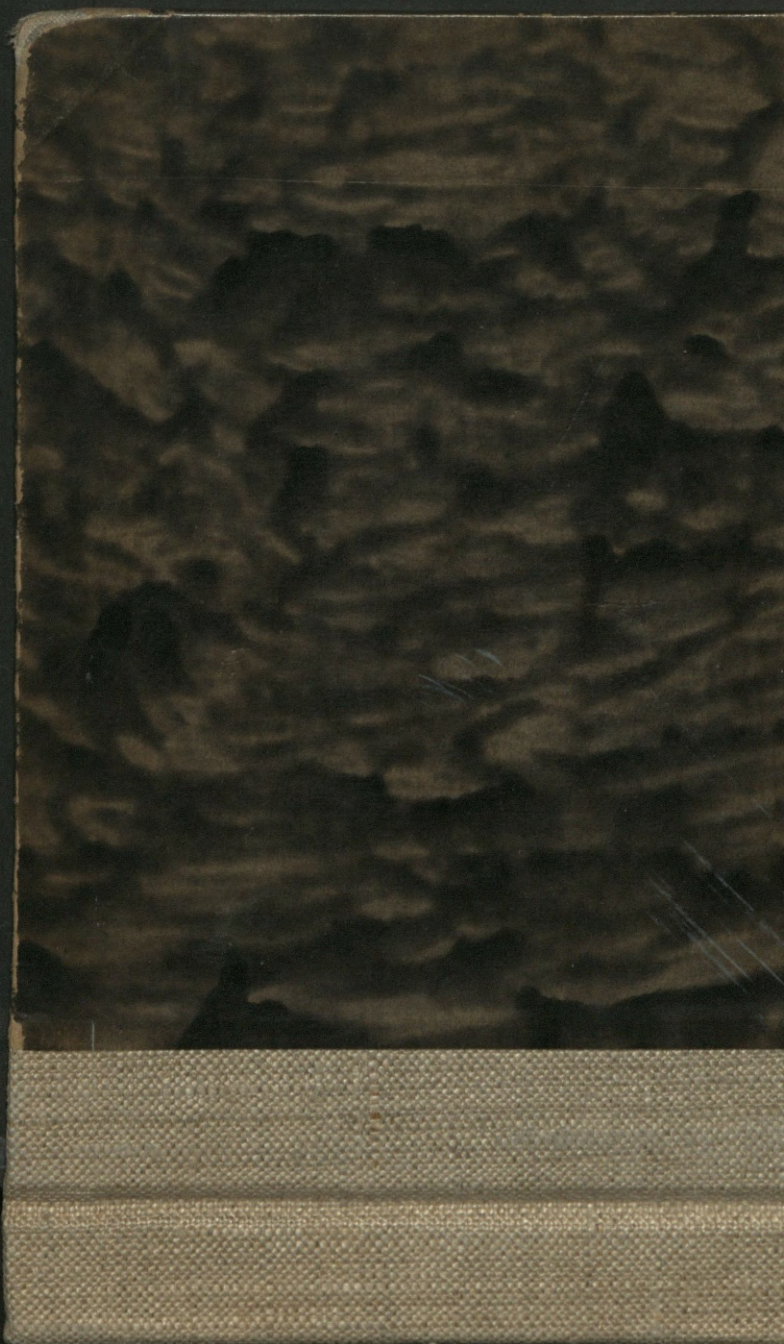
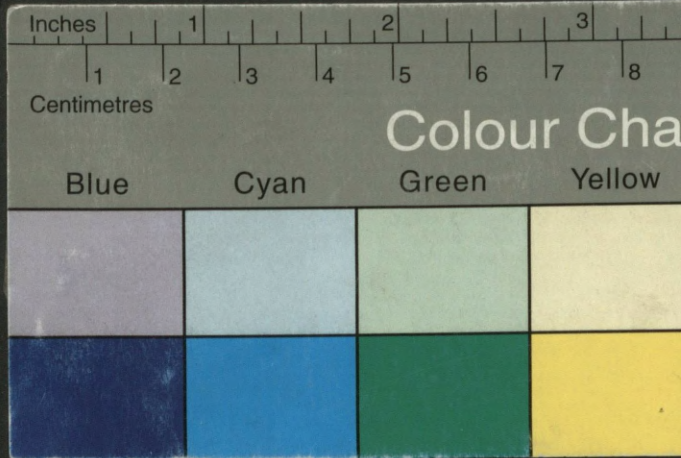
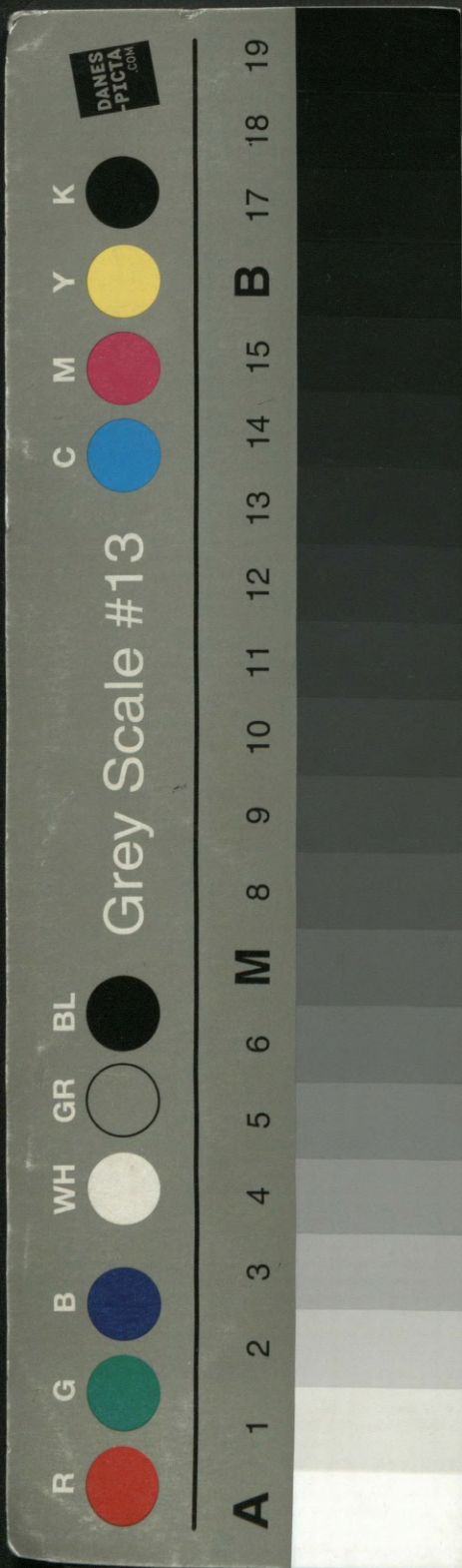
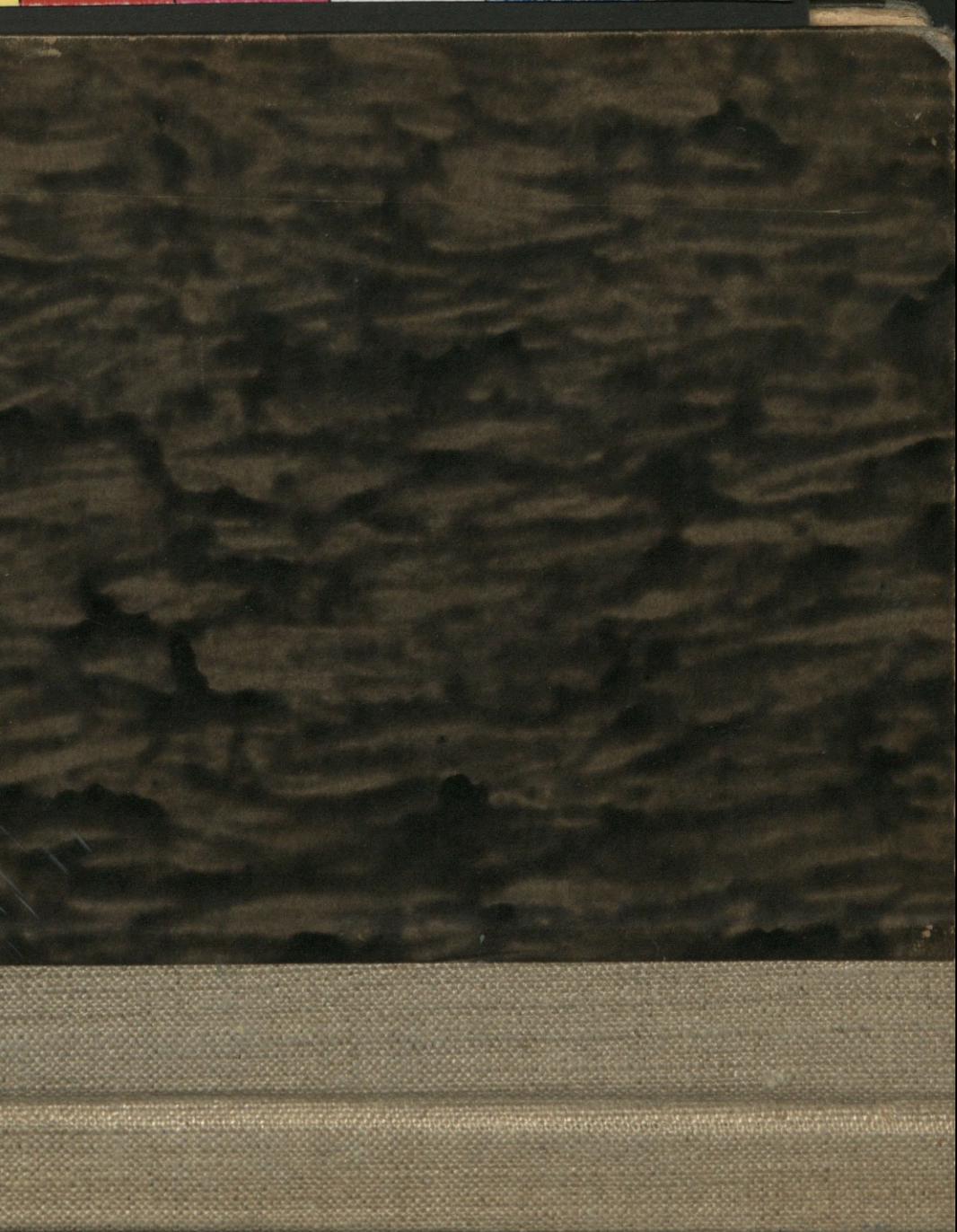
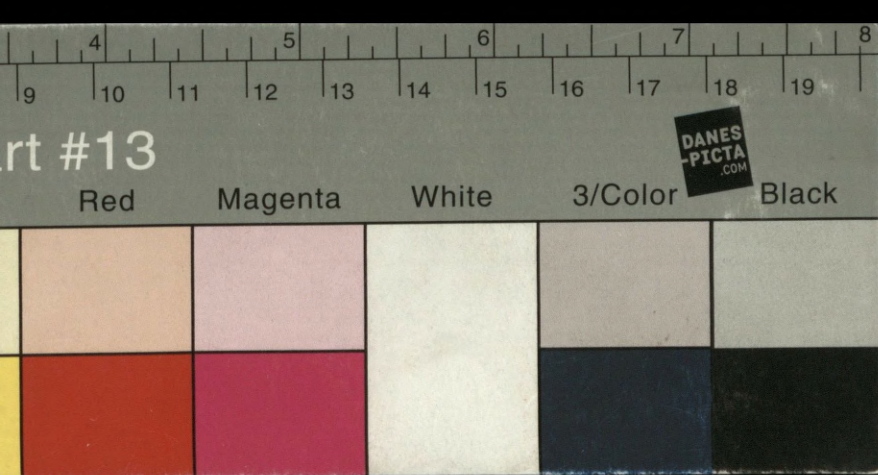

Opłata na rzecz L. O. P. P. uiszczona

Dr. J. GRZYMAŁA GRABOWIECKI

TABLICA SYNCHRONISTYCZNA

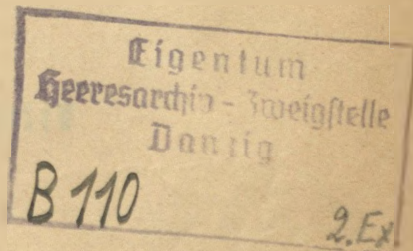
ROZWOJU

POLSKI WSPÓŁCZESNEJ

1918 — 1933

BIBLIOTEKA

Wyższe! Szkoły Polit. - Wych.

SKŁAD GŁÓWNY

L. O. P. P. WARSZAWA, UL. WIERZBOWA 9
I WSZYSTKIE KOMITETY PROWINCJONALNE

Eigen
Geeresarchiv - Zweigstelle
Danzig

93(438)/12

TEGOŻ AUTORA

- Polityka Zagraniczna Polski w roku 1924 — Warszawa 1925
La Politica Estera della Polonia nel 1924 — Roma MCMXXV
Polityka Zagraniczna Polski w roku 1925 — Warszawa 1926
Poland's foreign relations since 1919 — The Encyclopaedia
Britannica XIII ed. III vol. — 1926 Poland.
Political History.
La Politique étrangère de la Pologne. La Pologne contemporaine
— Vienne 1926 Polityka
Zagraniczna Polski w roku 1926—Warszawa 1926
Polska w stosunkach międzynarodowych Dziesięciolecie
Polski Odrodzonej — Kraków-Warszawa 1928

34300/2

~~1487~~/2

BIBLIOTEKA

Wyższej Szkoły Politt.-Wych.

L. inw. 757

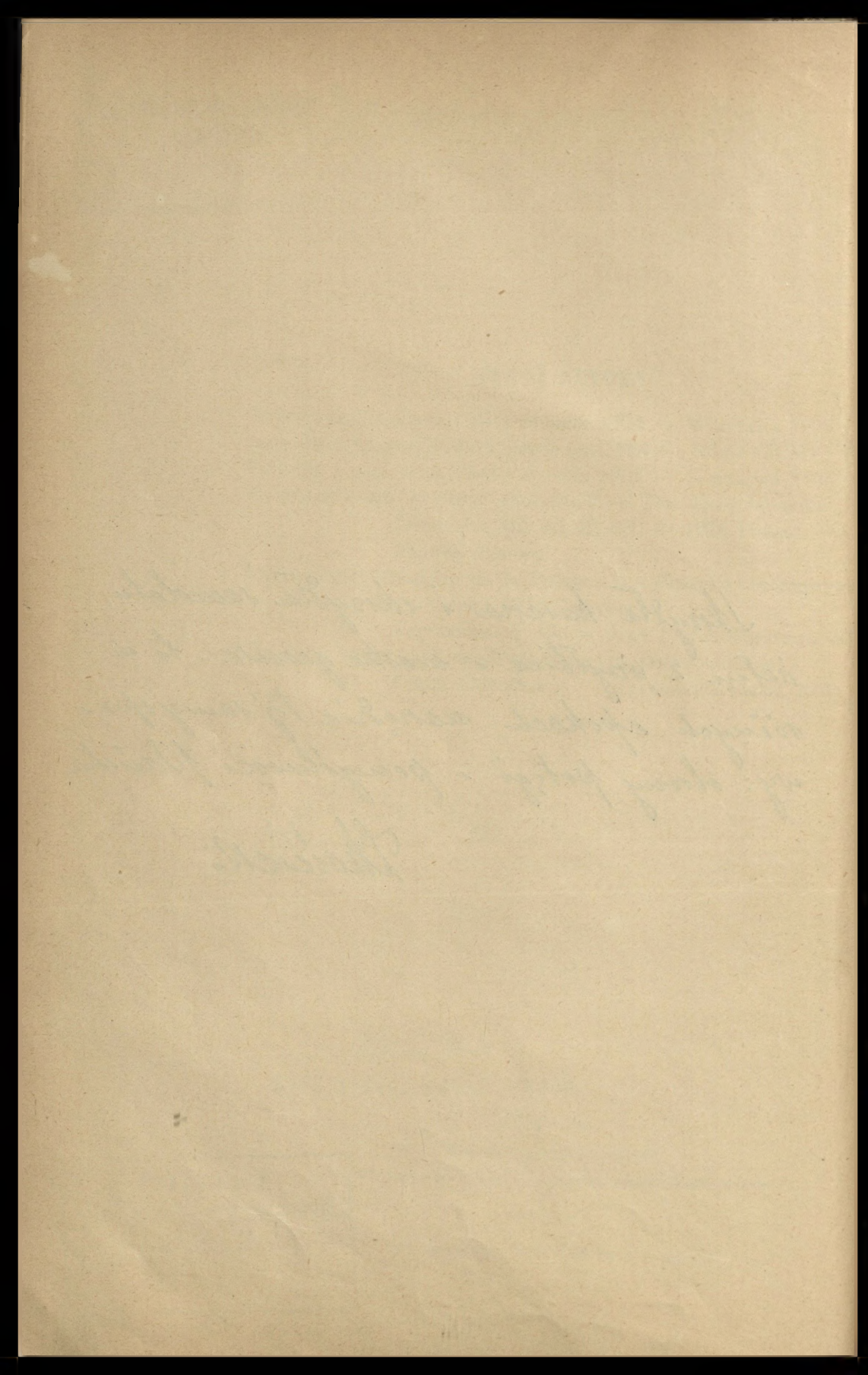
Wszelkie prawa autorskie
przedruku, przeróbki i naśladownictwa zastrzeżone.

All the rights reserved by the author.

Skrzydła husara i skrzydła samolotu,
helm z przytłocz i maska gazowa - to w
różnych epokach narzędzia tej samej spra-
wy: obrony państwa i pomysłowości Państwa

Łhosćicki

Metoda synchronizacji faktów oddaje przy studjach historycznych poważne usługi przez unaocznienie związków równorzędności i następcości zachodzących między zjawiskami historycznymi. Ale metoda owa w zastosowaniu do współczesności może przynieść zgoła nieoczekiwane korzyści, wykraczające daleko poza dziedzinę zainteresowań ściśle historycznych, jak to wynika z dalszych rozważań.

Pokusilem się o tę próbę—pierwszą wśród znanych mi literatur dydaktyczno-naukowych europejskich—w stosunku do współczesności polskiej, ściślej: w stosunku do państwowego rozwoju Polski współczesnej, biorąc za punkt wyjścia moment zrzucenia jarzma okupantów w 1918 r. i doprowadzając swą pracę do lipca 1933 r.

Usiłowałem w tych ramach zestawzić systematycznie w kategoriach czasu i rozumowych dział życia publicznego wszystkie najważniejsze przejawy państwowości polskiej, dające się ująć w formę daty i cyfry. Ponieważ opierałem się wyłącznie na źródłach, dostarczam autentycznego, usystematyzowanego materiału tym wszystkim, którzy z racji swej działalności zawodowej stykają się z jakiegokolwiek względu z przejawami życia państwowego Polski, więc: mężom stanu, dyplomatom, politykom, urzędnikom, publicystom, historykom, ekonomistom, profesorom, prawnikom i t. d., albo tym, którzy poprostu pragną zdać sobie sprawę z otaczającej ich rzeczywistości i znaleźć klucz do zrozumienia tego czy innego przejawu — a więc w gruncie rzeczy każdemu myślącemu obywatelowi. Oczywiście powstaną, bo powstać muszą, spory o doniosłość tego lub owego przytoczonego lub opuszczonego faktu—ale będą to tylko spory częściowe, bowiem doniosłość znakomitej większości uwzględnionych przezemnie faktów musi być uznana za bezsporną.

Najmniej praktycznej, zato najwięcej naukowej wartości posiada być może dział terytorjalny „Tablicy“, w którym przedstawiłem po raz pierwszy z niezbędną ścisłością stopniowe narastanie terytorjum Rzplitej pod kątem widzenia zarówno faktów dokonanych, jak i podstaw prawnych rozrastania się Polski między rokiem 1918 a 1923. Natomiast dział chronologiczny

i statystyczny pulsują żywą krwią zainteresowań dnia dzisiejszego.

Ramy chronologiczne „Tablicy”: 1918—1933,—wskazują, że ma być ona bilansem osiągniętych po dziś dzień wyników państwowotwórczej pracy naszej, a w granicach tego bilansu, — bilansem działalności poszczególnych rządów. Fakty swą wymową sine ira et studio oddają każdemu sprawiedliwość — wedle zasług lub błędów — wyprzedzając już dziś ostateczną ocenę historii. Sądzę, że dostarczam ostrej broni, miazdzących argumentów politykom, polemistom, propagatorom zarówno idei wspólnej pracy państwowej pomiędzy nieuświadomionymi obywatelami, jak i znaczenia międzynarodowego Polski wśród jeszcze mniej uświadomionych o niej narodów obcych, słowem wszelkiej propagandzie najważniejszych i najistotniejszych wartości Polski.

Mam wreszcie głęboką nadzieję, że „Tablica” odda znaczne usługi w szkolnictwie przy nauce o Polsce współczesnej, do której nauczycielom brak wszelkich podręczników, a która potraktowana jest z naciskiem w przeprowadzonej obecnie reformie. W umiejętnym zastosowaniu przez podkreślanie momentów bezpośredniego zainteresowania „Tablica” może stać się wielką pomocą nauczycielom przy zaprawianiu zastępów przyszłych obywateli do myślenia kategorjami państwowemi.

Nadmieniam, że „Tablica” będzie rokrocznie uzupełniana, przez co zachowa swą aktualną wartość. Zamierzam również w najbliższym czasie opublikować analogiczną tablicę kulturalnego życia Polski współczesnej, uwzględniającą przejawy nauki, sztuki a także i sportu, odgrywającego dziś tak wybitną rolę, oraz tablicę synchronistyczną okresu przejściowego naszych dziejów (1914—1918).

Dla ścisłości wyjaśniam, o ile chodzi o stronę graficzną, że użyto petitu przy składaniu niektórych ustępów „Tablicy” jedynie ze względów technicznych, bez zamiaru podkreślenia takiej czy innej wartości myślowej tekstu.

Spełniam wreszcie miły dla siebie obowiązek stwierdzenia, że pomysł opracowania „Tablicy” wyszedł od ojca mego p. Edwarda Grabowieckiego.

Wszelkie prawa autorskie zastrzeżono.

Dr. J. G. G.

Wykaz ważniejszych źródeł i opracowań

DZIAŁ I Terytorjalny :

- Alfanasieff. Matierjały dla gieografii i statistiki Rosiji — St. Petersburg 1861.
Alfabetyczny spis miejscowości i gmin Warszawskiego Generał-Gubernatorstwa,
Warszawa 1917.
Allgemeines Verzeichnis der Ortsgemeinden und Ortschaften Oesterreiches, (31 Decem-
ber 1910) Wien 1915.
Dziennik Urzędowy Ministerstwa Sprawiedliwości 1919—23.
Einteilung des G. Gouvernement Warschau u. G. Gouvernement Lublin (b. m. i. r.)
Gemeindelexicon auf Grund der Ergebnisse der Volkszählung vom 1 December 1910
Berlin 1912 Heft 1 Allenstein.
Gemeindelexicon der im Reichsrate vertretenen Königreiche u. Länder (Volkszaehlung
31.12.1900) B. XII Galizien
Główny Urząd Statystyczny. Skorowidz miejscowości Rzeczypospolitej Polskiej
Warszawa 1923.
St. Gorzuchowski. Granica Polsko-Litewska w terenie — Warszawa 1928.
Wł. Grabski. Rocznik Statystyczny Królestwa Polskiego — Warszawa 1915.
Jeżegodnik Rosiji t. IV — St. Petersburg 1908.
A. Krzyżanowski i K. Kumaniecki. Statystyka Polski — Kraków 1915
Materjały... podziału państwa na gminy, powiaty i województwa — Warszawa 1930.
Ortschaftsverzeichnis für alle vom Deutschen Reich auf Grund des Versailler
Vertrages vom 28 Jnni 1919 abgetretenen Gebiete — Berlin 1926
Pierwaja wsieobszczaja pierepis nasielenia rossijskoj imperji 28.1.1897 — t. IV, XVII, XI —
St. Petersburg 1903.
St. Raubał. Granica Polsko-Czechosłowacka — Warszawa 1927.
J. Rutkowski. Własność tabularna w Galicji w 1912 (Wiadomości statystyczne
o stosunkach krajowych — t. XXV — Lwów 1918)
Sejm wileński 1922 — Wilno 1922.
Spezialortsrepertorium der Oesterreichischen Länder — Wien 1917.
Stołpianskij. Diewiat gubernij zapadno-ruskawo Kraja — St. Petersburg 1866.
Stosunki rolnicze Królestwa Kongresowego — Warszawa 1918.
Strielbickij. Isczislienie powierchnosti Rossijskoj Imperii — St. Petersburg 1874.
Wł. Studnicki. Ziemia Wileńska — Wilno 1923.
Traktat Pokoju pomiędzy Mocarstwami Sprzymierzonymi i Stowarzyszonymi i Austrią
podpisany w St. Germain-en-Laye 10 września 1919, Wyd. Urzędowe—Warszawa 1919
Traktat Pokoju pomiędzy Mocarstwami Sprzymierzonymi i Stowarzyszonymi a Niemcami
i protokół podpisany w Wersalu 28 czerwca 1919 Wydanie Urzędowe
Warszawa 1920
Traktat pokoju pomiędzy Rzeczpospolitą Polską a Rosyjską Republiką Sowiecką
i Ukraińską Republiką Sowiecką, podpisany w Rydze 18 marca 1921
Wydanie Urzędowe 1921
Wyhory do Sejmu w Wilnie 8.1.1922 — Wilno 1922.
Verzeichnis der Ortschaften und Ansiedlungen des Kreises Lublin b. m. i. r. w.

DZIAŁ II Chronologiczny :

- A. Bełcikowska. Stronnictwa i związki polityczne w Polsce — Warszawa 1925
Dziesięć lat polityki społecznej Państwa Polskiego (1918—1928) — Warszawa 1928
Dr. J. Grzymała Grabowiecki. Polityka zagraniczna Polski w roku 1924—Warszawa 1925
Polityka zagraniczna Polski w roku 1925—Warszawa 1926
Polityka zagraniczna Polski w roku 1926—Warszawa 1928
Poland's foreign relations since 1919, The Encyclopaedia
Britannica XIII Edition vol. III 1926 Poland. Political
History
Wł. Konopczyński. Sejm 1922—1927 — Kraków 1928
K. W. Kumaniecki. Odbudowa państwowości polskiej — Warszawa-Kraków 1929
St. Kutrzeba. Polska odrodzona 1914—1918. Wyd. III — Warszawa 1928
St. Kutrzeba. Polskie prawo polityczne według traktatów — Kraków 1923

Dr. J. Makowski, Zobowiązania międzynarodowe Polski — Warszawa 1929
 Dr. A. Peretiatkowicz, Współczesna Kultura Polska — Poznań 1932
 J. Piłsudski, Pisma. Wydanie zbiorowe t. 8 — Warszawa 1932
 Ad. Przybylski, Wojna polska 1918—1921 — Warszawa 1930
 T. Rzepecki, Sejm Rzeczypospolitej Polskiej 1919 r. — Poznań 1920
 T. i W. Rzepeccy, Sejm i Senat 1922-1927 — Poznań 1923
 " " Sejm i Senat 1928-1933 — Poznań 1928
 Jan Starzewski, Józef Piłsudski — Warszawa 1930
 Fr. Tommasini, La risurrezione della Polonia — Milano 1925
 Z. Wieliczka, Wielkopolska a Prusy w dobie powstania 1918-9 — Warszawa 1933
 Wskrzeszenie Państwa Polskiego — Kraków 1925.

Wydawnictwa zbiorowe i periodyczne.

Album sterników navy Państwa Polskiego w pierwszym dziesięcioleciu—Warszawa 1929
 Dziennik Praw Królestwa Polskiego 1918
 Dziennik Praw Państwa Polskiego 1918—1919
 Dziennik Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej 1919—1933
 Dziennik Urzędowy Litwy Środkowej
 Dziennik Urzędowy Zarządu Cywilnego Ziem Wschodnich
 Dziesięciolecie Rzeczypospolitej Polskiej — Warszawa-Kraków 1928
 Echo Gdańskie 1925—1932
 Encyklopedia prawa obowiązującego w Polsce (Dr. A. Peretiatkowicz,) — Poznań 1923
 Epoka
 Gazeta Gdańska 1914—1930
 Gazeta Polska
 Gezetztblatt für die Freie Stadt Danzig
 La Pologne Contemporaine — Vienne 1927
 Monitor Polski 1918—1932
 Sejm Rzeczypospolitej Polskiej 1920—1927 — Warszawa 1928
 Przegląd polityczny 1924—1932
 Sejm Rzeczypospolitej Polskiej, Druki Sejmu Ustawodawczego i Sejmów
 Ordynaryjnych: I, II i III.
 Senat Rzeczypospolitej Polskiej. Druki Senatu I, II i III Kadencji
 Sprawozdania Stenograficzne Sejmowe
 Sprawozdania Stenograficzne Senackie
 Sprawy obce
 Zbiór Dokumentów Urzędowych dotyczących Gdańska t. 7 — Gdańsk 1923-32
 Zbiór Traktatów i Konwencji Handlowych zawartych przez Polskę—Warszawa 1925-1927

DZIAŁ III Statystyczny

St. Kruszewski, Majątek Państwa Polskiego — Warszawa 1931
 Wł. Woytyński, Die Welt in Zahlen — Berlin t. 7 1925—28
 Annuaire International de Statistique Agricole
 Annuaire Statistique de la Société des Nations
 République Polonaise, Bulletin statistique du Ministère des Finances —Varsovie 1924-33
 Rocznik Ministerstwa Skarbu t. I-III — Warszawa 1925-1931
 Przedłożenia Rządowe. Preliminarze budżetowe Rzeczypospolitej Polskiej
 Przedłożenia Rządowe. Zamknięcia rachunków Rzplitej Polskiej
 Rocznik Statystyki Rzplitej Polskiej I-VIII — Warszawa 1920—1930
 Mały Rocznik Statystyczny I-IV — Warszawa 1930-1933
 Miesięcznik Statystyczny 1920-22
 Kwartalnik Statystyczny 1923-33
 Wiadomości Statystyczne 1923-33
 Miesięcznik pracy 1921
 Statystyka Pracy 1922-33
 Handel Zagraniczny Rzplitej Polskiej 1919-33
 Rocznik Handlu Zagranicznego Rzplitej Polskiej 1922-32
 Statystyka Polski. Pierwszy powszechny spis Rzplitej Polskiej z 30.9.1921

TABLICA SYNCHRONISTYCZNA

ROZWOJU

POLSKI WSPÓŁCZESNEJ

DZIAŁ I TERYTORJALNY.

Ludność w tysiącach.

R Z A D	TERYTORJA WCIELONE W SKŁAD RZECZYPOSPOLITEJ	M O C A F A K T Ó W							SIŁA PRAWA	
		O powierzchni klm. kw.	Z ludnością wedle spisu					Władz. woj. Pol. z grudn. 1919	O powierzchni klm. kw.	Z ludnością wedle spisu z 30.9 1921
			Rosyjskiego		Austrjackiego		Niemieckiego			
			z 28.1 1897	stan z 1.1 1909	z 31.12 1910	wł. okup. z 15.1 1916	z 1.12 1910	kart chleb. z 1917		
Józef Świerzyński	1. Terytorjum okupacji austriackiej w Król. Polskim (Kongresowem), t. z. Gen. Gub. Lubelskie, objęte dn. 1.11 1918 . . .	44.540,0				5.98,0				
Władysław Wróblewski	2. Terytorjum okupacji niemieckiej w Król. Polskim (Kongresowem), t. z. Gen. Gub. Warszawskie, objęte w drodze umowy z Nacz. Dowódz. Niemiec z 11.11 1918	63.609,7						4.945,4		
Jędr. Moraczewski	3. Terytorjum W. Ks. Poznańskiego, wyzwolone czynem zbrojnym 27.12 1918 i wcielone w skład Rzplitej ustawą inkorporacyjną z 1.8 1919 (linja frontu z 28.6 1919 obejmowała około 20.549,7 klm. ² z ludnością 1.261,7 tys.; z terytorjum tego utracono w następstwie około 248 klm. ² z ludn. 13,1 tys.)	20.301,7					1.248,6			
	4. Terytorjum Małopolski zachodniej, wcielone aktem utworzenia „Komisji Rządzącej dla Galicji“ w dn. 10.1 1919, wedle stanu obszaru, na którym odbyły się dn. 26.1 1919 wybory do Sejmu Ustawodawczego	27.911,0			3.223,4					
	5. Terytorjum Śląska Cieszyńskiego, wcielone aktem zatwierdzenia Tymczasowego Rządu Krajowego w Cieszynie dn. 14.1 1919, wedle stanu utrzymanego obszaru (faktycznie zajęto 1.758,3 klm. ² z ludn. 294,0, lecz utracono na rzecz Czechosłowacji 749,3 klm. ² z ludn. 151,7)	1.009,0			142,3					
Ignacy Paderewski	6. Terytorjum okupacji niemieckiej w powiatach wschodnich gub. siedleckiej (t. z. Etappen-Gebiet), objęte do dnia 19.1 1919 (data uruchomienia sądu okręgowego w Białej Siedleckiej; właściwy obszar powiatów: bielskiego, janowskiego, radzyńskiego i włodawskiego, wynosił 5.158,9 klm. ²)	6.487,0		395,8						
	7. Terytorjum okupacji niemieckiej w powiatach zachodnich gub. grodzieńskiej (jednej z t. z. gub. północno-zachodnich b. ces. ros.): Białystok, Sokółka i Bielsk—na podstawie układu z reprezentantami X armji niemieckiej z dn. 5.2 1919	9.089,0	481,6							
	8. Terytorjum okupacji niemieckiej w powiatach południowych gub. suwalskiej: Suwałki, Augustów i częściowo Sejny (część t. z. Oberbefehlshaberost), objęte do dn. 16.2 1919 (data wyborów do Sejmu Ustawodawczego), wedle linji ustalonej przez Najwyższą Radę Miedzysojuszniczą dn. 8.12 1919 (faktycznie zajęto 5.837,9 klm. ² z ludn. 278,0,—różnicę utracono na rzecz Litwy)	4.505,2		219,7						
Leopold Skulski	9. Terytorjum Małopolski wschodniej, zajęte czynem zbrojnym przeciw Ukraińcom, zakończonym dn. 17.7 1919	50.586,0			4.802,3					
	10. Terytorjum zaboru pruskiego, przypadające Polsce ostatecznie z dniem 10.1 1920 t. j. z dniem wejścia w życie Traktatu Pokoju z Niemcami z 28.6 1919 w Wersalu								42.909,5	2.902,3
	11. Terytorjum Pomorza, Prus Zachodnich, Prus Wschodnich i pozostałe obszary W. Ks. Poznańskiego, objęte w wykonaniu Traktatu Wersalskiego między 17.1 a 10.2 1920	22.607,8					1.712,5			
Winc. Witos	12. Terytorjum Śląska Cieszyńskiego, Spisza i Orawy, przyznane decyzją Konferencji Ambasadorów z 28.7 1920	583,0			24,3				1.592,0	167,3
	13. Terytorjum Spisza i Orawy, objęte zgodnie z powyższą decyzją, poczynając od 28.7 1920								30.149,0	3.227,7
	14. Terytorjum „Galicji Zachodniej“, przyznane traktatem z 10.8 1920 w Sévres, nigdy przez Polskę nieratyfikowanym								12,4	0,6
	15. Terytorjum regencji kwidzyńskiej (Marienwerder, Prusy Zachodnie), przyznane notą z 12.8 1920, zgodnie z wynikiem plebiscytu w dn. 11.7 1920								7,1	0,6
	16. Terytorjum regencji olsztyńskiej (Allenstein-Prusy Wschodnie) przyznane notą z 15.8 1920, zgodnie z wynikiem plebiscytu w dn. 11.7 1920	12,4								
	17. Terytorjum regencji kwidzyńskiej, objęte 27.8 1920, zgodnie z notą Konferencji Ambasadorów z 12.8 1920	7,1					0,7			
	18. Terytorjum regencji olsztyńskiej, objęte 30.8 1920, zgodnie z notą Konferencji Ambasadorów z 15.8 1920						0,7			
	19. Terytorjum Ziemi Wileńskiej, zajęte czynem zbrojnym Gen. Żeligowskiego w dn. 9.10 1920 (t. z. Litwa Środkowa, obejmująca częściowo powiaty: trocki, wileński, święciański i oszmiański)	13.349,0						497,2 ¹⁾		
Antoni Ponikowski	20. Terytorjum Ziemi Wschodnich, odzyskanych czynem zbrojnym w wojnie z Sowietami, wedle linji demarkacyjnej umowy o preliminarjach pokojowych z 12.10 1920	120.578,7	4.204,9							
	21. Terytorjum zaboru rosyjskiego, przypadające Polsce ostatecznie na zasadzie Traktatu Pokoju z Rosją Sow. dn. 18.3 1921 w Rydze: a) B. Król. Polskie (Kongresowe) bez gub. suwalskiej b) Ziemie Wschodnie (gub. grodzieńska, części gub. wileńskiej, kowieńskiej, witebskiej, mińskiej i wołyńskiej)								114.636,7 122.805,7	10.389,0 4.074,6
Antoni Ponikowski	22. Terytorjum Ziemi Wileńskiej, objęte aktem złączenia z 2.3 1922 na podstawie uchwały Sejmu Wileńskiego z 20.2 1922 i Sejmu Ustawodawczego z 24.3 1922 (obejmuje powiaty objęte wyborami z dn. 8.1 1922)								20.211,0	735,1
Art. Śliwiński	23. Terytorjum G. Śląska, przypadające zgodnie z notyfikacją z 15.6 1922 decyzji Konferencji Ambasadorów z 20.10 1921, wydanej na podstawie plebiscytu w dn. 20.3 1921	3.213,4							3.213,4	1.009,0 ¹⁾
Wł. Sikorski	24. Terytorjum G. Śląska, objęte dn. 20.6 1922 zgodnie z powyższymi tytułami prawnymi						892,5			
	25. Terytorjum zaboru rosyjskiego i wschodniej Małopolski, zgodnie z uznaniem przez Konferencję Ambasadorów dn. 15.3 1923 wschodnich granic Rzplitej, a w szczególności: a) południowych powiatów gub. suwalskiej (Augustów, Suwałki, część Sejna wedle linji z 8.12 1919 b) „Galicji Wschodniej“								4.505,2 48.348,0	152,5 4.228,2
	Ludność spisana przez władze wojskowe (bez podziału na terytorja) oraz różnica wyniku z obliczenia danych przez Gł. Urz. Stat. przy oszacowywaniu ludności Ziemi Wileńskiej i G. Śląska	245,28							245,28	314,3 ²⁾
	Poprawka powierzchni dla całego terytorjum Polski, wynikła z pomiarów planimetrycznych w 1933 r.	388.625,28							388.625,28	27.201,2

¹⁾ Dane wylczone przez R. Stat. Pol. 1924, ²⁾ Dane wylczone przez R. Stat. Pol. 1930.

OBJAŚNIENIE ZNAKÓW

- Granica obecna Rzeczypospolitej Polskiej (wraz z Gdanskim)
- Dawna granica niemiecko-austriacka
- Granice zaborów
- Granice gubernij w zaborze rosyjskim
- regencyj w zaborze niemieckim
- krajów, hrabstw i komitatów w zaborze austriackim
- Granice powiatów w zaborze rosyjskim
- okręgów w zaborze niemieckim
- powiatów politycznych i sądowych w zaborze austriackim
- Granice gmin w zaborze rosyjskim

Na mapie zaboru rosyjskiego

ad § 1 i 21a	Okupacja austriacka w byłym Królestwie Polskim	ad § 20	Ziemia Wschodnie
ad § 2 i 21a	Okupacja niemiecka w byłym Królestwie Polskim		Ziemia Wileńska (bez Litwy Środkowej)
ad § 6 i 21a	t.z. Etappen-Gebiet okupacji niemieckiej		patrz wykresy ad § 1, 2, 6 i 7
ad § 7 i 21b	powiaty: sokólski, białostocki i bielski	ad § 21	Ziemia Wschodnie
ad § 8 i 25a	część t.z. Oberbefehlshaberost	ad § 22	Ziemia Wileńska
ad § 19	Litwa Środkowa	ad 25a	patrz wykres ad § 8

Na mapie zaboru niemieckiego

ad § 3	Terytorium odebrane przez powstanie Wielkopolskie	ad § 11	Terytorja objęte w wykonaniu traktatu Wersalskiego
ad § 10	plaszczyna biała	ad § 15 i 17	część regencji kwidzińskiej
	terytoria wskazane ad § 3 i 11	ad § 16 i 18	część regencji olsztyńskiej

ad § 23 i 24 Górny Śląsk

Na mapie zaboru austriackiego

ad § 4	część zachodnia Małopolski	ad § 13 i 12	Orawa
ad § 5 i 12	Śląsk Cieszyński		Spisz
ad § 9	oraz powiaty: Lisko i Dobromil (plaszczyna biała) - część wsch. Małopolski	ad § 14	patrz wykres ad § 4 oraz powiaty: Lisko i Dobromil (plaszczyna biała)
ad § 12	patrz wykresy ad § 5 i 13	ad 25 b	t.z. „Galicia Wschodnia”

Mapy zaborów, oraz objaśnienie wyk. rys. kartograf. A. Kwaśniewski

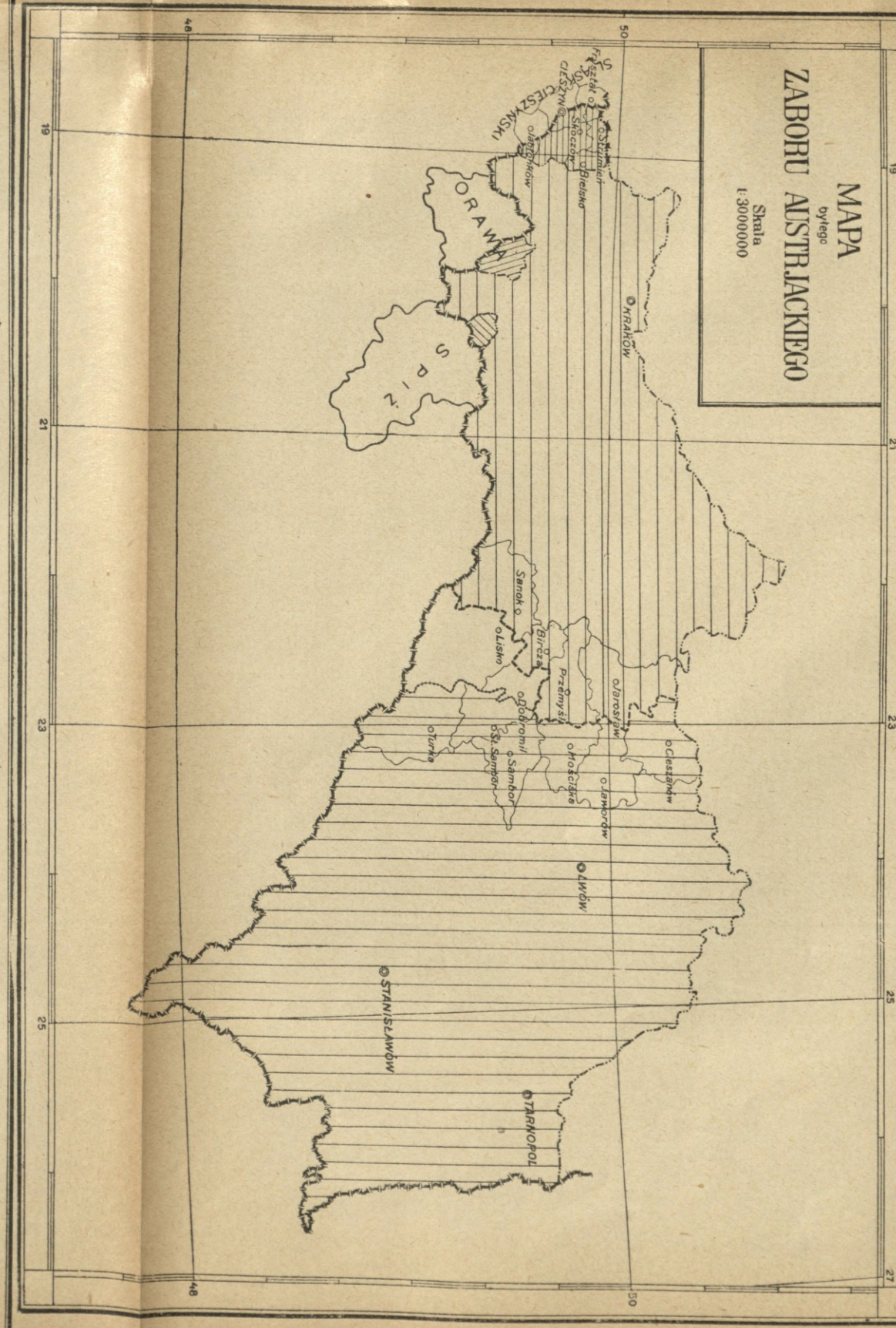
MAPA byłego ZABORU ROSYJSKIEGO

Skala
1:3000000

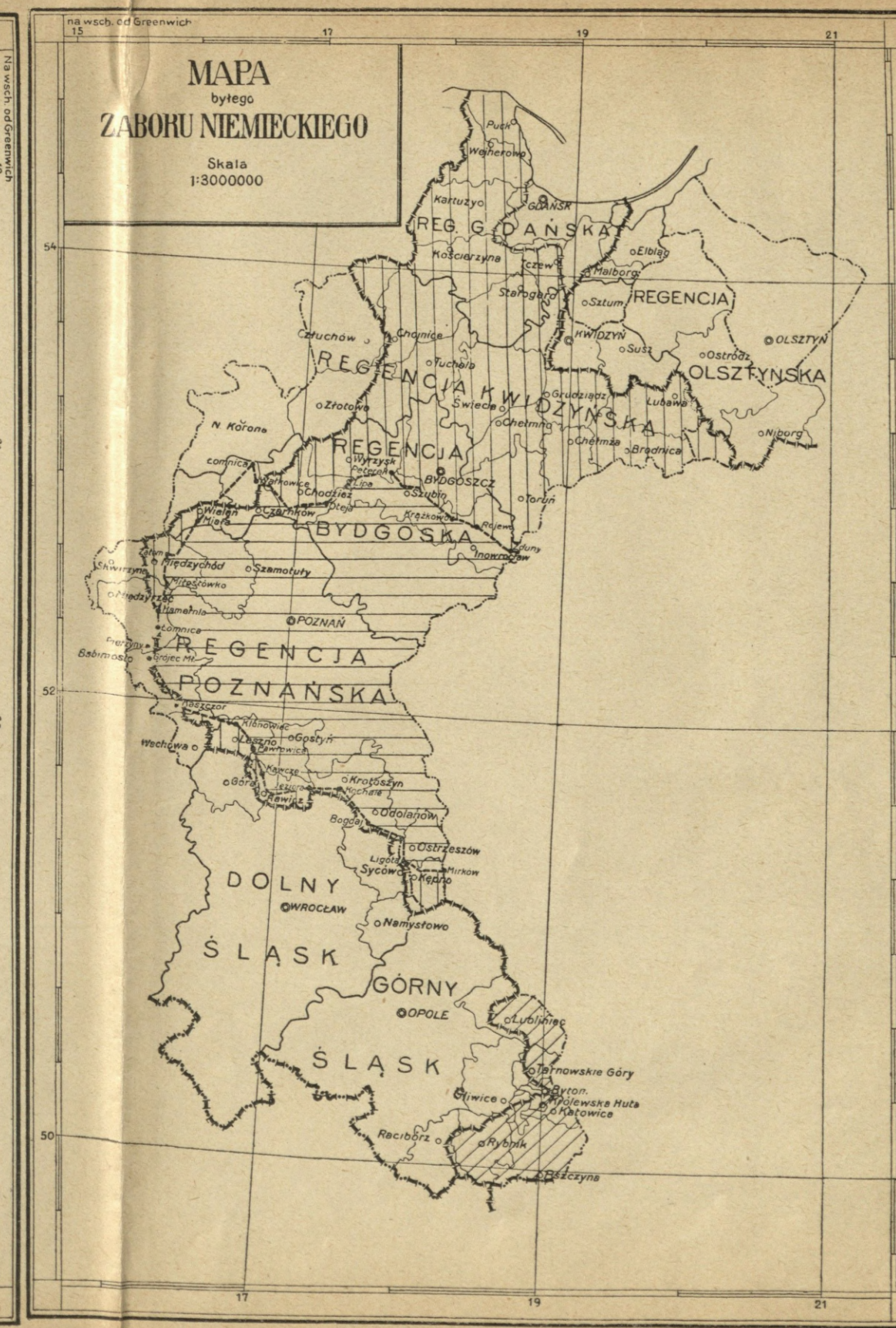
MAPA byłego ZABORU AUSTRIACKIEGO

Skala
1:3000000

MAPA byłego ZABORU NIEMIECKIEGO

Skala
1:3000000

ROK	GŁOWA PAŃSTWA	R Z A D Y		WŁADZE USTAWODAWCZE	
		PREZES RADY MINISTRÓW	MINISTROWIE	S E J M	S E N A T
1918	JÓZEF PIŁSUDSKI, Naczelnik Państwa. 14.11 1918—9.12 1922. „Wskrzesiciel Państwa Polskiego, Twórca i Wódz Armji Polskiej, Marszałek Józef Piłsudski urodzony w ziemi Wileńskiej, zesłany na Sybir w 19-tym roku życia. Po powrocie wstąpił do P. P. S. W 1905 r. zorganizował walkę zbrojną z caratem. Potem stworzył związek strzelecki — z nim wyruszył z Krakowa 6/VIII 1914 na oswobodzenie zaboru rosyjskiego. Po opuszczeniu przez Moskali rubieży Rzeczp., skierował wszystkie swe siły przeciwko Niemcom i Austryjkom. 20.VII 1917 wywieziony do Magdeburga. Wrócił w listopadzie 1918 i 11 t. m. objął władzę nad wskrzeszonym Państwem. Stworzył rząd, zwołał Sejm Ustawodawczy, orędzem wykreślił granice Polski. W 1920 odparł najazd bolszewicki. Od 1926 r. dąży całą potęgą swej woli do naprawy Konstytucji. Jego geniusz pozwolił narodowi polskiemu dokonać w krótkim czasie olbrzymiego dzieła. Stawiane Jemu pomniki są jednocześnie pomnikami Miłości Ojczyzny!” (W. Sieroszewski)	I. 14.11 1918 — 17, 11 1918 IGNACY DASZYŃSKI (życ. patrz Sejm).	Nie utworzył gabinetu.		
		II. 17.11 1918 — 16.1 1919 JĘDRZEJ MORACZEWSKI. Prezes Rady Ministrów i Minister Komunikacji (dym. 29.12 1918). Ur. 13.1 1870 w Trzemesznie w wojew. Poznańskim; w 1893 ukończył studia inżynierji we Lwowie. Obok pracy zawodowej poświęcił się pracy ideologicznej w partji Socjal. Demokr. i działalności oświatowej na terenie uniwersytetu ludowego. Poseł do parlamentu wiedeńskiego w 1907, wybierany kolejno do 1918. Po internowaniu Marszałka Piłsudskiego obejmuje kierownictwo P. O. W. Minister Komunikacji w rządzie lubelskim; po dymisji swego gabinetu obrany Posłem na Sejm Ustawodawczy i I-y Ordynarjusz; Minister Robót Publicznych w gabinetach: Skrzyńskiego i Piłsudskiego.	Ministrowie mianowani 18.11 1918 Spr. Wewn. Stan. Thugutt Spr. Zagr. Leon Wasilewski W. R. i O. P. Ksaw. Prauss Sprawiedl. Leon Supiński (dym. 2.9 1919) Rol. i D. Kor. Fran. Wojda (dym. 29.12 1918) Pr. i Op. Sp. Bron. Ziemięcki Ochr. K. i S. P. Med. Downarowicz Poczt. i Tel. Tom. Arciszewski Prz. i Handlu Jerzy Iwanowski bez teki Winc. Witos (dym. 29.12 18) " " Tom. Nocznicki " " Marj. Malinowski Kier. M. Sk. Wł. Byrka Zdr. Publ. 13.12 1918 Dr. Wit. Chodźko Aprov. Ant. Minkiewicz (dym. 30.9 19) 29.12 1918 Rol. i D. P. Błaż. Stolarski " " " Rob. Publ. Józ. Pruchnik (dym. 31.7 1919) " " " Komunik. Stan. Stączek " " " bez teki Franc. Wójcik		
		III. 16.1 1919 — 9.12 1919 IGNACY PADEREWSKI. Prezes Rady Ministrów i Minister Spraw Zagranicznych. Ur. 6.11 1860 w Kuryłówce na Podolu. Obdarzony zdolnościami wirtuozowskimi i kompozytorskimi, ukończył w 1878 konserwatorium w Warszawie; od 1888 wstąpił w etap swej sławy artystycznej, uznany jednocześnie przez krytyków Europy i Ameryki za największego pianistę świata. W 1915 członek Komitetu Polskiego w Vevey. Członek Komitetu Narodowego w Paryżu, a w 1917—19 jego przedstawiciel w St. Zjednoczonych. Osobistym wpływem swym na Prezydenta Wilsona przyczynia się do zrehabilitowania artykułu 13 orędzia z 22.1 1917. W 1918 przybycie jego do Poznania daje hasło do powstania w Wielkopolsce. Pierwszy delegat Polski na Konferencję Pokojową, podpisał Traktat Wersalski; po dymisji swego gabinetu był delegatem przy Lidze Narodów. Fundator Pomnika Grunwaldzkiego w Krakowie, dobrodziej wielu instytucji społecznych i dobroczynnych. Obsypywany zaszczytami i godnościami całego świata.	Spr. Wew. St. Wojciechowski Prz. i Handl. Kaz. Chącia (dym. 12.8 1919) Rol. i D. P. St. Janicki (dym. 30.9 1919) Pr. i Op. Sp. Jerzy Iwanowski Poczt. i Tel. Hub. Linde Kult. i Szt. Zen. Przesmycki Skarbu Józ. Englich (dym. 4.4 1919) Zdr. Publ. Dr. Tom. Janiszewski Kier. M. Kom. Jul. Eberhardt Repr. M. S. W. Puł. Wroczyński (dym. 27.2 19) Spraw., Rob. Publ. i Apr. — jak dotychczas. W. R. i O. P. 20.1 1919 Dr. Jan Łukasiewicz 27. 2 1919 Spr. Wojsk. Gen. por. Józ. Leśniewski (dym. 9.8 1920) 4. 4 " Skarbu St. Karpiński (dym. 31.7 1919) 31. 7 " Skarbu Dr. Leon Biliński " " Rob. Publ. Inż. T. Jasionowski 12. 8 " P. i H. Inż. Ign. Szczeniowski 16. 8 " B. Dziel. Prus. Pos. Wł. Seyda 2. 9 " Spraw. Bron. Sobolewski 30. 9 " Kier. M. Aprow. Osk. Sobański (dym. 5.11 1919) " " " Kier. M. Rol. i D. P. Zyg. Chmielewski 5.11 " Aprov. St. Śliwiński (dym. 12.1 1921)		
1919	Józef Piłsudski, Pierwszy Naczelnik Państwa, Pierwszy Marszałek Niepodległej Polski, urodził się 5 grudnia 1867 r. we wsi Zułowie pow. Święciańskiego ziemi Wileńskiej z rodziców Józefa i Marji z Bilewiczów. Po ukończeniu szkół średnich w 1885 wstąpił na uniwersytet w Charkowie, gdzie niebawem stał na czele ruchu niepodległościowego młodzieży polskiej. W 1888 za działalność swą zostaje skazany na pięcioletnie zesłanie na Syberję. Po powrocie do Warszawy w 1892 przyjmuje udział w pracach Polskiej Partji Socjalistycznej, w której łonie rzuca hasło zjednoczenia ideałów socjalistycznych z narodowymi i zostaje jednym z kierowników odłamu dążącego do niepo-			SEJM USTAWODAWCZY z wyborów z 26.1 1919 Zasiada od 10.2 1919 do 27.11 1922 Marszałkowie: 1) FERDYNAND RADZIWIŁŁ 10.2 1919 — 14.2 1919 2) WOJCIECH TRAMPCZYŃSKI 14.2 1919 — 27.11 1922 Urodz. 8.2 1860 w Dębłowie pod Gnieznem, odbył studia prawnicze w Berlinie i Wrocławiu, zakończone egzaminem państwowym w 1886. Został adwokatem w Poznaniu. Walczył z Niemcami o język i ziemię polską. Obrany w 1900 radnym miejskim w Poznaniu otrzymał mandat prezesa Koła Polskiego. W 1910 został posłem Sejmu pruskiego; jako parlamentarzysta zasłynął. Od 1918 był prezesem Regencji Ks. Poznańskiego aż do przyłączenia Wielkopolski do Rzplitej.	

TABLICA SYNCHRONISTYCZNA

ROZWOJU POLSKI WSPÓŁCZESNEJ

DZIAŁ II CHRONOLOGICZNY

		USTAWODAWSTWO			
KONSTYTUCYJNE I PODSTAWOWE		ADMINISTRACYJNE	SĄDOWNICZE	GOSPODARCZE	SPOŁEC
14.11	Dekret J. Piłsudskiego o republ. formie ustroju Polski.				
22.11	Dekret J. Piłsudskiego o najwyższej władzy reprezentacyjnej Republiki Polskiej.				23.11 Dekret o 8-o go pracy.
28.11	Dekret J. Piłsudskiego o ordynacji wyborczej do Sejmu Ustawodawczego.	5.12 Dekret o utworzeniu Ministerstwa Sztuki i Kultury. 8.12 Ustawa Polskiej Krajowej Kasy Pożyczkowej. 30.12 Dekret o utworzeniu Państwowego Urzędu do Spraw Powrotu Jeńców, Uchodźców i Robotników.	24.12 Dekret o tymczasowym statucie palestry polskiej.		
					3. 1 Dekret tym. o urz ności Insp. Pracy
10. 1	Statut Komisji Rządzącej dla Galicji, Śląska Cieszyńskiego, Orawy i Spisza.			16. 1 Dekret o tymczasowej ochronie lasów.	11. 1 Dekret o obow czeniu na wyp 16. 1 Dekret o ochro ob. do 28.6 19
29. 1	Dekret o jednorazowej daninie majątkowej.	16. 1 Dekret o utworzeniu Ministerstwa Robót Publicznych.			
4. 2	Dekret o samorządzie miejskim.	30. 1 Dekret o utworzeniu Głównego Urzędu Likwidacyjnego.	7. 2 Dekret o utworzeniu sądów dla nieletnich; ob. do 1.1 1929.	5. 2 Statut Państw. Banku Rolnego	7. 2 Dekret o obo nym.
4. 2	Dekret o tymcz. ordynacji powiatowej.	30. 1 Ust. o tymczasowym Wydziale Samorządowym dla Galicji.	7. 2 Dekret o utworzeniu Prokuratorji Gen. Rzplitej Polskiej.	7. 2 Dekret o rejestrze handlowym	
5. 2	Dekret o podatku majątkowym.	7. 2 Dekret o utworzeniu Pocztowej Kasy Oszczędności.	8. 2 Dekret o ustroju Sądu Najwyższego; ob. do 1.1 1929.	8. 2 Dekret o miarach.	
5. 2	Dekret o podatku od zysków wojennych.	7. 2 Dekret o utworzeniu Najwyższej Izby Kontroli Państwa.	8. 2 Dekret o obrońcach sądowych; ob. do 1.11 1932.		
13. 2	Uchwała o zasadach emisji biletów państwowych i zaciąganiu pożyczek zagranicznych.				
20. 2	Sejm Ustawodawczy powierza Urząd Naczelnika Państwa J. Piłsudskiemu i uznaje siebie za władzę suwerenną („Mała Konstytucja“).	7. 3 O Administracji Państwowej w Galicji (Rozp. Rady Min.)	3. 6 Ust. o utworzeniu Komisji Kodyfikacyjnej.		28. 6 Ust. o ochro (ob. do 12.1
8. 4	Ust. o nietykalności członków Sejmu Ustawodawczego.	11. 4 Dekret o utworzeniu Głównego Urzędu Zaopatrywania Armji.	30. 6 Ust. o sądach doraźnych.		10. 7 Ust. o zasada nej.
		22. 7 Ust. o utworzeniu Gł. Urzędu Ziemskiego.		18. 7 Ustawa o pomocy państwowej na odbudowę gospodarstw zniszczonych przez wojnę; ob. do 13.6 1924.	19. 7 Ust. sanitarna
		24. 7 Ust. o Policji Państwowej; ob. do 28.3 1928.	26. 7 O sądach dla nieletnich (rozp. Min. Sprawiedl. w wyk. dekr. z 7.2 1929).		1. 8 Ust. o załatw zbiorowych m cami i pracow
		25. 7 Ust. o osobistych świadczeniach wojennych.	29. 7 Ust. o tymczasowym sądownictwie wojskowym.		
1. 8	Ust. o przywróceniu orderu Virtuti Militari.	31. 7 Ust. o tymczasowej organizacji Władz Skarbowych.	31. 7 Ust. o utworzeniu Prokuratorji Gen. Rzplitej; ob. do 1.1 1925.	4.11 O taryfie celnej (rozp. Min. Skarbu i P. i Handlu; ob. do 13.7 1924).	
1. 8	Ust. o godłach i barwach Rzp. Pol.; ob. do 28.3 1928.	2. 8 Ustawa o tymczasowej organizacji Władz Adm. II Instancji w b. zaborze rosyjskim.			
1. 8	Ust. o tymcz. organizacji zarządu b. dzielnicy pruskiej (ust. inkorporacyjna).	28. 8 O organizacji Władz Administracyjnych I Instancji w b. zaborze rosyjskim (Rozp. Rady Min.)			

CHRONOLOGICZNY

U M O W Y M I Ę D Z Y N A R O D O W E			
S P O Ł E C Z N E	P O L I T Y C Z N E	G O S P O D A R C Z E	P R A W N E, K O N S U L A R N E I I N.
23.11 Dekret o 8-o godzinnym dniu pracy.			
3. 1 Dekret tym. o urzędzeniu i działalności Insp. Pracy; ob. do 30.I.1928.			
11. 1 Dekret o obowiązku ubezpieczeniu na wypadek choroby. 16. 1 Dekret o ochronie lokatorów; ob. do 28.6 1919. 7. 2 Dekret o obowiązku szkolnym.			28. 6 Przystąpienie do II Konw. Czerw. Krzyża o chorych i rannych z 6.7.1906 w Genewie; ob. od 15.7 1920 do 29.12 1932. 3. 9 Konw. emigracyjna z Francją, podp. w Warszawie; ob. od 28.6 1920.
28. 6 Ust. o ochronie lokatorów (ob. do 12.1 1921). 10. 7 Ust. o zasadach reformy rolnej. 19. 7 Ust. sanitarna. 1. 8 Ust. o załatwianiu zatargów zbiorowych między pracodawcami i pracownikami rolnymi.	28. 6 Tr. Pokoju z Niemcami, podp. w Wersalu; ob. od 10.1 1920. 28. 6 Tr. o ochronie mniejszości narodowych z Głównymi Mo-carstwami, podp. w Wersalu; ob. od 10.1 1920. 10. 9 Tr. Pokoju z Austrią, podp. w St. Germain-en-Laye; ob. od 22.8 1924. 25.11 Um. o wycofaniu wojsk okupacyjnych z Niemcami, podp. w Berlinie. 27.11 Tr. Pokoju z Bułgarią, podp. w Neuilly-sur-Seine; nie ratyfikowany.		10.10 Przystąpienie do międz. konwencji o ochronie własności przemysłowej, podp. w Paryżu 20.3 1883; ob. od 10.11 1919 do 22.11 1931. 13.10 Międz. konwencja lotnicza, podp. w Paryżu; ob. od 5.1 1925.

CHRONOLOGJA HISTORYCZNA

G D A Ń S K

ROK

- 14.11 Rada Regencyjna przekazuje całkowitą władzę państwową J. Piłsudskiemu.
- 16.11 Rząd Polski otyfikuje Państwowi istnienie Państwa Polskiego.

- 21.11 Niemcy uznają Polskę de facto, wysyłając posła Hr. Kesslera.
- 22.11 Oswobodzenie Lwowa z rąk ukraińskich.
- 23.11 Regularne wojska polskie występują do walki z Ukraińcami.

- 3.12 Sejm dzielnicowy w Poznaniu.
- 10.12 Utworzenie Tymczasowego Rządu Krajowego w Cieszyźnie.
- 15.12 Hr. Kessler puszcza Warszawę.
- 23.12 Rząd litewski żąda od Polski uznania niezawisłości Litwy ze stolicą w Wilnie.
- 27.12 Powstanie w Wielkopolsce; objęcie władzy przez Narodową Radę Ludową.

- 5. 1 Pułkownik Juszajtis usiłuje dokonać zamachu stanu.
- 15. 1 Zaproszenie polski do udziału w Konferencji Pokojowej.

- 18. 1 Otwarcie Kongresu Pokojowego w Paryżu.
- 23. 1 Czeskie wojsko atakuje wojsko polskie na Śląsku Cieszyńskim.
- 26. 1 Powszechne wybory do Sejmu Ustawodawczego.
- 30. 1 Stany Zjednoczone uznają Polskę de iure.
- 1. 2 Uгода z Czelami w Paryżu w sprawie Śląska Cieszyńskiego.
- 9. 2 Otwarcie Sejmu Ustawodawczego.
- 12. 2 Utworzenie komisji spraw polskich na Konferencji Pokojowej.
- 16. 2 Zawieszenie broni z Niemcami w Wielkopolsce.
- 18. 2 Pierwsze wai z bolszewikami.
- 20. 2 Sejm powiea J. Piłsudskiemu urząd Naczelnika Państwa.
- 23. 2 Czesi wznowiają walki na Śląsku Cieszyńskim.
- 24. 2 Francja uznaje Polskę de iure.
- 25. 2 Anglja uznaje Polskę de iure.
- 27. 2 Włochy uznają Polskę de iure.
- 6. 3 Belgja uznaje Polskę de iure.
- 7. 3 Nominacja Gneralnego Delegata Rządu dla Galicji.
- 30. 3 St. Apostolski uznaje Polskę de iure.
- 4. 4 Układ z Niemcami co do przepuszczenia wojsk gen. Hallera.
- 15. 4 Rozwiązanie Komitetu Narodowego w Paryżu.
- 19. 4 Wojsko polskie zajmuje Wilno.
- 22. 4 Odezwa Nacelnego Wodza do ludności b. W. Ks. Litewskiego.
- 25. 4 Dr. Saulys przybywa na czele misji litewskiej do Warszawy.
- 18. 5 Niemcy uznają Polskę de iure.
- 22. 5 Misja litewska opuszcza Warszawę.
- 28. 5 Czechosłowacja uznaje Polskę de iure.
- 21. 6 Rumunia uznaje Polskę de iure.
- 25. 6 Rada Najwyższa upoważnia Polskę do zajęcia „Galicji Wschodniej” po Zbrucz.
- 17. 7 Wojsko polskie uwalnia całą Wschodnią Małopolskę od nieprzyjaciela.
- 18. 7 Rada Najwyższa wykreśla linię wojskowej delimitacji z Litwą („linja Foch’a”).
- 8. 8 Wojska polskie zajmują Mińsk.
- 1. 9 Złączenie wojsk gen. Hallera z armją polską.
- 27. 9 Rada Najwyższa proponuje Polsce i Czechosłowacji plebiscyt.
- 17.10 Nawiazanie stosunków dyplomatycznych z Włochami.
- 22.10 Delegacja Rdu Litewskiego w Warszawie.
- 1.11 Opanowanie Lwowa przez Ukraińców. 1918
- 21.11 Projekt Morstw o 25 let. mandacie Polski w „Galicji Wschodniej”.
- 8.12 Deklaracja Rady Najwyższej w sprawie tym. granic wschodnich Polski („Linja Curzon’a”).

- 19. 3 Protest Lloyd George’a w Radzie Najwyższej przeciw przyłączeniu Gdańska do Polski.

1919

ROK	G Ł O W A P A Ń S T W A	PREZES RADY MINISTRÓW	MINISTROWIE	S E J M	S E N A T	UST. KONSTYT. I PODSTAWOWE	UST. ADMINISTRACYJNE	UST. SĄDOWNICZE
1919	dległości Polski. Od 1894 redaguje tajne pismo „Robotnik”. W 1900 zostaje ponownie aresztowany, osadzony w Cytadeli Warszawskiej i wywieziony do Petersburga, skąd udaje mu się uciec. W 1901 przybywa do Krakowa. W latach 1905—6 organ-izuje akcję bojową na terenie zaboru rosyjskiego. Od 1908 rozpoczyna pracę wojskowo-organizacyjną na terenie zaboru austriackiego. Jest jednym z założycieli Związku Walki czynnej. W 1910 tworzy Związek Strzelecki. Po wybuchu wojny światowej uznaje, iż dla Polaków nadeszła godzina czynu, którym mają zadokumentować swe prawo do niepodległego życia wobec innych narodów. Zwo-łuje drużyny strzeleckie, formując z nich I Brygadę Legjo-nów, na której czele wkracza do Królestwa Polskiego i wal-czy do 1916 w Kieleckiem, Radomskiem, Lubelskiem, na Wołyniu oraz na Podhalu. Równocześnie tworzy w zaborze rosyjskim Polską Organizację Wojskową. Nie mogąc uzyskać od państw centralnych wiążących decyzji w sprawie przy-szłości Niepodległej Polski, porzuca Legiony 26 września 1916 i poświęca się w całości pracy konspiracyjnej w P.O.W.	IV. 13.12 1919 — 9.6 1920 LEOPOLD SKULSKI. Ur. 15.11 1878 w Zamościu; słuchacz kur-sów farmaceutycznych w Warszawie; w 1906 otrzymał dyplom inżyniera chemji w Karl-sruhe. Zorganizował „Sokoła” w Łodzi, stworzył w 1915 „Zjednoczenie Narodowe”. W 1916 prezydent Łodzi. W 1919 poseł na Sejm Ustawodawczy z ramienia swej partji, odegrał czynną rolę w życiu parlamentar-nem. Po dymisji swego gabinetu, Minister Spraw Wewnętrznych w pierwszym gabi-necie Witos. W 1923 połączył „Narodowe Zjednoczenie Ludowe” z „Piastem”, poczem usunął się z widowni. Od 1925-go członek Trybunału Stanu.	Skarbu Pos. Wł. Grabski Sprawied. Jan Hebdzviński W. Rel. i O. P. Tadeusz Łopuszański P. i Handlu Ant. Olszewski Rol. i Dóbr P. Pos. dr. Fran. Bardel Kol. Żel. Dr. Kaz. Bartel (dym. 13.12 1920) Poczt i Tel. Lud. Tołłoczko Rob. Pub. Pos. Ant. Kędzior Pr. i Op. Sp. Ed. Pełowski Kier. Spr. Zagr. Dr. Wł. Wróblewski (dym. 16.12. 1919) Spr. Wewn., Spr. Woj., Aprow. i b. Dz. Prus.— jak dotychczas. 16.12 1919 Spr. Zagr. St. Patek 31. 1 1920 Kier. M. Zdr. Pub. dr. Wit. Chodźko.	KLUBY POLITYCZNE. PRAWICA Klub Pracy Konstytucyjnej prez. Jan Kanty Fedorowicz Związek Ludowo-Narodowy prez. Wojc. Korfanty, dr. Stan. Głabiński Polskie Zjednoczenie Ludowe (rozwiązane w sierpniu 1919) Narodowe Zjednoczenie Ludowe (powstało 31.7 1919) prez. dr. Edw. Dubanowicz Leop. Skulski Narodowo-Chrześcijańskie Stronnictwo Lud. (rozwiązane w lecie 1920) prez. dr. Edw. Dubanowicz Zjednoczenie Mieszczańskie (zorganizowane w lecie 1919) prez. Al. de Rosset CENTRUM Polskie Stronnictwo Katolicko-Ludowe prez. dr. Ant. Matakiewicz Polskie Stronnictwo Ludowe „Piast” prez. Winc. Witos Jan Dębski (przejściowo)		20. 1 Ust. o obywatelstwie Państwa Polskiego.	30. 1 Ust. o zniesieniu Sejmu i Wy- działu Krajowego b. Galicji. 26. 3 Ust. o założeniu Pol. Państwo- wej Loterii Klasowej. 19. 5 Ust. o Poczt. Kasie Oszczęd- ności; ob. do 30.6 1924.	10. 5 O postępowaniu karnem dla siły zbrojnej (Rozp. Rady Min.) 29. 5 Ust. spadkowa.
1920	Zostaje powołany do Tymczasowej Rady Stanu utwo-rzonej na podstawie deklaracji austriacko-niemieckiej z 5 li-stopada 1916. Pracuje na jej terenie od 10 stycznia do 24 czerw-ca 1917 jako Szef Departamentu Wojskowego. Widząc nie-szczerość intencji okupantów, ponownie odsuwa się od współ-pracy z nimi i wzmacnia swą działalność niepodległościową. Zostaje aresztowany przez Niemców 22 lipca 1917 i osadzo-ny w Magdeburgu. Uwolniony po wybuchu rewolucji w Niem-czech, powraca 10 listopada 1918 do Warszawy, 11 listopada przejmuje od Rady Regencyjnej władzę wojskową, a 14 li-stopada obejmuje całkowitą władzę zwierzchnią w Państwie jako jego Naczelnik i Wódz Naczelny Armji. Zwołuje 9 lutego 1919 Sejm Ustawodawczy, który po-wierza mu 20 lutego dalsze sprawowanie władzy Naczelnika Państwa. W kwietniu 1919 uwalnia Wileńszczyznę od wojsk sowieckich, do 17 lipca oswabadza Wschodnią Małopolskę z rąk Ukraińców. Dnia 19 marca 1920 przyjmuje nadaną mu uchwałą Komisji Weryfikacyjnej godność Pierwszego Mar-szałka Polski. W początkach 1920 podejmuje kampanję przeciw Rosji Sowieckiej i aby uprzedzić jej przygotowania do rozstrzy-gającego natarcia zajmuje Ukrainę z Kijowem. Dywersyjne ataki Sowieckie na Białej Rusi doprowadziły do odwrotu wojsk polskich na linię Wisły. Wówczas organizuje Armję Ochotniczą, przegrupowuje swe siły, uderza z nad Wieprza	V. 23.6 1920 — 24. 7 1920 WŁADYSŁAW GRABSKI. Prezes Rady Ministrów i Minister Skar-bu (dym. 24.11 1920). Zveiorys patrz Rząd XIII.	Spr. Zagr. Eus. ks. Sapieha (dym. 24.5 1921) Rol. i Dóbr. P. Dr. Franc. Bujak Rob. Publ. Gabr. Narutowicz Kier. M. S. W. Józ. Kuczyński Kier. M. Spr. dr. Jan Morawski Kier. M. P. i H. Ant. Olszewski (dym. 26.6 20) Spr. Wojsk., W. R. i O. P., Kol. Żel., Poczt i Tel., Aprow. i Zdr. Pub.—jak dotychczas. 26.6 1920 P. i Hand. Inż. Wies. Chrz- nowski (dym. 24.11 1920) 3.7 Kier. Min. b. Dziel. Prus. Wł. Kucharski.	LEWICA Polskie Stronnictwo Ludowe „Wyzwolenie” prez. Bł. Stolarski Polskie Stronnictwo Ludowe Lewica prez. Jan Stapiński Stronnictwo Radykalno-Chłopskie ks. Eug. Okoń Narodowo - Chrześcijański Klub Robotniczy (powstał w lecie 1919) prez. Wł. Herz Edm. Bigoński Ludomir Czerniewski		1. 7 Ust. o utworzeniu Rady Obro- ny Państwa. 15. 7 Ust. Konstytucyjna o Statucie Organicznym woj. Śląskiego. 16. 7 Ust. o podatku od kapitałów i rent. 16. 7 Ust. o państwowym podatku dochodowym i majątkowym.		
		VI. 24.7 1920 — 13.9 1921 WINCENTY WITOS. Ur. 22.1 1874 w Wierchosławicach pow. Tarnowskiego. W 1900 został wójtem swej gminy. Wybrany w 1905 do Rady Powia-towej w Tarnowie, w 1908 do Sejmu gali-cyjskiego, w 1911 do parlamentu austri-jackiego,—reprezentował wszędzie idee nie-podległości Polski. Minister bez teki w ga-binecie Moraczewskiego. Obrany posłem na Sejm Ustawodawczy, stanął na czele Pol-skiego Stronnictwa Ludowego, zarówno klu-bu parlamentarnego jak i Rady Naczelnej i Zarządu Głównego. Po dymisji swego trze-ciego z kolei gabinetu pozostaje na stano-wisku prezesa „Piastra”. Zamieszany w pro-ces polityczny „Centrolewu” i skazany przez sądy Rzplitej na więzienie wyjechał z gra-nic kraju.	Wiceprem. Ignacy Daszyński (dym. 4.1 1921) Spr. Wewn. Leop. Skulski (dym. 28.6 21) Sprawied. St. Nowodworski (dym. 19.6 1921) W. R. i O. P. Mac. Rataj Rol. i Dóbr. P. Jul. Poniatowski (dym. 17.2 1921) Poczt i Tel. Dr. Wł. Stesłowicz Pr. i Op. Sp. Edw. Pełowski (dym. 5.3 21) b. Dz. Pr. Wł. Kucharski (dym. 17.7 21) Kier. M.K. i Szt. Jan Heurich (dym. 11.7 1921) Spr. Zagr., Skarbu, Spr. Wojsk., Kol. Żel., Rob. Pub., Aprow., P. i Han., Zdr. Pub. — jak dotychczas. 9. 8 1920 Spr. Woj. gen. por. Kaz Sosn- kowski 26.11 Skarbu dr. Jan Kan. Stecz- kowski 26.11 P. i H. inż. Stef. Przanowski 13.12 Kol. Żel. inż. Zvgm. Jasiński 12. 1 1921 Apr. Bol. Grodziecki (d. 7.5 21)	Narodowa Partja Pracy Narodowa Partja Robotnicza (zorganizowana 23.5 1920) prez. dr. Bol. Fichna Ad. Chądzyński Związek Polskich Posłów Socjalistycznych prez. Ign. Daszyński Norb. Barlieki Stronnictwo Komunistyczne MNIEJSZOŚCI NARODOWE Niemieckie Stronnictwo Ludowe Wolny Związek Posłów Narodowości Żyd. Rady Ludowe		11. 8 Ust. o ustanowieniu Krzyża Walecznych.	30. 7 O wojskowem sądownictwie doraźnem (Rozp. Rady Min. ob. do 1.8 1928).	

UST. GOSPODARCZE	UST. SPOŁECZNE	UMOWY POLITYCZNE	UMOWY GOSPODARCZE
2. 3 Ust. o odbudowie wsi, miast i miasteczek. 23. 3 Ust. o nadzorze nad przedsiębiorstwami bankowymi; ob. do 1.1 1925. 28. 5 Ust. o polskich statkach handlowych morskich.	18.12 Ust. o czasie pracy w przemyśle i handlu. 23. 4 Ust. o ograniczeniu w sprzedaży napojów alkoholowych. 7. 5 Ust. o likwidacji serwitutów w b. Król. Kongresowem. 19. 5 Ust. o obowiązkowym ubezpieczeniu na wypadek choroby. 4. 6 Ust. o tymczasowym ustroju władz szkolnych.		
15. 7 Ust. o obrocie towarowym z zagranicą.	2. 7 Ust. o zwalczaniu lichwy wojennej. 6. 7 Ust. o organizacji Urzędów Ziemskich. 13. 7 Ust. o szkołach akademickich. 15. 7 Ust. o wykonaniu reformy rolnej; ob. do 9.1 1926.		
26.10 Ust. o spółdzielniach.		10. 8 Tr. cesyjny Państw Sukcesyjnych po Austro - Węgrach, podp. w Sèvres; nie ratyfikowany przez Polskę. 12.10 Um. o preliminarzym pokoju z Rosją Sow. i Ukrainą, podp. w Rydze; ob. od 2.11 1920 do 3.4 1921. 14.10 Przystąpienie do II międzynarodowej konwencji o pokojowym załatw. sporów międz. z 18.10 1907 w Hadze; ob. od 25.7 23.	

UMOWY PRAWNE, KONSUL. I IN.	CHRONOLOGJA HISTORYCZNE	G D A Ń S K	ROK
			1919
10. 1 Przystąpienie do Międzynarodowej Konwencji opiumowej z 23.1 1912 i nast. w Hadze; ob. od 10.1 1920 do 14.9 1927. 28. 1 Przystąpienie do Międzynarodowej Konwencji o ochronie utworów literackich i artystycznych z 9.9 1886 i nast. w Bernie; ob. od 28.4 1920.	17. 1 Utworzenie Zarządu Cywilnego Wołynia i Ziem frontu podolskiego. 30. 1 Propozycje pokojowe Rosji Sowieckiej. 3. 2 Komisja Międzynarodowa obejmuje administrację Śląska Cies., Spisza i Orawy. 10. 2 Polska obejmuje Pomorze do Bałtyku. 11. 2 Komisja Międzysojusznicza obejmuje administrację G. Śląska. 20. 2 Układ delimitacyjny polsko-litewski na podstawie linii Foch'a. 24. 2 Uchwała londyńska co do wojny polsko-bolszewickiej. 19. 3 Józef Piłsudski zostaje Marszałkiem Polski. 27. 3 Polska oświadcza gotowość rokowań pokojowych z Rosją Sow. w Borysowie. 1. 4 Rząd Sowiecki odrzuca Borysów jako miejsce rokowań. 19. 4 Wojsko polskie zajmuje Wilno. 25. 4 Podjęcie ofensywy na froncie bolszewickim. 26. 4 Odezwa Mar. Piłsudskiego do mieszkańców Ukrainy. 26. 4 Polska uznaje atamana Petlurę. 7. 5 Wojsko polskie zajmuje Kijów. 14. 5 Rozpoczęcie działań bolszewickich na Białej Rusi. 1. 6 Kontrofensywa polska na Białej Rusi. 4. 6 Polska uznaje Litwę de facto. 11. 6 Wojsko polskie opuszcza Kijów; początek odwrotu na Ukrainie.	9. 1 Umowa o odstąpieniu Mocarstwom Sprzymierzonym obszarów Kłajpedy i Gdańska; ob. od 10.1 1920. 13. 1 Tymczasowy Zarząd Gdańska obejmuje Foerster, zast. przewodniczącego rejencji gdańskiej. 9. 2 Maciej Biesiadecki mianowany Komisarzem Gen. Rzpłitej. 13. 2 Rada Ligi Narodów mianuje sir Reginald'a Tower'a Wys. Komisarzem i określa jego kompetencje. 5. 3 Wys. Komisarz określa swą władzę i tworzy Radę Stanu. 18. 3 Utworzenie flagi handlowej Gdańska. 11. 4 Rada Ligi Narodów przyjmuje projekt Konstytuanty i ordynacji wyborczej. 13. 4 Ugoda z Polską co do tymcz. apro wizacji Gdańska, podp. w Gdańsku. 22. 4 Prow. umowa z Polską co do zbliżenia ekonomicznego, podp. w Gdańsku; ob. od 7.5 1920 do 15.11 1920. 7. 5 Rezolucja Rady Ambasador. w sprawie utworzenia Rady Portu. 16. 5 Wybory do Konstytuanty. 31. 5 Rozp. Wys. Komisarza o stanowisku prawnem Konstytuanty i jej członk. 14. 6 Pierwsze posiedzenie Konstytuanty.	
30. 6 Przystąpienie do Międzynarodowej Konwencji Telegraficznej z 22.7 1875 w Petersburgu, zrewidowanej w Lizbonie 11.6 1908; ob. od 30.6 1922.	4. 7 Generalna ofensywa sowiecka. 10. 7 „Agreement” w Spaa co do Galicji Wschodniej: Polska i Czechosłowacja przekazują Mocarstwom spór terytorjalny. 11. 7 Anglia podejmuje pośrednictwo między Polską a Rosją Sow. 11. 7 Plebiscyt na Mazurach i Warmji. 12. 7 Traktat litewsko-bolszewicki. 14. 7 Bolszewicy zajmują Wilno. 19. 7 Bolszewicy zajmują Grodno. 22. 7 Polska proponuje zawieszenie broni.	11. 7 Decyzja Konferencji Ambasadorów w sprawie utworzenia Rady Portu.	1920
14.10 Konw. o pomocy i opiece społecznej z Francją, podpisana w Warszawie; ob. od 24.2 1923. 30.11 Międzynarodowe Konwencje Pocztove VII Kongresu Pocztoowego, podp. w Madrycie; ob; od 1.1 1922.	25. 7 Misja wojskowa doradca angielsko-francuska przybywa do Warszawy. 28. 7 Konferencja Ambasadorów rozgranicza Śląsk Cies., Spisz i Orawę między Polską [a Czechosłowacją]. 30. 7 Spotkanie delegatów polskich i sowieckich w Baranowiczach. 5. 8 Odezwa Rady Ministrów: „Ojczyzna w niebezpieczeństwie!”. 9. 8 Projekt Mocarstw traktatu granicznego w Sévres. 13.8—15.8 Bitwa pod Radzyminem. 14. 8 Polska delegacja pokojowa udaje się do Mińska. 16. 8 Pierwsze natarcie marsz. Piłsudskiego z nad rz. Wieprza. 17. 8 Odzyskanie Mińska Mazowieckiego i Serocka. 21. 8 Odzyskanie Przasnysza, Szumska, Mławy, Mazowiecka i Stryja; osiągnięcie linii Bugu. 22. 8 Odzyskanie Łomży i Białegostoku. 25. 8 Litwini zajmują Wilno. 28. 8 Bitwa pod Zamościem. 29. 8 Delegacja pokojowa polska powraca z Mińska. 2. 9 Atak oddziałów litewskich na Sejny, gwałcący linię Curzon'a. 16.9—19.9 Konferencja polsko-litewska w Kalwarji. 22. 9 Konferencja pokojowa polsko-sowiecka w Rydze. 23. 9 Początek bitwy nad Niemnem. 26. 9 Zdobycie Grodna. 30.9—5.10 Konferencja polsko-litewska w Suwałkach. 7.10 Umowa Suwalska o zawieszeniu broni z Litwą. 9.10 Gen. Żeligowski zajmuje Wilno. 12.10 Ogłoszenie Litwy Środkowej w Wilnie. 18.10 Zawieszenie broni na froncie bolszewickim.	11. 8 Konstytucja W. M. Gdańska. 8. 9 Polska obowiązuje się do apro wizacji Gdańska do dnia 31.12 1920 (przedł. do 28.2 1921). 27.10 Sir Tower ustępuje ze stanowiska Wys. Komisarza i jego obowiązki obejmuje pułk. Strutt. 27.10 Proklamowanie przez Radę Ambasadorów Gdańska Wolnem Miastem. 8.11 Um. niem.-gdańska o prawie opeji, podp. w Gdańsku. 9.11 Konw. polsko-gdańska, podp. w Paryżu (w wykon. art. 104 Tr. Wersal.); ob. od 15.11 1920. 15.11 Ukonstytuowanie W. Miasta; przekształc. Rady Stanu na rząd W. Miasta, a Konstytuanty na ciało ustawod. 17.11 Rada Ligi Narodów obejmuje opiekę nad W. Miastem i gwarantuje jego Konstytucję. 18.11 Rez. Konf. Amb. o podziale dóbr państwowych niemieckich między Polską a Gdańskiem. 23.11 Wojska sprzym. opuszczają Gdańsk.	

ROK	G Ł O W A P A Ń S T W A	PREZES RADY MINISTRÓW	MINISTROWIE	S E J M
1920	na flanki i tył wojsk sowieckich, zadaje nieprzyjacielowi między 13 a 15 sierpnia w bitwie pod Radzyminem cios decydujący, odrzuca go w połowie sierpnia ku Prusom Wschodnim i w końcu września zadaje mu ostateczną klęskę w bitwie nad Niemnem. Utrwala byt niepodległej Polski i zakreśla jej wschodnie granice w traktacie pokojowym podpisanym w Rydze 18 marca 1921.		28. 2 „ Rol. i D. P. dr. Józ. Raczyński 10. 3 „ Pr. i Op. Sp. inż. Jan Jan- kowski (dym. 15.5 1921) 24. 5 „ Spr. Zagr. kier. pods. st. Jan Dąbski (dym. 11.6 1921) 1. 6 „ Pr. i Op. Sp., dyr. dep. Lud. Darowski.	
1921	Uważając swe zadanie narazie za skończone, odsuwa ofiarowaną sobie godność Prezydenta i 14 grudnia 1922 przekazuje władzę Gabrjelowi Narutowiczowi. 17 grudnia obejmuje stanowisko Szefa Sztabu Generalnego, a 9 czerwca 1923 usuwa się od życia publicznego. Powraca doń dopiero w maju 1926 i decydując się na zaprotestowanie czynem przeciw panującemu wówczas systemowi rządów, wyrusza na czele wojska na Warszawę i zajmuje ją 14 maja. Wybrany 31 maja Prezydentem przez Zgromadzenie Narodowe zrzeka się tej godności, obejmuje tekę Ministra Spraw Wojskowych oraz stanowisko Generalnego Inspektora Sił Zbrojnych i piastuje te urzędy bez przerwy do chwili obecnej niezależnie od dwukrotnego w tym czasie sprawowania funkcji Prezesa Rady Ministrów. Sejm Rzplitej uchwalił 28 czerwca 1923, iż „Józef Piłsudski dobrze zasłużył się Narodowi”.		2. 6 1921 Aprow. Jan Michalski (dym. 21.6 1921) 11. „ „ Spr. Zagr. Konst. Skirmunt 19. „ „ Sprawied. Bron. Sobolewski 21. „ „ Aprow. Kier. Jan Stoiński (dym. 11.7 1921) 28. „ „ Spr. Wew. woj. Wł. Raczkiewicz 11. 7 „ Apr. Wł. Leon Grzędzielski 11. „ „ Szt. i Kult. Kier. Mac. Rataj 23. „ „ b. Dz. Prus. Poseł dr. Jul. Trzeciński (dym. 22.10 1921)	
		VII. 19.9 1921 — 5.3 1922 Rektor ANTONI PONIKOWSKI Prezes Rady Ministrów, Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego i Kierownik Ministerstwa Sztuki i Kultury. Ur. 29.5 1878 w Siedlcach, ukończył studia matematyczne na Uniwersytecie i Politechnice w Warszawie i na Uniwer. Jagiellońskim w Krakowie. Objął katedrę na Politechnice w Warszawie; kilkakrotny jej Rektor. Zorganizował pierwsze Ministerstwo Wyznań Religijnych i O. P. Utworzył gabinet w 1918 po dymisji Kucharzewskiego. Współdziałał organizacji autokefalicznego kościoła prawosławnego w Polsce.	Spr. Wewn. Wojew. Stan. Downarowicz Kier. M. Sk. Bol. Markowski (dym. 26.9.21) Kier. M.P.iH. pods. st. Hen. Strassburger Kol. Żel. dr. Bol. Sikorski Apro. dyr. Hier. Wyczółkowski (dym. 24.9 1921) Spr. Zagr., Spr. Wojsk., Sprawied., Rol. i D. P., Poczt i Tel., Rob. Pub., Pracy i Op. Sp., b. Dziel. prus. i Zdr. Pub.—jak dotychczas 24. 9 1921 tym. kier. Min. Apr. pods. st. Jan Stef. Stoiński (dym. 22.10 1921)	
			26. 9 „ M. Skar. dr. Jerzy Michalski 22.10 „ b. Dziel. Prus. dr. Józ. Wybicki (dym. 29.4 1922) 22.10 „ kier. Min. Apro. Jan Stefan Stoiński 7. 2 1922 tym. kier. M. Kol. Żel. pods. st. inż. Eberhardt.	
1922		VIII 10.3 1922 — 6.6 1922 Rektor ANTONI PONIKOWSKI. Prezes Rady Ministrów i Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego. (Życiorys—jak wyżej).	Spr. Wew. woj. inż. Ant. Kamiński (dym. 1.12 1922) Kier. M. S. Wojsk. gen. por. Kaz. Sosnkowski (dym. 13.5 1922) P. i Handlu dr. Stef. Ossowski Kol. Żel. inż. L. Zagórny-Marynowski Zdrow. Pub. dr. Wit. Chodźko Spr. Zag., Skarbu, Sprawied., Rol. i D. P., Poczt i Tel., Rob. pub., Pr. i Op. Sp., b. Dziel. Prus — jak dotychczas	

S E N A T	UST. KONSTYT. I PODSTAWOWE	UST. ADMINISTRACYJNE	UST. SĄDOWNICZE	UST. GOSPODARCZE
		3.12 Ust. o tymczasowej organizacji władz II inst. na terenach b. Galicji, Ks. Krakowskiego Spisza i Orawy.		10.12 Ust. o budowie i utrzymaniu dróg publicznych.
	4. 2 Ust. o ustanowieniu orderu „Orła Białego”. 4. 2 Ust. o ustanowieniu orderu „Odrodzenia Polski”. 17. 3 Ust. o Konstytucji.	4. 2 Ust. o unormowaniu stanu polityczno - prawnego na ziemiach przyłączonych do Rzpli- tej na mocy umowy o preli- minaryjnym pokoju w Rydze z 12.10 1920. 3. 6 Ust. o kontroli Państwowej. 23. 6 Ust. o wprowadzeniu dekre- tów, ustaw itd. na obszarze b. dzielnicy pruskiej. 28. 7 Ust. emerytalna; ob. do 1.10 1923.		21. 1 Ust. o organizacji giełd w Pol- sce; ob. do 31.1 1925. 10. 6 Ust. o utworzeniu Państw. Banku Rolnego (statut patrz 20.6 1925).
	3. 9 Ust. o podatku giełdowym.			
	15.11 Ust. o skarbie narodowym; ob. do 10.3 1928. 16.12 Ust. o nadzwyczajnej daninie państwowej. 17.12 Ust. o podatku przemysłowym ob. do 1923 r. podatkowego.	26.10 Ust. o przepisach prawnych na obszarze Spisza i Orawy.		
		17. 2 Ust. o państwowej służbie cy- wilnej. 17. 2 Ust. o zniesieniu Ministerstwa Kultury i Sztuki.		
	24. 3 Ust. o objęciu władzy w zie- mi Wileńskiej.	23. 3 Ust. o podstawowych prawach i obo- wiązkach oficerów Wojs. Polsk. 6. 4 Ust. o objęciu władzy państwowej nad ziemią wileńską. 7. 4 Ust. o zniesieniu Min. b. Dzielnicy Pruskiej.		

UST. SPOŁECZNE	UMOWY POLITYCZNE	UMOWY GOSPODARCZE	UMOWY PRAWNE, KONSUL. I IN.
17.12 Ust. o nadawaniu ziemi żoł- nierzom wojska polskiego. 18.12 Ust. o ochronie lokatorów; ob. od 12.1 1921 do 1.6 1924.	16.12 Protokół podpisania Statutu Stałego Trybunału Sprawie- dliwości Międzynarodowej w Hadze; ob. od 2.9 1921.		
8. 2 O tymczasowym ustroju władz szkolnych na obszarze b. Gali- cji (rozp. Ministra W.R. i O.P.). 23. 6 Ust. o Dyrekcji Ubezpieczeń Wzajemnych; ob. do 22.10 1924.	19. 2 Ukł. o przymierzu odpornem z Francją, podp. w Paryżu; ob. od 6.2 1922. 3. 3 Konw. o przymierzu odpor- nem z Rumunją, podp. w Bu- kareszcie; ob. od 3.3 1921 do 3.4 1926. 18. 3 Tr. pokoju z Rosją Sow. i U- krainą, podp. w Rydze; ob. od 30.4 1921.	1. 7 Konw. handlowa z Rumunją, podp. w Bukareszcie; ob. od 30.11 1921.	12. 1 Przystąpienie do międzynarodowego porozumienia o walce z żywym to- warem z 18.5 1904 i nast. w Paryżu; ob. od 12.7 1921. 24. 2 Ukł. o repatriacji z Rosją Sowiecką i Ukrainą, pod. w Rydze; ob. od 24.2 1921. 20. 4 Konw. międzynarodowa o wolności tranzytu, podp. w Barcelonie; ob. od 6.1 1925. 20. 4 Konw. międzynarodowa o drogach żeglownych, podpisana w Barcelonie; Polska dotychczas nie ratyfikowała. 21. 4 Konw. tranzytowa z Niemcami, podp. w Paryżu; ob. od 27.4 1922. 1. 5 Przystąpienie do I międzynarodowej konwencji automobilowej z 11.10 1909 w Paryżu; ob. od 1.5 1921.
18.11 Ust. o dobrach rodzinnych w b. dzielnicy pruskiej. 2.12 Ust. o ustroju Izb Lekarskich.	6.11 Um. polityczna z Czechosło- wacją, podp. w Pradze; nie ratyfikowana przez Polskę.		23. 9 Konw. kolejowa z Rumunją, podp. w Bukareszcie; ob. do 2.8 1931. 30. 9 Międzynarodowa Konw. o zwalczaniu handlu kobietami i dziećmi, podp. w Genewie; ob. od 8.10 1924. 3.10 Przystąpienie do Konwencji o Mię- dzynarodowym Instytucie Rolnictwa w Rzymie z 7.8 1905.
		6. 2 I Konw. handlowa z Francją, podp. w Paryżu; ob. od 20.6 1922 do 10.7 1925.	6. 2 Konw. bilateralna o majątkach i pra- wach obywateli z Francją, podp. w Paryżu; ob. od 6.2 1922. 6. 2 Ukł. naftowy z Francją, podp. w Pa- ryżu; ob. od 6.2 1922. 24. 2 Przystąpienie do międzynarodowej Konw. o przewozie towarów koleja- mi z 14.10 1890 i nast. w Bernie; ob. 24.2 1922 — 1.10 1928.
			6. 4 Konw. w sprawie obywatel- stwa z Państwami Sukcesyj- nemi po Austro - Węgrach, podp. w Rzymie; ob. od 10.6 1929.

CHRONOLOGJA HISTORYCZNA

G D A Ń S K

ROK

- 28.10 Rada Ligi Narodów postanawia plebiscyt w Wileńszczyźnie.
 4.11 Wizyta Take Jonescu, premiera rumuńskiego, w Warszawie.
 29.11 Rada Ligi Narodów ustanawia linię demarkacyjną polsko-litewską.
 29.11 Protokół kowieński o zawieszeniu broni z Litwą.
 13.12 Konferencja polsko-litewska w Warszawie.
 17.12 Utworzenie pasa neutralnego między Polską a Litwą.
 28.12—30.12 Wizyta Stambolijskiego, premiera bułgarskiego, w Warszawie.

- 10.1 Utworzenie Komisji Rządzącej w Wilnie.
 27.1 Uznanie przez Polskę Łotwy i Estonji de iure.
 1.2 St. Apostolska upoważnia duchowieństwo polskie do udziału w plebiscycie na Górnym [Śląsku].
 3.2 — 6.2 Wizyta Naczelnika Państwa w Paryżu.
 23.2 Wizyta Min. Spr. Zagr. Sapiehy w Londynie.
 2.3 Rada Ligi Narodów zaleca Polsce i Litwie bezpośrednie rokowania.
 3.3 Wizyta Min. Spr. Zagr. Sapiehy w Bukareszcie.
 20.3 Plebiscyt na Górnym Śląsku.
 20.4 — 3.6 Konferencja polsko-litewska w Brukseli.
 3.5 Powstanie na Górnym Śląsku.
 18.5 Nawiązanie stosunków dyplomatycznych z Japonją.
 20.5 Projekt Hymansa rozwiązanie kwestji polsko-litewskiej.
 1.6 Nawiązanie stosunków dyplomatycznych z Rosją Sowiecką.
 7.6 Utworzenie linii demarkacyjnej na G. Śląsku.
 28.6 Rada Ligi Narodów zaleca dalsze bezpośrednie rokowania polsko-litewskie.

26.7 Konferencja Państw Bałtyckich w Helsingforsie.

30. 9 Pierwszy powszechny spis ludności.

- 12.10 Rada Ligi Narodów wypowiada opinię w sprawie podziału G. Śląska.
 20.10 Decyzja Konferencji Ambasadorów o podziale G. Śląska.
 29.11 Rada Ligi Narodów wyznacza linię demarkacyjną między Litwą Kowieńską a Wileńską.

8. 1 Wybory do Sejmu Wileńskiego.
 27. 1 Rząd Kowieński protestuje przeciw wyborom na Wileńszczyźnie.
 1. 2 Otwarcie Sejmu w Wilnie.
 20. 2 Uchwała Sejmu Wileńskiego o przynależności Wileńszczyzny do Polski.
 3. 3 Akt złączenia Ziemi Wileńskiej z Rzplitą.

13. 3—17.3 Konferencja Państw Bałtyckich w Warszawie.

10. 4—19.5 Konferencja ekonomiczna w Genewie.

- 7.12 Senat ogłasza się najwyższą władzą krajową.
 10.12 Obowiązki tym. Wys. Komisarza Ligi Narodów obejmuje prof. Bernardo Attolico.
 17.12 Gen. Richard Haking mianowany Wys. Komisarzem Ligi Narodów.

24. 1 Wys. Komisarz gen. Haking obejmuje urzędowanie.
 9. 2 Rezolucja Konferenc. Ambasadorów o podziale niemieckiego mienia państwowego między Polską a Gdańskiem.
 26. 2 Pułk. de Reynier mianowany prezydentem Rady Portu.
 10. 3 Konferencja Ambasadorów zatwierdza podział mienia państwowego niemieckiego.
 24. 3 Ukonstytuowanie Rady Portu.
 21. 4 Umowa tranzytowa między Polską, Gdańskiem a Niemcami, podp. w Paryżu; ob. od 27.4 1922.
 22. 6 Decyzja Rady Ligi Narodów co do obrony wojskowej Gdańska przez Polskę.
 23. 6 Zakaz Rady Ligi Narodów fabrykacji broni w Gdańsku.
 15. 8 Decyzja Wys. Komisarza w sprawie podziału kolei żelaznych; ob. od 23.9 1911.
 29. 8 Utworzenie giełdy w Gdańsku.
 10. 9 Raport Wys. Komisarza w sprawie utworzenia „port d'attache” dla polskich okrętów wojennych.

23. 9 Um. polsko-gdańska w spr. kolejowych, podp. w Genewie.
 8.10 Tym. porozumienie polsko - gdańskie co do „port d'attache”.
 24.10 Um. polsko - gdańska w Warszawie w uzupełnieniu konw. paryskiej; ob. od 10.1 1922.
 1.12 Koleje gdańskie przechodzą pod zarząd Pol. Kol. Państw.
 17.12 Decyzja W. Komisarza o prowadzeniu przez Polskę spraw zagranicznych Gdańska.
 20.12 Ust. o nauczaniu polskiej mniejsz.

12. 1 Rada Ligi Narodów akceptuje projekt ustawy o obywatelstwie gdańskim.
 19. 1 Zapoczątkowanie obrotów papierami publicznymi na giełdzie gdańskiej.

16. 3 Protokół zniesienia granicy gospodarczej między Polską a Gdańskiem.
 7. 4 W. Komisarz przydziela Polsce część wyspy Holm na skład materiałów wojennych (zastąpione potem porozumieniem z 14. 3 1924).
 24. 4 St. Apostolska ustanawia w Gdańsku Administraturę Apost. i mianuje bisk. O. Rourke Administratorem.
 3. 5 Podział mienia pocztowego, telegr. i telefonicznego.

1920

1921

1922

Wyższe;

ROK	G Ł O W A P A Ń S T W A	PREZES RADY MINISTRÓW	MINISTROWIE	S E J M	S E N A T	UST. KONSTYT. I PODSTAWOWE	UST. ADMINISTRACYJNE	UST. SĄDOWNICZE
1922			13. 5 1922 Spr. Wojsk. gen. por. Kazim. Sosnkowski				8. 6 O organizacji władz adm. II inst. na ziemi wileńskiej (Rozp. Rady Min.). 16. 6 Ust. o rozciągnięciu na ziemię górnośląskie Konstytucji i niektórych ustaw Rzplitej.	
		IX. 28.6 1922 — 7.7 1922 ARTUR ŚLIWIŃSKI Ur. 17.8 1877 w Raszkach, ziemi Kutnowskiej; ukończył Akademię Handlową w Lipsku. Od 1907 członek zagranicznego Komitetu P. P. S.; w 1916 przewodniczący Cent. Kom. Nar.; wiceprezes Tow. Liter. i Dzien., w 1916—18 wiceprezes Rady Miejskiej w Warszawie; w 1917 członek Tym. Rady Stanu; w 1929 prezes Związku Miast Polskich. Literat i historyk, autor cennych prac i monografji z historii polskiej.	Spr. Zagr. inż. Gabr. Narutowicz (dym. 9.12 1922) tym. kier. Min. dr. Kazimierz Zaczek (dym. 3.7 1922) Sprawied. Prof. Wac. Makowski Rob. Pub. inż. Wład. Ziemieński Spr. Wewn., Spr. Wojsk., Rol. i D. P., P. i H., Kol. Żel., Pr. i Op. Sp., Zdr. Pub., — jak dotychczas. 3. 7 1922 Skarbu, Zyg. Jastrzębski (dym. 2.1 1923)			25. 7 O ordynacji wyborczej do Sejmu Śląskiego (Rozp. Rady Min.) 27. 7 Ust. o regulaminie Zgromadzenia Narodowego dla wyboru Prezydenta. 28. 7 Ustawy o ordynacji wyborczej do Sejmu i Senatu.		
		X. 31.7 1922 — 14.12 1922 Prof. JULJAN NOWAK Prezes Rady Ministrów i Minister W. R. i O. P. (dym. 21.8 1922). Ur. 1865 w Okocimie. Doktor medycyny i weterynarii; od 1899 prof. Un. Jagielloń. W 1914 Komisarz Krakowa, potem jeden z jego wiceprezydentów. Autor licznych prac z zakresu bakteriologii, mikrobiologii i z dziedziny chorób zakaźnych.	kier. Min. Rol. dr. Józ. Raczynski (dymis. i Dóbr Pań. 21.8 1922) kier. Min. P. i pods. st. Hen. Strassburger Handlu (dym. 13.1 1923) tym. kier. Min. Jan Moszczyński Poczt i Tel. kier. Min. Rob. pods. st. Mieczysł. Szczepny Publ. Rybczyński (dym. 30.9 1922) Spr. Wewn., Spr. Zagr., Spr. Wojsk., Skarbu, Sprawied., Kol. Żel., Pr. i Op. Sp., Zdr. Pub. — jak dotychczas. 21. 8 1922 W. R. i O. P. Prof. dr. K. Wł. Kumaniecki, Rol. i Dóbr P. dr. Józef Raczynski. 21. 8 Rob. Pub. prof. dr. Jan Łopuszański. 30. 9 tym. kier. M. Spr. Wewn. Lud. Darowski. 11.12 tym. kier. M. Spr. Zagr. Jul. Nowak. 14.12 "	SEJM I ORDYNARYJNY (z wyborów 5.11.1922). Zasiada od 28.11 1922 do 28.11 1927 Marszałek; MACIEJ RATAJ (1.12 1922 — 28.11 1927). Ur. 19.2 1884 we wsi Chłopach, pow. Rudzkiego w Małopolsce. Odbываяc studia humanistyczne we Lwowie, brał udział w życiu politycznym młodzieży. Od 1908 profesor gimnazjalny we Lwowie. Czynny członek „Piasta” potem „Wyzwolenia”. Obrany posłem z listy tego stronnictwa od 1919 pracował w Warszawie nad jego zjednoczeniem z „Piastem”. Min. Wyz. Rel. i Ośw. Publ. w pierwszym gabinecie Witosa. Dwukrotnie sprawował funkcje przejściowe Prezydenta Rzplitej przed obiorami Prezydentów: Wojciechowskiego i Mościckiego.	SENAT I KADENCJI (z wyborów 12.11 1922). Zasiada od 28.11 1922 do 28.11 1927 Marszałek; WOJCIECH TRAMPCZYŃSKI 1.12 1922 — 28.11 1927 (Życiorys patrz Sejm Ustawodawczy).	5. 8 Ust. o wolności zgromadzeń przedwyborczych. 25. 9 Ust. o kontroli nad długami Państwa. 26. 9 Ust. o zasadach samorządu wojewódzkiego, a w szczególności: lwowskiego, tarnopolskiego i stanisławowskiego.	5. 8 Ust. o zaopatrzeniu emerytalnem wojskowych; ob. do 1.10 1923.	3. 8 Ust. o Najw. Trybunale Administracyjnym; ob. do 15.11 1932.
	GABRIEL NARUTOWICZ Prezydent Rzpltej 9.12 1922 — 16.12 1922. Ur. 30.3 1865 w Telszach na Żmudzi z rodziców Jana i Wiktorji ze Szczepkowskich. Odbił studia fizyko-matematyczne w Petersburgu, w 1891 ukończył Politechnikę w Zurychu. Do 1907 pracował w Szwajcarii na polu wynalazczym, w tym roku objął katedrę budownictwa w Zurychu. Od 1915 brał udział w pracach niepodległościowych Komitetu Polskiego w Vevey. Minister Robót Publicznych w gabinetach: pierwszym Grabskiego i Witosa, obu Ponikowskiego; Min. Spr. Zagranicznych w gab. Śliwińskiego. 9.12 1922 obrany Prezydentem Rzplitej. 14.12 1922 przejął władzę od Naczelnika Państwa. 16.12 1922 zginął zamordowany w Warszawie przez Eii-gjusza Niewiadomskiego.							
1923	MACIEJ RATAJ peł. zast. funkcje Prezydenta Rzpltej 16.12 1922 — 20.12 1922. (życ. patrz „Sejm”)	XI. 16.12 1922 — 26.5 1923 Gen. Dyw. WŁADYSŁAW SIKORSKI Prezes Rady Ministrów i Minister Spraw Wewnętrznych. Ur. 20.5 1881 w Tuszowie Narodowym, w 1908 ukończył Politechnikę we Lwowie. Od 1910 brał czynny udział w polskim ruchu wojskowym w Małopolsce, w 1914 wstąpił do Legionów. Po pokoju brzeskim zamianował solidarność z czynem gen. Hallera. Jako dowódca 5 a potem 3 Armii brał wybitny udział w walkach 1920, poczem został Szefem Sztabu Generalnego. Po dymisji swego gabinetu był Min. Spr. Wojsk. w II gab. Grabskiego; po ustąpieniu został dowódcą Dywizji VI Korp. we Lwowie. Autor studjów strategicznych.	Spr. Zagr. Al. Skrzyński. Kier. M. W. R. dyr. Józef Mikułowski - P. i O. P. morsk. Kier. M. R. dr. Józ. Raczynski. i D. P. Kier. M. Kol. Lud. Zagórny-Marynowski. Żel.	KLUBY POLITYCZNE. PRAWICA. Związek Ludowo-Narodowy prez. dr. Stan. Głabiński. Klub Chrześcijańsko-Narodowy prez. dr. Edw. Dubanowicz.	KLUBY POLITYCZNE. PRAWICA. Związek Ludowo-Narodowy prez. Jul. Zdanowski. Klub Chrześcijańsko-Narodowy prez. dr. Leon Janta-Polczyński.			
	STANISŁAW WOJCIECHOWSKI Prezydent Rzplitej 20 12 1922 — 14.5 1926.		Kier. M. P. Jan Moszczyński. i Tel. Spr. Wojsk., Skarbu, Sprawied., P. i H., Rob. Pub., Pr. i Op. Sp., Zdr. Pub. — jak dotychczas. 2.1 1923 kier. M. Skarbu pods. st. Bol. Markowski (dym. 13.1 1923). 13.1 Skarbu Wład. Grabski (dym. 1.7 1923). 13.1 P. i H. dr. Stef. Ossowski.	Klub Chrześcijańskiej Demokracji prez. Józ. Chaciński. CENTRUM. Polskie Stronnictwo Katolicko-Ludowe prez. ks. dr. Kaz. Czuj Ign. Jasiński. Polskie Stronnictwo Ludowe prez. Winc. Witos.	Klub Chrześcijańsko-Demokratyczny prez. Stan. Nowodworski. CENTRUM. Polskie Stronnictwo Ludowe „Piast” prez. Winc. Witos. LEWICA. Polskie Stronnictwo Ludowe „Wyzwolenie” prez. Jan Woźnicki	14. 5 Ust. o państwowym podatku przemysłowym; ob. do 1.7 1925 wzgl. 1.1 1926.		
	Urodzony 15.3 1869 w Kaliszu, odbył studia na wydz. matematycznym Uniw. Warszawskiego. Wstąpił do P. P. S. i pracował na jej terenie w kraju i zagranicą do 1906 roku. Poświęcił się pracy pedagogicznej i naukowej w dziedzinie teorii spółdzielczości. Był członkiem Centralnego Kom. Obywatelskiego w Warszawie, w 1917 został prezesem Rady Zjednoczenia Międzypartyjnego w Moskwie. Powróciwszy do kraju został profesorem Wyższej Szkoły Handlowej. W 1919							27. 4 Ust. o Trybunale Stanu.

UST. GOSPODARCZE	UST. SPOŁECZNE	UMOWY POLITYCZNE	UMOWY GOSPODARCZE	UMOWY PRAWNE, KONSUL. I IN.	CHRONOLOGJA HISTORYCZNA	G D A Ń S K	ROK
1. 6 Ust. o monopolu tytoniowym.			12. 5 Konw. handlowa z Włochami, podp. w Genui; ob. od 22.3 1923. 25. 6 Konw. handlowa ze Szwajcarją, podp. w Warszawie; ob. od 20.8 1922.	15. 5 Konw. Górnośląska z Niemcami, podp. w Genewie; ob. od 15.6 1922.	12. 5 Litwa podpisuje deklarację w sprawie mniejszości narodowych. 14. 6 Sobór prawosławny w Polsce postanawia utworzenie autokefalicznej Cerkwi. 10. 6 Polska obejmuje G. Śląsk w posiadanie.	11. 5 Wys. Komisarz zatwierdza Konstytucję Gdańska. 12. 5 Zapoczątkowanie obrotów akcjami na giełdzie gdańskiej. 25. 5 Decyzja W. Komisarza co do poczty polskiej w Gdańsku. 14. 6 Ogłoszenie zrewidowanego tekstu Konstytucji Gdańska. 15. 6 Ust. o nabyciu i utracie obywatelstwa gdańskiego.	1922
					3. 7 Fabryka azotanów w Chorzowie przechodzi na skarb Państwa. 20. 7 Protokół programu rokowań z Niemcami podpisany w Warszawie.		
19. 9 Ust. wodna. 23. 9 Ust. o budowie portu w Gdyni. 26. 9 Ust. o rozbudowie miast; ob. do 20.5 1925.			25. 9 Konw. handlowa z Austrią, podp. w Warszawie; ob. od 15.1 1923. 23.10 Konwencja handlowa z król. S. Ch. S., podp. w Warszawie; ob. od 20.4 1924. 7.12 Tr. Handlowy i Nawigacyjny z Japonją, podp. w Warszawie; ob. od 18.1 1925.	23. 9 Um. o lekarzach z Czechosłowacją, podp. w Warszawie; ob. od 4.6 1926.	12. 9 Wizyta Naczelnika Państwa w Bukareszcie. 24. 9 Wybory do Sejmu Śląskiego. 10.10 Zwołanie Sejmu Śląskiego w Katowicach. 5.11 Wybory do Sejmu. 12.11 Wybory do Senatu. 18.11 Litwa zwraca się do Konf. Amb. o wyznaczenie granicy polsko-litewskiej. 23.11 Protokół wytyczenia granicy polsko-sowieckiej, podp. w Równem. 28.11 Otwarcie pierwszego Sejmu Ordynaryjnego i Senatu. 2.12 Stolica Apostolska wydziela G. Śląsk z diecezji wrocławskiej. 9.12 Zgromadzenie Narodowe obiera Prezydentem Gabrjela Narutowicza. 14.12 Prezydent Rzplitej Narutowicz przejmuje władzę od Naczelnika Państwa	17. 8 Um. polsko-gdańska o procedurze wydalania obywateli zagranicznych. 22. 8 Decyzja W. Komisarza o zaciąganiu przez Gdańsk pożyczek. 23. 8 Decyzja W. Komisarza o stanowisku i kompetencjach Gener. Komisarza Rzplitej (zast. układem z 30.1 1923). 24. 8 Decyzja W. Komisarza co do reprezentacji Gdańska na konferencjach międzynarodowych. 11.10 Ust. o używaniu języka polskiego w sądownictwie. 12.12 Decyzja Wys. Komisarza w sprawie Polskiej Dyrekcji Kolejowej.	
			30.12 Tr. Handlowy z Belgją i Luksemburgiem, podp. w Brukseli; ob. od 5.10 1923.		16.12 Zamordowanie Prezydenta Narutowicza przez Elig. Niewiadomskiego. 17.12 Ingres Administratora Apostolskiego X. Hlonda w Katowicach. 20.12 Zgromadzenie Narodowe obiera prezydentem Stanisława Wojciechowskiego.		
				31. 1 Układ naftowy z Włochami, podp. w Warszawie; ob. od 31.5 1923. 4. 5 Umowa prawna z Królestwem S. Ch. S., podp. w Belgradzie; ob. od 27.12.28. 9. 5 Ukl. intelektualny z Francją, podp. w Warszawie i Paryżu. 24. 5 Konw. pocztowo-telegraficzna z Rosją Szw. Ukrainą i Białorusią, podpisana w Moskwie; ob. od 17.3 1925 (wzgl. od 2.5 1925).	9. 1 Narady byłych Ministrów Skarbu nad programem reformy. 30. 1 Egzekucja Niewiadomskiego. 3. 2 Rada Ligi Narodów dzieli pas neutralny między Polską a Litwą. 15. 2 Polska obejmuje przyznaną sobie część „pasa neutralnego”. 16. 2 Decyzja Konferencji Ambasadorów w sprawie Kłajpedy. 20. 2 Zwołanie ankiety dla reformy administracyjnej państwa. 15. 3 Decyzja Konferencji Ambasadorów w sprawie wschodnich granic Polski. 5. 4 Stany Zjednoczone uznają wschodnie granice Polski. 2. 5 Wizyta Marszałka Focha w Polsce.	27. 1 Porozumienie polsko-gdańskie o udziale Wolnego Miasta w konferencjach międzynarodowych. 30. 1 Rada Ligi Narodów uznaje prawo Polski do przyjmowania wizyt obcych flot w Gdańsku. 30. 1 Rezolucja Rady Ligi Narodów w sprawie Policji Gdańskiej. 1. 2 Mac Donnell mianowany Wys. Komisarzem Ligi Narodów.	1923

ROK	G Ł O W A P A Ń S T W A	PREZES RADY MINISTRÓW	MINISTROWIE	S E J M	S E N A T	UST. KONSTYT. I PODSTAWOWE	UST. ADMINISTRACYJNE	UST. SĄDOWNICZE
1923	Minister Spr. Wewnętrznych w gab. Paderewskiego. Obrany 20.12 1922 Prezydentem objął tegoż dnia władzę. Zrezygnował ze stanowiska 14.5 1926; usunął się od życia politycznego i został profesorem Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego. Ogłaszał prace naukowe z dziedziny spółdzielczości.	XII. 28.5 1923 — 25.12 1923 WINCENTY WITOS (Życiorys patrz wyżej).	Spr. Wewn. pos. dr. Wł. Kiernik. Spr. Zagr. pos. dr. Marjan Seyda (dym. 27.10 1923). Sprawied. sen. Stan. Nowodworski. W. R. i O. P. pos. dr. Stan. Głąbiński (dym. 27.10 1923). Rol. i D. P. pos. Jerzy Gościcki (dym. 27.10 1923). Prz. i Handlu pos. inż. Wład. Kucharski (dym. 1.9 1923). Kol. Żel. Leon Karliński (dym. 14.9 1923). Poczt i Tel. Jan Moszczyński. [1923]. Kier. M. S. gen. dyw. Al. Osiński (dym. 13.6 1923). [1923]. Wojsk. K. M. Pr. i O. S. Lud. Darowski (dym. 1.9 1923). K. M. Zdr. Pub. pods. st. dr. Jerzy Bujalski. Skarbu i Rob. Pub. — jak dotychczas. 13. 6 1923 S. Woj. gen. br. St. Szeptycki. 1. 7 Skarbu Hub. Ig. Linde (dym. 1.9 1923). 24. 7 Ref. Rol. wicem. St. Osiecki. 1. 9 Skarbu inż. Wł. Kucharski. 1. 9 P. i Handlu pos. inż. Marjan Szydłowski. 1. 9 Pr. i Op. Sp. sen. Stef. Smólski. 14. 9 Kol. Żel. inż. And. Norowicz. 27.10 bez teki pos. Wojc. Korfanty. 27.10 Spr. Zagr. Rom. Dmowski. 27.10 W. R. i O. P. pos. prof. dr. Stan. Grabski. 27.10 Roln. i D. P. pos. dr. Alf. Chłapowski.	LEWICA. Polskie Stronnictwo Ludowe „Wyzwolenie” prez. Stan. Thugutt Błażej Stolarski. Stronnictwo Radykalno-Chłopskie prez. ks. Eug. Okoń. Niezależna Partja Chłopska (powstała w listopadzie 1924) prez. Sylw. Wojewódzki dr. Alf. Fiderkiewicz. Klub Związku Chłopskiego (powstał 11.5.24) prez. Jan Bryl. Klub Partji Pracy. Klub Narodowej Partji Robotniczej prez. dr. Stan. Wachowiak Karol Popiel. Związek Parlamentarny Polskich Socjal. prez. Norb. Barlicki. Związek Proletariatu Miast i Wsi (komun.) prez. Jak. Wojtiuk. MNIEJSZOŚCI NARODOWE. Klub Ukraiński prez. Antoni Wasyńczuk Serg. Chrucki. Klub Białoruski prez. Bron. Taraszkiewicz Fabj. Jeremicz. Klub Ukraińsko-Włościański prez. ks. Mik. Ilków. Klub Zjednoczenia Niemieckiego prez. Eug. Naumann. Klub Koła Żydowskiego prez. dr. Ozjasz Thon dr. Leon Reich.	Klub Narodowej Partji Robotniczej prez. pos. dr. Stan. Wachowiak. Klub Związku Parlamentarnego Polskich Socjalistów prez. Norb. Barlicki. MNIEJSZOŚCI NARODOWE. Klub Ukraiński prez. Al. Karpiński. Klub Białoruski. Klub Zjednoczenia Niemieckiego prez. Erwin Hasbach. Klub Koła Żydowskiego prez. Mos. Koerner.	23. 6 Ust. o ustanowieniu „Krzyża Zasługi”. 28. 6 Uchwała Sejmu, iż „Marszałek Józef Piłsudski zasłużył się Narodowi”. 14. 7 O podatku dochodowym (ogł. jednolitego tekstu ust. z 16.7 1920). 11. 8 Ust. o podatku majątkowym jednorazowym.	6. 7 Ust. o utworzeniu Ministerstwa Reform Rolnych. 28.11 Ust. o zniesieniu Min. Zdrowia Publicznego. 5.12 Ust. o zniesieniu Min. Poczt i Tel. 11.12 Ust. o zaopatrzeniu emerytalnem funkcjonarjuszów państwowych i zawodowych wojskowych; ob. od 1.10 1923.	31. 7 O regulaminie Najwyższego Trybunału Administracyjnego (Rozp. Pr. Rzpl. ob. do 31.5 1928).
		III. 19.12 1923 — 14.11 1925 Prof. WŁADYSŁAW GRABSKI	Spr. Wewn. Woj. Wł. Sołtan (dym. 21.3.24). Spr. Wojsk. gen. dyw. Kaz. Sosnkowski (dym. 17.2 1924).					
		Prezes Rady Ministrów i Min. Skarbu (dym. 13.11 1925). Ur. 7.7 1874 w Borowie, pow. Łowickiego; ukończył w 1894 szkołę nauk politycznych w Paryżu i w 1895 Sorbonę. Od 1905 do 1912 Poseł do Dumy z ramienia Narod. Demokr. Od 1914 do 1915 Prezes Centr. Kom. Obywatelskiego. Minister Rolnictwa w gab. Świerzyńskiego. Skarbu w gabinecie Skulskiego, w swym własnym pierwszym rządzie oraz w rządach: pierwszym Witosą, Sikorskiego i drugim rządzie Witosą. Przeprowadził reformę walutową stworzył Bank Polski. Równocześnie nie zaniedbywał działalności naukowej, ogłaszając wiele cennych prac z dziedziny ekonomji społecznej i agronomji. Od 1923 profesor polityki ekonomicz. w Szk. Główn. Gospod. Wiejsk.	Sprawiedl. Włodz. Wyganowski (dym. 17.11 1924). W. Rel. i O. P. dr. Bol. Miklaszewski (dym. 11.12 1924). P. i Handlu inż. Józ. Kiedroń (dym. 16.5 1925). Kol. Żel. inż. Kaz. Tyszka. Pr. i Op. Sp. Lud. Darowski (dym. 19.1 24). Ref. Rol. Zdz. Ludkiewicz (dym. 3.7 24). Kier. M. Spr. dr. Kar. Bertoni (dym. 19.1 1924). Kier. M. R. pods. st. dr. Józ. Raczyński (dym. 7.1 1924). i D. P. Kier. M. pods. st. inż. Mieczysł. Rybczyński. Rob. P. 7. 1 1924 Rol. i D. P. Stan. Janicki. 19. 1 Spr. Zagr. min. peł. Maurycy Zamojski (dym. 27.7 1924). 19. 1 kier. M. Pr. i Op. Sp. pods. st. Gust. Simon (dym. 18.6 1924). 17. 2 Spr. Wojsk. gen. dyw. Wład. Sikorski. 21. 3 Spr. Wewn. Zyg. Hübner (dym. 17.11 1924). 18. 6 Pr. i Op. Sp. min. peł. Lud. Darowski (dym. 17.11 1924).			11. 1 Ust. o naprawie skarbu i reformie walutowej. 20. 1 O systemie monetarnym (Rozp. Pr. Rzpl.). 14. 4 O zmianie ustroju pieniężnego (Rozp. Pr. Rzpl.). 23. 5 Ust. o powszechnym obowiązku wojskowym. 31. 7 Ust. o naprawie skarbu Państwa i poprawie gospodarstwa społecznego.	18. 1 O utworzeniu Gen. Dyr. Poczt i Tel. (Rozp. Pr. Rzpl.). 3. 6 Ust. o Poczcie, Telegrafii i Telefonie. 12. 6 Ust. o organizacji Min. Kolei i urzędów kolejowych. 20. 6 Ust. o podstawowych obowiązkach i prawach oficerów Pol. Marynarki Wojennej. 26. 6 O statucie Pol. Agencji Tel. (Rozp. Pr. Rzpl.). 26. 6 O tabeli stanowisk (Rozp. Rady Min). 27. 6 O Poczcie, Kasie Oszczędności (Rozp. Pr. Rzpl. ob. od 30.6 1924). 18. 7 Ust. o podstawowych prawach i obowiązkach szeregowych Wojska Polskiego; ob. do 18.1 1933. 31. 7 Ust. o języku państwowym i języku urzędowania rządowych i samorząd. władz administracyjnych (ust. „językowa”).	
1924								

UST. GOSPODARCZE	UST. SPOŁECZNE	UMOWY POLITYCZNE	UMOWY GOSPODARCZE	UMOWY PRAWNE, KONSUL. I IN.	CHRONOLOGJA HISTORYCZNA	G D A Ń S K	ROK
					17. 5 Wizyta angielskiego szefa sztabu L. Cavan'a w Polsce.	3. 2 Rezolucja Rady Ligi Narodów o położeniu finansowem Gdańska. 3. 5 Konwencja w sprawie podziału mie- nia pomemieckiego.	
6. 7 Ust. o poborze daniny laso- wej na odbudowę kraju. 31. 7 Ust. o scalaniu gruntów. 11. 8 Ust. o tymcz. uregulowaniu finansów komunalnych.	16. 8 Ust. o opiece społecznej.	23. 7 Tr. przyjaźni z Turcją, podp. w Lozannie; ob. od 1.4 1924. 13.11 Konw. arbitrażowa z Austrią, podp. w Warszawie; ob. 13.3 1925 — 2.5 1927.	23. 7 Konw. handlowa z Turcją, podp. w Lozannie; ob. od 17.4 1924 do 3.10 1929. 10.11 Tr. handlowy i nawigacyjny z Finlandją, podp. w Warsza- wie; ob. od 18.9 1924. 26.11 Tr. handlowy i nawigacyjny z W. Brytanią, podp. w War- szawie; ob. od 1.7 1924.	23. 7 Konw. osiedleńcza z Turcją, podp. w Lozannie; ob. od 17.4 1924. 9.12 Międzynarodowa Konwencja o ustroju kolei żelaznych, podp. w Genewie; ob. od 6.4 1928.	24. 6 Wizyta Rumuńskiej Pary Królewskiej w Warszawie. 6. 7 Powstanie Związku Sowieckich Socjalistycznych Republik. 31. 8 Polska uznaje Z. S. S. R. warunkowo. 5. 9 Rada Ligi Narodów ustala procedurę dla spraw mniejszości narodowych. 10. 9 Opinia Stałego Trybunału Sprawiedliwości Międzynarodowej w sprawie kolonistów niemieckich. 15. 9 Opinia Stałego Trybunału Sprawiedliwości Międzynarodowej w sprawie nabycia oby- watelstwa polskiego. 16. 9 Wizyta kanclerza austriackiego X. Seipla w Warszawie. 25. 9 Rada Ambasadorów przekazuje sprawę Kłajpedy Lidze Narodów. 27. 9 IV Zgromadzenie Ligi Narodów potwierdza decyzję Konferencji Ambasadorów o gra- nicach wschodnich Polski. 7.10 Hilton Young, podsekretarz stanu min. skarbu ang., przybywa do Warszawy. 13.10 Wybuch prochowni w Warszawie. 6.12 Opinia Stałego Trybunału Sprawiedliwości Międzynarodowej w sprawie Jaworzyny. 13.12 Polska uznaje Z. S. S. R. de iure. 17.12 Rada Ligi Narodów zaleca Komisji Delimitacyjnej przedstawić projekt rozgranicze- nia Jaworzyny.	20. 6 Nota Polski do Rady Ligi Narodów o całokształcie stosunków z Gdań- skiem. 7. 7 Rezolucja Rady Ligi Narodów o ogół- nych stosunkach polsko-gdańskich w odpowiedzi na notę polską z 20.6.23. 1. 9 Rada Ligi Karodów akceptuje pod- pisane w wykonaniu rezolucji z 7.7 1923 układy polsko-gdańskie w spor- nych kwestiach. 22. 9 Rada Ligi Narodów zatwierdza Ar- rangement polsko-gdańskie w spra- wie reformy monetarnej gdańskiej. 24.10 Inauguracja Danziger Zentralkasse A. G., tymczasowego banku emisyj- nego gdańskiego. 1.11 Spis ludności.	1923
20. 1 O statucie Banku Polskiego (Rozp. Pr. Rzpl.). 28. 1 O ustanowieniu Nadzw. Komisarza oszczędnościowego (Rozp. Pr. Rzpl.). 1. 2 O zamknięciu kredytu Skarbu Pań- stwa w P. K. K. P. (Rozp. Pr. Rzpl.). 5. 2 Ust. o ochronie wynalazków, wzor- ów i znaków towarowych; ob. do 26.4 1928. 17. 4 O utworzeniu Banku Gospodarstwa Krajowego (Rozp. Pr. Rzpl.). 6. 5 Ust. o pomocy państwowej na odbu- dowę gospodarstw zniszczonych przez wojnę; ob. od 13.6 1924. 14. 5 O przerachowaniu zobowiązań pry- watno-prawnych (Rozp. Pr. Rzpl.). 31. 5 O statucie Banku Gospodarstwa Kra- jow. (Rozp. Min. Skarbu). 17. 6 O obowiązkach i sposobach pokry- wania wydatków przez związki ko- munalne (Rozp. Pr. Rzpl.).	11. 4 Ust. o ochronie lokatorów; ob. od 1.6 1924. 10. 6 Ust. o społecznem pośrednictwie pracy. 26. 6 Ust. o uwłaszczeniu b. czynszowni- ków, b. wolnych ludzi i t. d. w wo- jewództwach wschodnich. 2. 7 Ust. o pracy młodocianych i kobiet. 18. 7 Ust. o zabezpieczeniu na wypadek bezrobocia. 31. 7 Ust. o niektórych postanowieniach w organizacji szkolnictwa (ust. „ję- zykowa”).	6. 5 Protokół jaworzyński z Cze- chosłowacją, podp. w Krako- wie; ob. od 5.9 1924.	22. 3 Tr. handlowy i nawigacyjny z Islandją, podp. w Warsza- wie; ob. od 28.8 1924. 22. 3 Tr. handlowy i nawigacyjny z Danją, podp. w Warszawie; ob. od 28.8 1924. 30. 5 Tr. handlowy i nawigacyjny z Holandją, podp. w Warsza- wie; ob. od 5.6 1925.	3. 1 Konw. konsularna z Łotwą, podp. w Rydze; ob. od 16.1 1926. 11. 1 Konw. konsularna z Estonją, podp. w Tallinie; ob. od 20.3.1926. 19. 3 Um. o obrocie prawnym z Austrią, podp. w Wiedniu; ob. od 13.9 1925. 24. 4 Konw. kolejowa z Z. S. R. R., podp. w Warszawie; ob. od 22.5 1925. 18. 7 Konw. konsularna z Z. S. S. R., podp. w Moskwie; ob. od 22.4 1926. 13. 8 Protokół lotniczy z W. Brytanią i Ir- landją, podp. w Warszawie; ob. od 13.10 1924. 28. 8 Międzynarodowe umowy pocztowe VIII Kongresu Poczтового w Stock- holmie; ob. od 1.10 1925 do 1.7 1940.	12. 2 Początek rokowań z Niemcami w sprawie opeji i obywatelstwa. 12. 3 Rada Ligi Narodów zaleca Polsce i Czechosłowacji opracować protokół w sprawie Jaworzyny. 28. 4 Otwarcie Banku Polskiego. 8. 5 Konwencja Mocarstw z Litwą w sprawie Kłajpedy, podp. w Paryżu. 19. 5 Konferencja Państw Bałtyckich w Kownie z wyłączeniem Polski. 1. 6 Petycja ludności polskiej na Litwie do Ligi Narodów w sprawie prześladowań. 2—5.6 Objęcie granicy na Orawie. 4. 6 Porozumienie z Niemcami w sprawie odszkodowań dla wywłaszczonych kolonistów 23. 6 Przeniesienie Poselstwa polskiego z Konstantynopola do Angory. 1. 7 Wprowadzenie złotego, jako prawnego środka płatniczego. 7. 8 Arbitraż prof. Kaeckenberka w sprawie opeji i obywatelstwa w stosunkach polsko- niemieckich.	1. 1 Wprowadzenie guldena gdańskiego, jako jednostki monetarnej. 5. 2 Utworzenie Banku Gdańskiego. 28. 2 H. Strassburger obejmuje urząd Ge- neralnego Komisarza Rzplitej. 14. 3 Rada Ligi Narodów przeznacza pół- wysep Westerplatte, jako miejsce wy- ładunkowe dla polskich materiałów wojennych. 17. 3 Bank Gdański rozpoczyna działalność. 31. 3 Likwidacja Danziger Zentralkasse. 9. 6 Zjazd hanzeatycki w Gdańsku. 28. 7 Utworzenie parafii pol. w Gdańsku.	1924

ROK	G Ł O W A P A Ń S T W A	PREZES RADY MINISTRÓW	MINISTROWIE	S E J M	S E N A T	UST. KONSTYT. I PODSTAWOWE	UST. ADMINISTRACYJNE	UST. SĄDOWNICZE
1924			3. 7 1924 Kier. M. Ref. Rol. Stan. Janicki (dym. 22.7 1924). 22. 7 " Ref. rol. Wies. Kopeczyński (dym. 25.4 1925). 27. 7 " Spr. Zagr. Al. Skrzyński. 17.11 " bez teki pos. Stan. Thugutt (dym. 29.5 1925). 17.11 " Spr. Wewn. prez. Cyr. Ratajski (dym. 14.6 1925). 17.11 " Sprawiedl. Ant. Żychliński. 17.11 " Pr. i Op. Sp. Fran. Sokal. 11.12 " Kier. M. W. R. i O. P. prof. dr. Jan Zawadzki (dym. 25.3 1925). 25. 3. 1925 W. R. i O. P. pos. prof. dr. Stan. Grabski. 25. 4 " Kier. M. Ref. Rol. Józ. Radwan.				11.11 Ust. o organizacji konsulatów i czynnościach konsularnych.	14.11 O prawie wekslowem (Rozp. Prez. Rzpl., ob. od. 1.1 1925). 14.11 O prawie czekowem (Rozp. Prez. Rzpl., ob. od. 1.1 1925). 9.12 O zmianie ustroju Prokuratorji Gen. Rzplitej (Rozp. Prez. Rzpl., ob. od. 1.1 1925).
1925			16. 5 " P. i H. pods. st. Cz. Klarner. 14. 6 " Spr. Wewn. Wł. Raczkiewicz. 13.11 " Kier. M. Skar. Czes. Klarner.			30. 4 O podatku dochodowym (ogł. jednolitego tekstu ust. z 16.7 1920). 15. 7 Ust. o podatku przemysłowym, ob. od. 1.7 1925 wzgl. 1.1 1926.	20. 5 O organizacji mennicy państwowej (Rozp. Min. Skarbu).	18. 3 Ust. o Izbach Morskich. 22. 8 O wojskowych przepisach dyscyplinarnych (Rozp. Prezyd. Rzpl.).
		XIV. 20.11 1925 — 5.5 1926 ALEKSANDER SKRZYŃSKI, Prezes Rady Ministrów i Minister Spraw Zagranicznych. Ur. 19.3 1882 w Krakowie; w 1906 doktor praw Uniwersytetu Jagiellońskiego. Od 1919, objąwszy stanowisko pośta nadzwyczajnego w Bukareszcie, nie opuszcza terenu pracy dyplomatycznej. Zostaje kolejno Ministrem Spraw Zagranicznych w gabinecie Sikorskiego i w drugim gabinecie Grabskiego. Autor interesujących prac z dziedziny polityki i dyplomacji. Dnia 25 września 1931 ginie w nieszczęśliwym wypadku.	Skarbu pos. Jerzy Zdziechowski. Sprawiedl. pos. dr. Stef. Piechocki. Rol. i D. P. pos. dr. Wł. Kiernik. P. i Handlu wicem. Stan. Osiecki. Kol. Żel. pos. inż. Ad. Chądzyński. Rob. Pub. wicem. inż. Jed. Moraczewski (dym. 7.2 1926). Pr. i Op. Sp. pos. Bron. Ziemięcki (dym. 20.4 1926). Kier. M. S. gen. dyw. Stef. Majewski (dym. 27.11 1925). Wojsk. Spr. Wewn., W. R. i O. P., Ref. Rol., — jak dotychczas.				22.12 Ust. o utworzeniu Województwa Wileńskiego. 29. 1 O organizacji straży celnej (Rozp. Min. Skarbu).	25.11 Ust. o Trybunale Kompetencyjnym. 29. 3 Ust. o prawie autorskiem.
1926			27.11 1925 Spr. Wojsk. gen. br. Luc. Żeligowski. 7. 2 1926 Kier. Min. Rob. Pub. inż. Miecz. Rybczyński (dym. 13.2. 1926). 13. 2 " Rob. Pub. pos. Nor. Barlicki (dym. 20.4 1926). 20. 4 " Kier. Min. Rob. Pub. inż. Miecz. Rybczyński. 20. 4 " Pr. i O. S. inż. Jan Jankowski.					

UST. GOSPODARCZE	UST. SPOŁECZNE	UMOWY POLITYCZNE	UMOWY GOSPODARCZE	UMOWY PRAWNE, KONSUL. I IN.	CHRONOLOG A HISTORYCZNA	G D A Ń S K	ROK
26. 6 O taryfie celnej, (Rozp. Pr. Rzpl. ob. od 13.7 1924 do 10.10 1933). 28. 6 O nadaniu statutu dla Państw. Zakład. Wodociągowych na Górnym Śląsku (Rozp. Pr. Rzpl.). 28. 6 O statucie Pań. Fabryki Związków azotowych w Chorzowie (Rozp. Pr. Rzpl.). 28. 6 O statucie przedsiębiorstwa „Polskie Lasy Państ.” (Rozp. Prez. Rzpl.). 31. 7 Ust. o monop. spiryt.; ob. od 6.4 1927. 27.12 O wykonywaniu czynności bankowych i nadzorze nad nimi. (Rozp. Pr. Rzpl.; ob. od 1.1 1925 do 22.3 1928). 28.12 O organizacji giełd. (Rozp. Prez. Rzplitej; ob. od 31.1 1925). 28.12 O utworzeniu przedsiębiorstwa: „Polskie Koleje Państ.”. (Rozp. Pr. Rzpl.).	10.10 O reorganizacji Polskiej Dyrekcji Ubezpieczeń Wzajemnych (Rozp. Prez. Rzpl.; ob. od 22.10 1924 do 28.5 1927).	2.10 Protokół o pokojowym załatwianiu sporów międzynarodowych, podpis. w Genewie; nie ratyfikowany.	14.11 Ukł. o konsolidacji długów ze St. Zjednocz., podp. w Waszyngtonie; ob. od 28.6 1925. 2.12 Traktat handlowy i nawigacyjny ze Szwecją, podp. w Warszawie; ob. od 15.7 1925. 9.12 II Konwencja Handlowa z Francją, podp. w Paryżu; ob. od 10.7 1925. 10.12 Um. z Komit. Reljefowym i Anglią o konsolidacji zobowiązań finansowych Polski, podp. w Londynie.	30. 8 Konwencja w sprawie obywatelstwa i opieki z Niemcami, podp. w Wiedniu; ob. od 30.8 1924. 23.10 Konwencja międzynarodowa o przewozie osób i bagażu kolejami, podp. w Bernie; ob. od 1.10 1928. 23.10 Konwencja Międzynarodowa o przewozie towarów kolejami, podpisana w Bernie; ob. od 19.10 1927 wzgl. 1.10 1928. 26.11 Przystąpienie do Konwencji Międzynarodowej o żegludze powietrznej z 13.10 1919 w Paryżu; ob. od 5.1.25. 16.12 Układ lotniczy z Danją, podp. w Kopenhadze; ob. od 5.2 1925. 10.12 Układ o obrocie prawnym z Niemcami, podp. w Warszawie; ob. od 31.5 1926.	6 — 8. 9 Konferencja turystyczna polsko-czechosłowacka w Zakopanem. 12 — 24.9 Kongres Międzynarodowy Związku Młodzieży Akademickiej w Warszawie. 12.9 — 3.10 Wystawa polska w Konstancjopolu. 2.10 Podpisanie w Genewie protokołu w sprawie bezpieczeństwa, arbitrażu i rozbrojenia. 13.11 Synod w Konstancjopolu uznaje konstytucję autokefálną cerkwi prawosławnej [w Polsce]. 18.11 Czechosłowacja proponuje Polsce odjęcie generalnych roków. 3.12 Utworzenie Ambasady Polskiej w Paryżu. 9.12 Rada Ligi Narodów przyznaje Polsce część rezerw ubezpieczeń niemieckich. 14.12 Utworzenie Ambasady Polskiej przy Watykanie. 30.12 Prof. Kemmerer, ekspert finansowy amerykański, przybywa do Warszawy. 31.12 Wygaśnięcie umów granicznych z Niemcami.	7.11 Decyzja Wys. Komisarza w kwestii procedury nadawania umowom polsko-gdańskim mocy obowiązującej. 12.12 Rada Ligi Narodów rozważa procedurę apelowania od decyzji Wys. Komisarza.	1924
17. 3 Ust. o Państwowej Radzie Rolniczej. 29. 4 Ust. o rozbudowie miast; ob. od 20.5 1925 do 9.5 1927. 20. 6 Statut Banku Rolnego, (ogłoszenie jednolitego tekstu ust. z dnia 10.6 1921). 22. 6 Ust. o wyścigach konnych. 15. 7 Ust. o monopolu zapalczanym. 17. 9 O monopolu spirytusowym (ogłoszenie zrewidowanego tekstu ustawy z 31.7 1924; ob. do 6.4 1927).	18. 2 Ust. o Radzie Opieki Społecznej. 8. 7 O utworzeniu Państwowej Rady Emigracyjnej (Rozp. Rady Ministr.).	17. 1 Konwencja Koncepcyjno-Arbitrażowa z Estonją, Finlandją i Łotwą; podp. w Helsingforsie; ob. od 14.10 1925. 10. 2 Konkordat ze St. Apostolską, podp. w Rzymie; ob. od 2.8 1925. 7. 3 Traktat koncepcyjno-arbitrażowy ze Szwajcarią, podp. w Bernie; ob. od 11.7 1926. 23. 4 Traktat koncepcyjno-arbitrażowy z Czechosłowacją, podp. w Warszawie; ob. od 14.5 1926. 10. 5 Przystąpienie do III, IV i V Konwencji międzyn. Haskich z 18.10 1907 o krokach nieprzyjacielskich, prawach wojny lądowej, oraz prawach Mocarstw neutralnych; ob. od 2. 7 1925. 3.11 Traktat koncepcyjno-arbitrażowy ze Szwecją, podp. w Stockholmie; ob. od 27.4 1927.	29 — 31.1 Układ handlowy z Hiszpanją. 10. 2 Handlowe modus vivendize St. Zjednocz., podp. w Waszyngtonie; ob. od 10.2 1925. 26. 3 Konwencja handlowa z Węgrami, podp. w Budapeszcie; ob. od 14.9.25. 17. 4 Konwencja handlowa z Grecją, podp. w Warszawie; ob. od 25.9 1925 do 1. 9. 1928. 23. 4 Konwencja handlowa z Czechosłowacją, podp. w Warszawie; ob. od 6.11 1926. 29. 4 Prowiz. porozumienie handlowe z Bułgarią, podp. w Sofji; ob. od 12.2.27.	19. 2 Międzynarodowa Konwencja opiumowa, podp. w Genewie; ob. od 14.9.27. 6. 3 Um. o obrocie prawnym z Czechosłowacją, podp. w Pradze; ob. od 14.1 1926. 23. 4 Um. t. zw. likwidacyjna z Czechosłowacją, podp. w Warszawie; ob. od 29.4 1926. 5. 5 Układ lotniczy z Austrią, podpisany w Warszawie; ob. od 28.6 1925 do 31.12 1927. 12. 5 Przystąpienie do międzynarodowej Konwencji metrycznej, podp. 20.5 1875 w Paryżu; ob. od 12.5 1925. 30. 5 Konwencja turystyczna z Czechosłowacją, podp. w Pradze; ob. od 11.6.26. 17. 6 Protokół o zakazie gazów trujących i środków bakteriologicznych, podp. w Genewie; ob. od 4.2 1929. 1. 9 Ukł. naukowy z Belgją, podpisany w Warszawie; ob. od 11.7 1926. 1.10 Konw. lotnicza ze Szwecją, podpis. w Stockholmie; ob. od 23.7 1926. 4.11 Konw. lotnicza z Holandją, podp. w Hadze; ob. od 2.11 1926. 6.11 Podpisanie zrewidowanej w Hadze konwencji Paryskiej z 20.3 1883 o ochronie własności przemysłowej; ob. od 22.11 1931.	6. 1 Rozpoczęcie rokowań handlowych z Niemcami w Berlinie. 10. 1 Wygaśnięcie klauzul ekonomicznych Traktatu Wersalskiego. 8. 2 Wizyta w Warszawie Pusty, Ministra Spraw Zagranicznych Estonji. 9. 2 Niemcy proponują Francji zawarcie paktu nienaruszalności granic zachodnich. 20 — 24.4 Wizyta w Warszawie Benesza, Ministra Spraw Zagranicznych Czechosłowacji. 27. 4 Inauguracja Instytutu Francuskiego w Warszawie. 14 — 20.5 Wizyta parlamentarzystów estońskich w Polsce. 29.5 — 16.6 Odwiedziny grupy ekonomistów parlamentu angielskiego w Polsce. 30. 5 Regulamin Dyrekcji Portu w Kłajpedzie, dotyczący się spławu na Niemnie. 21 — 24.6 XII Międzynarodowy Kongres Rolniczy w Warszawie. 1. 7 Wprowadzenie taryfy maksymalnej w stosunkach z Niemcami (wojna celna). 3 — 8.7 IX Międzynarodowy Kongres Towarzystw Przyjaciół Ligi Narodów w Warszawie. 6. 7 Otwarcie Poselstwa Polskiego w Teheranie. 7. 7 Ugoda Rządu z kołem żydowskim o warunkach współpracy państwowej. 8.7 — 15.8 Podróż Ministra Spraw Zagranicznych Skrzyńskiego do St. Zjednoczonych. 29 — 30.7 Odczyty Ministra Skrzyńskiego w Instytucie Williamstown. 30. 7 Wizyta w Warszawie Mejerowicza, Ministra Spraw Zagranicznych Łotwy. 1 — 15.9 Konferencja polsko-litewska w Kopenhadze. 16 — 22.9 Raid pułk. Rayskiego: Madryt—Casablanca—Konstancjopol—Warszawa. 17. 9 Wręczenie tomosu Patriarchy Grzegorza VII przez delegację Phanaru Metropolicie Dyonizemu w Warszawie. 26 — 30. 9 Wizyta Ciczczulina, Komisarza Spraw Zagranicznych Sowieckiego, w Warszawie. 1 — 20.10 Odwiedziny parlamentarzystów francuskich w Polsce. 13 — 25.10 Konferencja polsko-litewska w Lugano. 16.10 Podpisanie paktów gwarancyjnych między Niemcami i Mocarstwami w Lokarno. 23.10 Wymiana z Litwą więźniów politycznych dokonana w Oranach. 28.10 Bulla „Vix dum Poloniae unitas” o podziale administracji kościoła katolickiego w Polsce. 12 — 15.11 Wizyta parlamentarzystów polskich w Rumunji.	13. 3 Decyzja Rady Ligi Narodów w sprawie policji portowej w Gdańsku. 14. 3 Puł. de Loes mianowany Prezydentem Rady Portu. 16. 5 Opinia St. Tryb. Sprawiedl. Międzyn. w spr. poczty polskiej w Gdańsku. 11. 6 Rada Ligi Nar. ustala procedurę spraw spornych między Polską a Gdańskiem. 11. 6 Rezolucja Rady Ligi Narod. w sprawie poczty polskiej w Gdańsku. 29. 7 Porozumienie polsko-gdańskie w sprawie przywozu zakazanych towarów niemieckich. 8. 8 Utworzenie Senatu z koalicji stronnictw: socjalistycznego, centrowego i liberalnego. 12. 8 Porozumienie polsko-gdańskie w sprawie cel wywozowych; ob. od 3.4 1928. 19. 8 Wybory do Senatu. 29. 8 Zjazd partji nacjonalistyczno - niemieckiej. 19. 9 Rada Ligi Nar. rozstrzyga portgdański dla celów służby pocztowej polskiej. 22.10 Prezydent Rady Portu określa granice terenu wyładunkowego na Westerplatte. 25.10 Zjazd polsko-niemiecki Towarzystw Przyjaciół Pokoju w Gdańsku.	1925
	28.12 Ust. o wykonaniu reformy rolnej; (ob. od 9.1 1926).	1.12 Traktat gwarancyjny z Francją, podp. w Londynie; ob. od 14.9 1926. 1.12 Traktat koncepcyjno - arbitrażowy z Niemcami, podp. w Londynie; ob. od 14.9 1926.		30.12 Konw. konsularna z Francją, podp. w Paryżu; ob. od 21.5 1928. 30.12 Konw. o rekwiizycjach sądowych z Francją, podp. w Paryżu; ob. od 9.12 1926. 30.12 Konw. o opiece i pomocy prawnej z Francją, podp. w Paryżu; ob. od 27.8. 1929. 30.12 Traktat ekstradycyjny z Francją, podpis. w Paryżu; ob. od 27.8 1929.	29 — 30.12 Zjazd mahometański w Wilnie i obiór muftiego Jakóba Szynkiewicza.	28.11 Umowa polsko-gdańska o wykonywaniu orzeczeń sądowych; ob. od 15.8 1927. 12.12 Dr. van Hamel mianowany Wys. Komisarzem Ligi Narodów. 30.12 St. Apostolska tworzy w Gdańsku djecezę; biskupem mianowany X. O'Rourke.	
12. 4 O scalaniu gruntów (ogłoszenie zrewidowanego tekstu ustawy z 31.7 1923).		26. 3 Traktat gwarancyjny z Rumunją, podp. w Bukareszcie; ob. od 3.4 1926 do 26.3 1931. 16. 4 Traktat koncepcyjno - arbitrażowy z Austrią, podp. w Wiedniu; ob. od 2.5 1927. 23. 4 Traktat koncepcyjno - arbitrażowy z Danją, podp. w Kopenhadze; ob. od 4.5 1927.		23. 3 Um. kolejowa z Niemcami, podpisana w Berlinie; ob. od 1.6 1927. 15. 4 Układ lotniczy z Czechosłowacją, podpis. w Pradze; ob. od 22.7 1927. 24. 4 Konwencja międzynarodowa, dotycząca ruchu drogowego, podp. w Paryżu; ob. od 30.9 1930. 24. 4 II Międzynarodowa Konwencja automobilowa, podp. w Paryżu; ob. od 24.10 1930.	3. 1 Ingres Biskupa Śląskiego ks. Hłonda w Katowicach. 23.1 — 7.2 Wizyta parlamentarzystów polskich w Estonji. 27. 1 Regulamin żeglugi na Niemnie ogłoszony przez Litwę. 27. 1 Konwencja o zatwierdzeniu granicy polsko-niemieckiej. 6. 2 Uroczystości historyczne w Nevers poświęcone pamięci Marji Ludwiki i Marji Kazi. 8. 2 Niemcy zgłaszają prośbę o przyjęcie do Ligi Narodów. [miery, królów polskich]. 13. 2 Śmierć Prymasa X. Dalbora. 13 — 14.4 Wizyta Premiera Skrzyńskiego w Pradze. 15 — 16.4 Wizyta Premiera Skrzyńskiego w Wiedniu. 17. 4 Zjazd polsko-niemieckich towarzystw Przyjaciół Pokoju w Warszawie. 24. 4 Traktat o nieagresji sowiecko-niemiecki.	22. 2 Wys. Komisarz van Hamel obejmuje urządowanie.	1926

ROK	G Ł O W A P A Ń S T W A	PREZES RADY MINISTRÓW	MINISTROWIE	S E J M
1926		XV. 10.5 — 15.5 1926 WINCENTY WITOS (Życiorys patrz jak wyżej).	Spr. Wewn. Stef. Smólski. Spr. Wojsk. gen. Jul. Malczewski. Ref. Roln. Józ. Radwan. Kier. M. S. Z. Kaj. Dzierżykraj-Morawski. Skarbu, Sprawied., W. R. i O. P., Rol. i D. P., P. i H., Kol. Żel., Rob. Pub., Pr. i Op. Sp. — jak dotychczas.	
	MACIEJ RATAJ peł. zast. funkcje Prezydenta Rzplitej 14.5 1926 — 1.6 1926. (Życiorys patrz Sejm).	XVI. 15.5 1926 — 4.6 1928 Pos. Prof. Dr. KAZIMIERZ BARTEL Prezes Rady Min. i Min. Kolei Żel. Ur. 3.3 1882 we Lwowie, gdzie ukończył Politechnikę, jako doktor inżynierji. Od 1913 profesor tejże uczelni. Położył wybitne zasługi przy obronie Lwowa w 1918. W gabinetach: Skulskiego, Grabskiego i Witosa—Minister Kolei Żel. W 1922 otrzymał mandat do Sejmu z listy „Wyzwolenia“, które opuszcza w 1925, przechodząc do nowego ugrupowania „Klubu Pracy“. Pięciokrotny Prezes gabinetów po przewrocie majowym. Autor cennych prac matematycznych z dziedziny geometrii wykreślnej, rzutowej i perspektywy.	Spr. Wewn. woj. Kaz. Młodzianowski. Spr. Wojsk. marsz. Józ. Piłsudski. Skarbu pods. st. Gabr. Czechowicz. Sprawied. prof. Wacł. Makowski. Prz. i Handlu dyr. dep. inż. Hip. Gliwic. Rob. Pub. prof. dr. Wit. Broniewski. Pr. i Op. Sp. dyr. dep. dr. Stan. Jurkiewicz. Kier. M. Spr. Z. min. peł. Aug. Zaleski (dym. 25.6 1926). Kier. M. W. R. prof. Józ. Mikułowski-Pomorski (dym. 7.7 1926). i O. P. Kier. M. Rol. i D. P. pods. st. dr. Józef Raczyński. Kier. M. Ref. Rol. (dym. 20.6 1926).	
	IGNACY MOŚCICKI Prezydent Rzplitej 4.6 1926. Ur. 1 grudnia 1867 w Mierzanowie z rodziców Faustyna, powstańca z 1863, i Stefanji z Bojanowskich. Ukończył szkołę realną Pankiewicza w Warszawie i w 1887 wstąpił na wydział chemji technicznej Politechniki w Rydze. Niebawem jął się pracy niepodległościowej: zorganizował z pomiędzy swych kolegów oraz żołnierzy polaków miejscowego garnizonu „Kółko Oświaty Ludowej“, oraz nawiązał kontakt z inną tajną organizacją „Proletariat“.	XVII. 8.6 1926 — 24.9 1926 Pos. Prof. Dr. KAZIMIERZ BARTEL Prezes Rady Min. i Min. Kol. Żel. (dym. 14.6 1926). (Życiorys patrz jak wyżej).	Skarbu inż. Cz. Klarnier. Prz. i Handlu inż. Eug. Kwiatkowski. Pozostały skład gabinetu — jak poprzed. 14. 6 1926 Kol. Żel. inż. Paw. Romocki. 20. 6 „ Ref. Rol. dr. Wit. Staniewicz. 21. 6 „ Rol. i D. P. dr. Al. Raczyński. 25. 6 „ Spr. Zagr. Aug. Zaleski. 7. 7 „ W. R. i O. P. nacz. Ant. Sujkowski.	
	Stopniowo akcja konspiracyjna zaczyna go coraz bardziej pochłaniać. Z początkiem 1892 przenosi się do Warszawy, aby rozszerzyć na jej teren swe poczynania. Przygotowuje zamachy odwetowe za prześladowania ze strony władz rosyjskich; działalność ta się ujawnia, skutkiem czego zmuszony jest wyjechać z kraju. 1 lipca 1892 przybywa do Londynu. Tu zmuszony do ciężkiej pracy zarobkowej nie zaniedbuje jednak studjów i nie ustaje w pracy niepodległościowej, zapisawszy się do Zagranicznego Związku Socjalistów Polskich.	XVIII. 27.9 — 30.9 1926 Pos. Prof. Dr. KAZIMIERZ BARTEL (Życiorys patrz jak wyżej).	Skład gabinetu — jak poprzedni.	
1927	W karierze naukowej rok 1897 przenosi go na uniwersytet we Fryburgu, gdzie otrzymuje stanowisko asystenta przy katedrze fizyki. Stanowisko to daje mu możność pełniejszego poświęcenia się nauce. Wyróżniwszy się swemi poważnemi pracami naukowemi, otrzymuje w 1901 kierownictwo badań uniwersyteckich przemysłu elektrycznego i chemicznego. We Fryburgu dokonuje szeregu odkryć w dziedzinie elektrofizyki i elektrochemii—przedewszystkiem uda-	XIX. 2.10 1926 — 27.6 1928 Marsz. JÓZEF PIŁSUDSKI Prezes Rady Ministrów i Minister Spraw Wojskowych. (Życiorys patrz — „Głowa Państwa“).	Kier. M.W.R. prof. dr. K. Bartel (dym. 9.1 1927). i O. P. Spr. Wewn. Sław. Fel. Składkowski. Sprawied. Al. Meysztowicz (dym. 22.12 1928). Skarbu Gabr. Czechowicz (dym. 8.3 1929). Rol. i D. P. Kar. Niezabytowski. Rob. Pub. pos. inż. Jęd. Moraczewski. Przem. i Hand., Kol. Żel., Pr. i O. S., Ref. Rol., — jak dotychczas. 5.10 1926 Spr. Zagr. Aug. Zaleski (dym. 2.11 1932). 9. 1 1927 W. R. i O. P. sen. dr. Gustaw Dobrucki. 9. 1 „ bez teki Kaz. Bartel. 20. 1 „ Poczta i Tel. pos. Bog. Miedziński.	

S E N A T	UST. KONSTYT. I PODSTAWOWE	UST. ADMINISTRACYJNE	UST. SĄDOWNICZE
	1. 7 Ust. o opłatach stemplowych. 2. 8 Ust. o podatku od lokali. 2. 8 Ust. o zmianach artykułów: 4, 22, 25, 26, 44 i 58 konstytucji z 17.3 1921. 2. 8 Ust. o upoważnieniu Prezydenta Rzpl. do wydawania rozporządzeń z mocą ustawy. 6. 8 O wydawaniu dekretów w zakresie najwyższego zwierzchnictwa sił zbrojnych Państwa (Rozp. Pr. Rzpl.).	1. 7 Ust. o stosunkach służbowych nauczycieli. 6. 8 Dekr. Pr. Rzpl. o sprawowaniu najwyższego dowództwa nad siłami zbrojnymi w czasie pokoju i ustanowieniu General. Inspektoratu Sił Zbrojnych. 13. 8 O cudzoziemcach (Rozp. Pr. Rzpl.). 12. 8 O utworzeniu Rady Prawniczej (Rozp. Pr. Rzpl.).	26. 6 O Najwyższym Trybunale Administracyjnym (ogł. zrewidowanego tekstu ust. z 3.8 1922. 2. 8 Ust. o prawie prywatnem międzydzielnicowem. 2. 8 Ust. o prawie prywatnem międzynarodowem. 2. 8 Ust. karna skarbową; ob. do 1.5 1932.
		25.10 O utworzeniu Komitetu Obrony Państwa (Rozp. Pr. Rzpl.). 25.11 O organizacji kościelnej duchowieństwa wojskowego (Rozp. Ministrów w wykon. art. VII Konkordatu z 10.2 1925). 10.12 O utworzeniu Rady Finansowej (Rozp. Pr. Rzpl.). 10.12 O ustanowieniu Biura Badania Cen (Rozp. Pr. Rzpl.).	
		10. 1 O wcieleniu Gł. Urzędu Likwidacyjnego do Ministerstwa Skarbu (Rozp. Rady Ministr.). 19. 1 O utworzeniu Ministerstwa Pocht i Telegrafów (Rozp. Pr. Rzpl.). 13. 4 O przemianowaniu Ministerstwa Rolnictwa i Dóbr Państwowych na „Ministerstwo Rolnictwa“ (Rozp. Pr. Rzpl.).	30. 4 O regulaminie Trybunału Kompetencyjnego (Rozp. Pr. Rzpl.). 10. 5 O prawie prasowem (Rozp. Pr. Rzpl.).

UST. GOSPODARCZE	UST. SPOŁECZNE	UMOWY POLITYCZNE	UMOWY GOSPODARCZE	UMOWY PRAWNE, KONSUL. I IN.	CHRONOLOGJA HISTORYCZNA	G D A Ń S K	ROK
					6 — 9. 5 Zjazd dziennikarzy polskich i rumuńskich w Galacu. 12. 5 Zawieszenie praw obywatelskich w woj. warszawskim i wileńskim. 12 — 14. 5 Objęcie władzy przez Marsz. Piłsudskiego. 14. 5 Rezygnacja prezydenta Wojciechowskiego.		1926
					18. 5 Przywrócenie praw obywatelskich. 25. 5 Wyrok Stałego Trybunału Sprawiedliwości Międzynarodowej w sprawie Chorzowa. 1. 6 Zgromadzenie Narodowe obiera prezydentem Ign. Mościckiego. 1. 6 Turcja udziela koncesji polskiemu Tow. Monopolu Spirytusowego. 3. 6 Zawieszenie praw obywatelskich w woj. poznańskim i pomorskim. 4. 6 Prezydent Rzplitej Ign. Mościcki obejmuje władzę.		
2. 8 Ust. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji. 24. 9 O utworzeniu przedsiębiorstwa „Polskie Koleje Państwowe” (Rozp. Pr. Rzpl.).		18. 9 Pakt przyjaźni z Królestwem S. Ch. S., podp. w Genewie; ob. od 15.6 1928. 18. 9 Traktat koncyliacyjny - arbitrażowy z Król. S. Ch. S., podp. w Genewie; ob. od 15.6 1928.			10. 6 Zmarł w Paryżu Wład. Mickiewicz. 21 — 23. 6 Zjazd Komisji Narodowych Współpracy Intelktualnej w Warszawie. 3. 7 — 17.9 Prof. Kemmerer, ekspert finansowy amerykański, przybywa na czele misji do [Polski. 23. 7 Akredytowanie pierwszego Chargé d'affaires egipskiego w Warszawie. 23. 7 Utworzenie polsko-rumuńskiej komisji delimitacyjnej. 3. 8 Pływająca wystawa turecka „Kara Deniz” w Gdyni. 25. 8 II Kongres Mniejszości Narodowych w Genewie. 27. 8 Mianowanie Marszałka Piłsudskiego Generalnym Inspektorem Armii. 28. 8 — 25. 9 Lot kap. Orlińskiego Warszawa — Tokio. 5. 9 VII Kongres Fidac'a w Warszawie. 8. 9 Zgromadzenie Ligi Narodów uchwała rekonstrukcję Rady Ligi Narodów. 16. 9 Wybór Polski do Rady Ligi Narodów i przyznanie jej prawa reelekcji. 26. 9 Pogrom polaków w Kościele Św. Trójcy w Kownie przez bandy litewskie.	1. 8 Raport Wys. Komisarza Rady Ligi Narodów w sprawie sytuacji finansowej Gdańska. 20. 9 Umowa polsko-gdańska o podziale dochodów celnych; ob. od 7.5 1927.	
					27—30. 9 XXXV-ty Kongres Międzynar. Prawa Autorskiego w Warszawie. 28. 9 Traktat gwarancyjny litewsko-sowiecki.	29. 9 Utworzenie koalicji stronnictw nacjonalnego, centrum i liberałów.	
18.10 Statut Banku Polskiego; (ogł. zrewidowanego tekstu z 20.1 1924).			18.12 Układ o konsolidacji długów z Włochami, podp. w Warszawie; ob. od 18.12 1926. 22.12 Traktat handlowy i nawigacyjny z Norwegią, podp. w Warszawie; ob. od 29.9 1927.		410 Konferencja polskich i czeskich dziennikarzy w Warszawie. 1110 Inauguracja Towarzystwa Szerzenia Sztuki Polskiej zagranicą. 1210 Biskup Hlond mianowany prymasem gnieźnieńskim. 1410 Delegacja polska wręcza adres prezyd. Coolidge'owi z okazji obchodu 150-lecia niepodległości Stanów Zjednoczonych. 1410 Uroczysty obchód w St. Zjedn. 150 rocznicy wstąpienia Kościuszki do armji amerykańskiej. 1411 I Powszechny Zjazd zborów ewangelickich w Wilnie.	27.10 Utworzenie nowego Senatu. 9.12 Rezolucja Rady Ligi Narodów w sprawie sanacji finansów Gdańska.	1927
26. 3 O Monopolu Spirytusowym (Rozp. Pr. Rzpl.; ob. od 6.4 1927). 1. 4 O utworz. przedsiębiorstwa „Państwowa Fabryka Związków Azotowych w Chorzowie” (Rozp. Rady Min.). 22. 4 O rozbudowie miast; (Rozp. Pr. Rzpl.; ob. od 9.5 1927). 13. 5 O utworzeniu przedsiębiorstwa państwowego „Żegluga Polska” (Rozp. Rady Ministr.). 1. 6 O popieraniu rozwoju Gdyni (Rozp. Pr. Rzpl.). 4. 6 O ochronie rynku pracy (Rozp. Pr. Rzpl.). 7. 6 O prawie przemysłowem (Rozp. Prez. Rzpl.).	1. 2 O zniesieniu służebności w województwach b. zaboru rosyjskiego (Rozp. Pr. Rzpl.). 13. 4 O Komun. Kasach Oszczędności (Rozp. Pr. Rzpl.). 27. 5 O Powszechnym Zakładzie Ubezp. Wzaj. (Rozp. Pr. Rzpl.; ob. od 28.5 1927). 10. 6 O utworzeniu Państwowego Zakładu Higjeny.	19. 3 Traktat przyjaźni z Persją, podp. w Teheranie; ob. od 22.10 1930.	19. 2 Traktat handlowy i nawigacyjny z Estonją, podp. w Tallinie; ob. od 24.4 1931. 19. 3 Konwencja handlowa z Persją, podp. w Teheranie; ob. od 22.10 1930.	19. 2 Ukł. o imigracji do São-Paulo z Brazylią, podp. w São-Paulo. 6. 3 Konw. konsularna z Król. S. Ch. S., podp. w Belgradzie; ob. od 2.1 1932. 25. 3 Konw. konsularna z Turcją, podp. w Angorze. 30. 5 Konw. kolejowa z Czechosłowacją, podp. w Pradze; ob. od 8.12 1929.	9. 1 Inauguracja Towarzystwa „Badań Zagadnień Międzynarodowych” w Warszawie. 4—23. 5 Międzynarodowa Konferencja Ekonomiczna w Genewie. 30. 5—4. 6 IV Międzynarod. Kongres Medyków i Farmaceutów w Warszawie. 7. 6 Zamordowanie Wojkowa, posła sowieckiego w Warszawie, przez emigranta rosyjskiego Kowerdę. 12. 6 Synod kościoła ewangelicko-reformackiego w Warszawie.	13. 1 Um. polsko-gdańska o ubezpieczeniach społecznych pracowników kolejowych. 11. 3 Rezolucja Rady Ligi Narodów w sprawie pożyczki dla Gdańska. 31. 3 Um. polsko-gdańska o zaprowadzeniu w Gdańsku monopolu tytoniowego. 8. 4 Decyzja Wys. Komisarza w sprawie kompetencji sądów gdańskich w procesach przeciw Polskiej Dyrekcji Kolejowej.	

ROK	G Ł O W A P A Ń S T W A	PREZES RADY MINISTRÓW	MINISTROWIE
1927	je mu się dobyć kwas azotowy z powietrza metodą syntetycznej koncentracji, otrzymuje syntezę związków cjanowych metodą elektrotechniczną, tworzy nowe typy kondensatorów elektrycznych wysokiego napięcia. Buduje szereg fabryk dla praktycznego zużytkowania swych wynalazków. W 1912 przenosi się do Lwowa, zaproszony do objęcia na Politechnice katedry elektrochemji i chemji fizycznej. Skupia swe wysiłki w celu rozwinięcia wielkiego przemysłu chemicznego w kraju. Buduje fabrykę T-wa „Azot” w Jaworznie, bierze wybitny udział w stworzeniu dla wyzyskania marnowanych dotychczas gazów metanowych na Podkarpaciu Spółki „Metan” we Lwowie, która stała się pierwszym ośrodkiem krajowym badań chemicznych, przekształcona w następstwie w 1922 w „Chemiczny Instytut Badawczy” w Warszawie. Uruchomił Zakłady Państwowe w Chorzowie na Śląsku, przejęte od Niemiec na podstawie Traktatu Wersalskiego i zdeorganizowane przez nich przed wydaniem, udoskonalił i wzmógł produkcję Zakładów.		
1928	Obrany po przewrocie majowym 1 czerwca 1926 Prezydentem Rzpltej, złożył 4 czerwca przysięgę i objął władzę. Mimo ciężących na nim obowiązków tego stanowiska nie zaniedbuje jednak pracy naukowej i wynalazczej, ukazując na konieczność zorganizowania w Polsce wielkiego przemysłu chemicznego, niezbędnego dla gospodarstwa narodowego w czasie pokoju i dla samowystarczalności obronnej w czasie wojny. Jest inicjatorem i głównym twórcą fabryk azotanów w Mościcach. Po upływie pierwszego siedmioletnia obrany został ponownie w dniu 4 czerwca 1933 Prezydentem Rzpltej na nowy okres.	XX. 27.6 1928 — 13.4 1929 Pos. Prof. Dr. KAZIMIERZ BARTEL (zyciorys patrz jak wyżej).	W. R. i O. P. dr. Kaz. Świtalski. Komun. inż. Alf. Kohn. Pozostały skład gabinetu — jak poprzedni. 22.12 1928 Sprawied. pods. st. St. Car. 8. 3 1929 Kier. M. Skarbu dr. Tad. Grodyński.

SEJM	SENAT	UST. KONSTYT. I PODSTAWOWE	UST. ADMINISTRACYJNE	UST. SĄDOWNICZE
		13. 9 O opodatkowaniu cukru (Rozp. Pr. Rzpl.). 13.10 O planie stabilizacyjnym (Rozp. Pr. Rzpl.). 13.10 O stabilizacji złotego (Rozp. Pr. Rzpl.). 14.10 O uchyleniu odrębności stanowych (Rozp. Pr. Rzpl.). 5.11 O zmianie ustroju pieniężnego (Rozp. Pr. Rzpl.).	15. 7 O podstawowych obowiązkach i prawach szeregowych Wojska Polskiego (ogł. zrew. tekstu ust. z 18.7 1924). 26. 8 O rzeczowych świadczeniach wojennych (Rozp. Pr. Rzpl.). 1. 9 O Polskim Czerwonym Krzyżu (Rozp. Pr. Rzpl.). 17. 9 O utworzeniu Państw. Instytutu Eksportowego (Rozp. Pr. Rzpl.).	29. 7 O karach za handel kobietami i dziećmi (Rozp. Pr. Rzpl.). 8. 8 O statucie oficerskich sądach honorowych (Rozp. Pr. Rzpl.).
		13.12 O godłach i barwach państwowych (Rozp. Pr. Rzplitej; ob. od 28.3 1928). 23.12 O granicach Państwa (Rozp. Prezyd. Rzplitej).		23.12 O zapobieganiu upadłości (Rozp. Pr. Rzpl.).
		16. 1 O stanie wojennym (Rozp. Pr. Rzpl.). 8. 3 O powszechnym obowiązku służby wojskowej (ogł. zrewidowanego tekstu ust. z 23.5 1924). 6. 3 O likwidacji skarbu narodowego (Rozp. Pr. Rzpl. do ust. z 15.11 1921). 7. 3 O ustanowieniu Krzyża Zasługi za dzielność (Rozp. Pr. Rzpl.). 16. 3 O stanie wyjątkowym (Rozp. Pr. Rzpl.).	16. 1 O zniesieniu Tym. Wydziału Samorządowego we Lwowie (Rozp. Pr. Rzpl.). 19. 1 O organizacji władz administracji ogólnej (Rozp. Pr. Rzpl.). 27. 1 O ruchu pojazdów mechanicznych (Rozp. Min. Rob. Pub.). 3. 2 O stosunkach służbowych nauczycieli (ogł. zrewidowanego tekstu ust. z 1.7 1926). 24. 2 O stosunkach służbowych profesorów szkół akademickich (Rozp. Pr. Rzpl.). 6. 3 O policji państwowej (Rozp. Pr. Rzpl.; obowiązuje od 28.3 1928). 7. 3 O podstawowych prawach i obowiązkach szeregowych marynarki wojennej (Rozp. Pr. Rzpl.). 16. 3 O ewidencji i kontroli ruchu ludności (Rozp. Pr. Rzpl.). 22. 3 O organizacji straży granicznej (Rozp. Pr. Rzpl.). 22. 3 O stosunku Państwa do wschodniego kościoła staroobrzędowego (Rozp. Pr. Rzpl.). 22. 3 O stworzeniu przedsiębiorstwa państwowego: „Polska Poczta, Telegraf i Telefon” (Rozp. Pr. Rzpl.).	4. 1 O prawie prasowym (ogł. jednolitego tekstu ust. z 10.5 1927). 6. 2 Prawo o ustroju sądów powszechnych; ob. od 1.1 1929. 16. 2 O karach za szpiegostwo (Rozp. Pr. Rzpl.). 7. 3 O organizacji więziennictwa (Rozp. Pr. Rzpl.). 19. 3 Kodeks postępowania karnego (Rozp. Pr. Rzpl.). 19. 3 O postępowaniu doraźnym (Rozp. Pr. Rzpl.). 22. 3 Kodeks karny wojskowy (Rozp. Pr. Rzpl.; ob. od 1.8 1928 do 1.1 1933). 22. 3 O postępowaniu administracyjnym (Rozp. Pr. Rzpl.). 22. 3 O postępowaniu przymusowym w administracji (Rozp. Pr. Rzpl.). 22. 3 O sądach pracy (Rozp. Pr. Rzpl.). 22. 3 O postępowaniu karno-administracyjnym (Rozp. Pr. Rzpl.).
SEJM II ORDYNARYJNY (z wyborów 4.3 1928).	SENAT II KADENCJI (z wyborów 11.3 1928).	20. 6 O pieczęciach urzędowych (Rozp. Pr. Rzpl.).		25. 5 O regulaminie Najw. Trybunału Administracyjnego (Rozp. Pr. Rzpl.; ob. od 31.5 1928 do 15.11 1932).
Zasiada od 27.3 1928 do 30.8 1930. Marszałek: IGNACY DASZYŃSKI 27.3 1918 — 30.8 1930. Ur. 26.10 1866 w Zbarażu, prowadził studia przyrodnicze w Krakowie i Zurychu. Bierze udział w ruchu socjalistycznym. W roku 1897 obrany posłem parlamentu wiedeńskiego. W Naczelnym Komitecie Narodowym reprezentował ideologię niepodległości. W 1918 utworzył w Lublinie tymczasowy Rząd Polskiej Republiki Ludowej. Prezes Rady Naczelnej P. P. S., poseł na	Zasiada od 27.3 1928 do 30.8 1930. Marszałek: Dr. JULJAN SZYMAŃSKI 27.3 1928 — 30.8 1930. Ur. 1870 w Kielcach; dr. medycyny uniwersytetu w Kijowie; asystent kliniki ocznej tamże. Wyjechał do Ameryki i pracował jako docent Rush. Med. Coll. w Chicago, potem jako profesor uniwersytetu w Paranie. Autor wielu prac naukowych; m. in. podręcznika okulistyki w języku polskim i portugalskim.			

UST. GOSPODARCZE	UST. SPOŁECZNE	UMOWY POLITYCZNE	UMOWY GOSPODARCZE	UMOWY PRAWNE, KONSUL. I IN.	CHRONOLOGJA HISTORYCZNA	G D A Ń S K	ROK
24. 6 O zagospodarowaniu lasów niepaństwowych (Rozp. Pr. Rzpl.). 15. 7 O lzbach przemysłowo-handlowych (Rozp. Pr. Rzpl.). 22. 8 O zwalczaniu zaraźliwych chorób zwierzęcych (Rozp. Pr. Rzpl.). 29. 9 O scalaniu gruntów (ogł. zrewidowanego tekstu ust. z 31.7 1923). 9.11 O regulacji wód spławnych (Rozp. Pr. Rzpl.). 19.11 O zwalczaniu chorób roślin (Rozp. Pr. Rzpl.). 28.11 Statut Banku Polskiego (ogł. zrewidowanego tekstu ust. z 20.1 1924). 3.12 O prawie łowieckim (Rozp. Prezyd. Rzpl.). 21.12 O utworzeniu przedsiębior. „Państwowe Zakłady Lotnicze” (Rozp. Rady Ministrów).	24. 6 O utworzeniu Państ. Inst. Geologicznego. 14. 7 O Inspekcji Pracy (Rozp. Pr. Rzpl.; ob. od 30.1 1928). 15. 7 O utworzeniu Państ. Inst. Nauk Gospodarstwa Wiejskiego. 22. 8 O zapobieganiu chorobom zawodowym (Rozp. Pr. Rzpl.). 17. 9 O Radzie Ochrony Pracy (Rozp. Pr. Rzpl.). 11.10 O emigracji (Rozp. Pr. Rzpl.). 14.10 O stanie prawnym gmin wyznaniowych żydowskich (Rozp. Pr. Rzpl.). 14.10 O zwalczaniu żebractwa i włóczęgostwa (Rozp. Pr. Rzpl.). 24.11 O ubezpieczeniu pracowników umysłowych (Rozp. Pr. Rzpl.).	12. 7 Międzyn. Konwencja i Statut Unii Międzynarodowej Niesienia Pomocy podp. w Genewie; ob. od 9.10 1930. 3.11 Traktat przyjaźni z Afganistanem, podp. w Angorze; ob. od 15.5 1928.	22.12 Tymczasowy układ handlowy z Łotwą, podp. w Rydze; ob. od 28.3 1931 do 17.4 1931.	22.11 Traktat ekstradycyjny ze St. Zjednoczonymi, podp. w Warszawie; ob. od 6.7 1929.	28. 6 Złożenie prochów Juliusza Słowackiego na Wawelu. 9. 7 Otwarcie kanału Ogińskiego. 13. 8 Kongres Pax Romana w Warszawie. 5—9.9 VIII Międzynarodowa Konferencja chemiczna w Warszawie. 10.12 Rezolucja Rady Ligi Narodów w sprawie stosunków polsko-litewskich.	28.7 — 4.8 XIX Kongres esperantystów w Gdańsku. 3.11 Wybory do Volkstagu.	1927
10. 2 O utworzeniu przedsiębiorstwa „Wydawnictwa Państwowe” (Rozp. Pr. Rzpl.). 15. 2 O ustanowieniu Instytutu Badań Konjunktur Gospodarczych i Cen (Rozp. Pr. Rzpl.). 16. 2 O prawie budowlanem (Rozp. Pr. Rzpl.). 14. 3 O prawie lotniczem (Rozp. Pr. Rzpl.). 17. 3 O prawie bankowem (Rozp. Pr. Rzpl.; ob. od 22.3 1928). 19. 3 O utworzeniu przedsiębiorstwa „Pań. Wytwórnia Aparatów Telef. i Telef.” (Rozp. Rady Min.). 19. 3 O utworzeniu przedsiębiorstwa „Pań. Zakłady Inżynierji” (Rozp. Rady Min.). 22. 3 O zagospodarowaniu lasów państwowych (Rozp. Pr. Rzpl.). 22. 3 O organizacji władz marynarki handlowej (Rozp. Pr. Rzpl.). 22. 3 Prawo o spółkach akcyjnych (Rozp. Pr. Rzpl.). 22. 3 O ochronie wynalazków, wzorów i znaków towar. (Rozp. Pr. Rzpl.; ob. od 26.4 1928). 22. 3 O lzbach rolniczych (Rozp. Pr. Rzpl.). 22. 3 O związkach komunalnych (Rozp. Pr. Rzpl.). 13. 4 Ust. wodna (ogł. jednolitego tekstu ust. z 19.9 1922).	26. 1 O kontroli ubezpieczeń (Rozp. Pr. Rzpl.). 24. 2 O bibliotece Narodowej (Rozp. Pr. Rzpl.). 6. 3 O opiece nad zabytkami (Rozp. Pr. Rzpl.). 6. 3 O zwołaniu Nadzw. Synodu Ewangelickiego Kościoła Unijnego (Rozp. Pr. Rzpl.). 16. 3 O położnych (Rozp. Pr. Rzpl.). 16. 3 O umowie o pracę pracowników umysłowych (Rozp. Pr. Rzpl.). 16. 3 O umowie o pracę robotników (Rozp. Pr. Rzpl.). 16. 3 O bezpieczeństwie i higijenie pracy (Rozp. Pr. Rzpl.). 22. 3 O ochronie zwierząt (Rozp. Pr. Rzpl.). 22. 3 O dozorcze nad artykułami żywnościowymi (Rozp. Pr. Rzpl.). 22. 3 O utworzeniu Państw. Muzeum Archeologicznego (Rozp. Pr. Rzpl.). 22. 3 O zakładach leczniczych (Rozp. Pr. Rzpl.). 5. 4 O wyznaniowych gminach żydowskich (ogł. zrewidowanego tekstu Rozp. Pr. Rzpl. z 14.10 1927).		26. 4 Dodatkowy protokół do traktatu handlowego z Norwegją, podp. w Warszawie; ob. od 16.5 1929.	12. 6 Konwencja konsularna z Belgją, podp. w Brukseli; ob. od 6.9 1931.	5. 1 Wyjazd ekspedycji polskiej do Peru. 31. 1 Otwarcie Instytutu Badań Chemicznych w Warszawie. 4. 3 Głosowanie do Sejmu. 11. 3 Głosowanie do Senatu. 30.3—2.4 Konferencja polsko-litewska w Królewcu (I cz.). 29. 4 Król Afgański Amanullah przybywa do Warszawy.	18. 1 Utworzenie nowego Senatu. 3. 3 Opinia St. Trybunału Sprawiedliwości Międzynarodowej w sprawie kompetencji sądów gdańskich w procesach przeciw Polsk. Dyr. Kolejowej. 6. 3 Porozumienie polsko-gdańskie co do kompetencji sądów gdańskich w procesach przeciw Pol. Dyr. Kolejowej.	1928
28. 6 O miarach (ogł. zrewidowanego tekstu dekretu z 8.2 1919). 22.10 Statut Banku Rolnego (ogł. jednolitego tekstu ust. z 10.6 1921).		16. 8 Trakt. koncyliacyjny i trakt. arbitrażowy ze St. Zjedn., podp. w Waszyngtonie; ob. od 3.2 1930. 27. 8 „Pakt Kelloga” o wyrzeczeniu się wojny jako środka politycznego, podp. w Paryżu; ob. od 24.7 1929. 25.10 Trakt. koncyliacyjno-arbitrażowy z Belgją, podp. w Brukseli. 29.10 Trakt. koncyliacyjno-arbitrażowy z Luksemburgiem, podp. w Luksemburgu; ob. od 2. 1 1931. 30.11 Trakt. koncyliacyjno-arbitrażowy z Węgrami, podp. w Warszawie; ob. od 23.2 1930.			1. 8 Katastrofa lotnicza Kaliny i Szałas w Bagdadzie. 9.8—15.8 XXXV-ty Kongres Prawa Międzynarodowego w Warszawie. 13. 9 Wyrok St. Trybunału Sprawiedliwości Międzynarodowej w sprawie odszkodowań za fabrykę w Chorzowie. 10.10 Protokół delimitacji granicy polsko-rumuńskiej. 3—7.11 Konferencja polsko-litewska w Królewcu (II cz.). 10.11 Święto Narodowe 10 rocznicy oswobodzenia Polski. 12.11 Układ polubowny z Niemcami w sprawie odszkodowania za Chorzów.	17. 7 Układ polsko-gdański w sprawie zatrudnienia robotników w Radzie Portu. 4. 8 Układ prow. polsko-gdański w sprawie Westerplatte oraz w sprawie korzystania z portu gdańskiego przez polskie statki wojenne. 21. 9 Mianowanie hr. Manfredi Gravina Wysokim Komisarzem Ligi Narodów.	

BIB
Wyższ

ROK	G Ł O W A P A Ń S T W A	PREZES RADY MINISTRÓW	MINISTROWIE	S E J M	S E N A T	UST. KONSTYT. I PODSTAWOWE	UST. ADMINISTRACYJNE	UST. SĄDOWNICZE
1928				Sejm Ustawodawczy. Wybitny publicysta.				2. 12 O regulaminie ogólnego urzędowania sądów apelac. okręgowych i grodzkich (Rozp. Min. Sprawiedl.; ob. do 1.1 1933).
1929				KLUBY POLITYCZNE. Bezpartyjny Blok Współpracy z Rządem prez. Wal. Stawek. PRAWICA. Związek Ludowo-Narodowy	KLUBY POLITYCZNE Klub Bezpartyjnego Bloku Współpracy z Rządem prez. Wal. Roman PRAWICA		9. 3 O osobistych świadczeniach wojennych (ogł. zrewidowanego tekstu ust. z 25.7 1919).	
		XXI. 14. 4 — 7.12 1929 Dr. KAZIMIERZ ŚWITALSKI. (Życiorys patrz Sejm).	W. R. i O. P. pods. st. Sław. Czerwiński (zmarł 4.8. 1931). Pr. i O. S. Al. Prystor. Poczt i Tel. inż. Ign. Boerner (zmarł 12.4 1933). Kier. Min. Skarbu min. peł. Ign. Matuszewski. Pozostały skład gabinetu—jak poprzedni.	prez. dr. Rom. Rybarski. Klub Chrześcijańskiej Demokracji prez. Józ. Chaciński. CENTRUM. Polskie Stronnictwo Ludowe „Piast” prez. sen. Andrzej Średniawski. Winc. Witos LEWICA. Polskie Stronnictwo Ludowe „Wyzwolenie” prez. Jan Woźnicki. Mich. Róg. Klub Stronnictwa Chłopskiego prez. Jan Dąbski. Związek Chłopski prez. Jan Stapiński. Klub Narodowej Partii Robotniczej prez. Fr. Roguszcza. Frakcja Narodowej Partii Robotniczej — Lewica prez. Ant. Ciszak. Związek Parlamentarny Posłów Socjalistycznych prez. dr. Ign. Marek.	Związek Ludowo-Narodowy prez. dr. Stan. Głabiński Klub Chrześcijańsko-Demokratyczny prez. dr. Maks. Thullie CENTRUM Polskie Stronnictwo „Piast” prez. Andr. Średniawski LEWICA Polskie Stronnictwo Ludowe „Wyzwolenie” prez. Wacł. Januszewski J. Miklaszewski Klub Stronnictwa Chłopskiego prez. dr. Jerzy Miklaszewski Klub Narodowej Partii Robotniczej prez. Mich. Grajek Klub Związku Parlament. Polsk. Socjal. prez. Stan. Posner MNIEJSZOŚCI NARODOWE Klub Ukraiński prez. Ant. Horbaczewski Niemiecki Klub Parlamentarny prez. Erwin Hasbach			15. 6 O regulaminie wewnętrznego urzędowania sądów apelac. okręgowych i grodzkich w sprawach karnych (Rozp. Min. Sprawiedl.; ob. do 1.1 1933). 25. 6 O regulaminie prokuratury (Rozp. Min. Spraw.; ob. do 1.1 1932). 15. 7 O regulaminie Sądu Najwyższego (Rozp. Min. Sprawiedl.; ob. do 1.1 1933).
		XXII. 29.12 1929 — 17.3 1930 Prof. Dr. KAZIMIERZ BARTEL. (Życiorys patrz jak wyżej).	Spr. Wewn. woj. Hen. Józewski (dym. 3.6 1930). Rob. Pub. prof. dr. Maks. Matakiewicz.	Polska Partja Socjalistyczna (dawna Frakcja Rewolucyjna) prez. Jul. Smulikowski	Klub Koła Żydowskiego prez. Mozes Koerner			
			Kier. M. Spr. prez. Fel. Dutkiewicz. Kier. M. Rol. pods. st. Wik. Leśniewski i D. P. (dym. 16.1 1930). Pozostały skład gabinetu—jak poprzedni. 16. 1 1930 Rol. i D. P. Leon Janta-Półczyński (dym. 20.3 1932).	Raj. Jaworowski Komunistyczna Frakcja Poselska prez. Ad. Warski-Warszawski MNIEJSZOŚCI NARODOWE Ukraińsko-białoruski Klub Sejmowy prez. dr. Dym. Lewicki Klub Białoruski		12. 2 Ust. o ochronie swobody wyborów przed nadużyciem władzy urzędników.		19. 3 O regulaminie urzędowania prokuratury Sądu Najwyższego (Rozp. Min. Sprawiedl.; ob. do 1.1 1933).
1930		XXIII. 29.3 — 23.8 1930 Pos. WALERY SŁAWEK. Ur. 2.11 1879 na Ukrainie. Ukończył szkołę Kronenberga w Warszawie. Na terenie pracy rewolucyjnej zostaje kierownikiem P. P. S. w Łodzi, potem w Zagłębiu Dąbrowskiem; organizuje tam oddziały bojowe. Wyrusza w pole z I Brygadą, należy do władz kierowniczych P. O. W.; w następstwie internowany przez władze okupacyjne. Przy osobie Naczelnika Państwa pełnił funkcje oficera do szczególnych zleceń. Obrany posłem z listy B. B. zostaje prezesem Klubu Sejmowego Bloku w II Sejmie Ordynaryjnym.	Sprawiedl. St. Car. Kier. Min. Prz. inż. Eug. Kwiatkowski (dym. i Handlu 9.5 1930). Pozostały skład gabinetu — jak poprzedni. 9. 5 1930 Min. Prz. i Handlu inż. Eug. Kwiatkowski. 3. 6 „ Spr. Wewn. gen. broni Sław. Fel. Składkowski (dym. 22.6 1931).	prez. Józ. Gawrylik. Klub Ukraińskiego Włościańsko-Robotniczego Socjal. Zjednoczenia („Selrob”) prez. Maks. Czuczma. Klub Ukraińsk. Socjalno-Radykalnej Partii Reprez. prez. dr. Lew Baczyński. Niemiecki Klub Parlamentarny prez. Eug. Nauman. Klub Koła Żydowskiego prez. dr. Jak. Wygodzki Izaak Grünbaum.				

UST. SĄDOWNICZE	UST. GOSPODARCZE	UST. SPOŁECZNE	UMOWY POLITYCZNE	UMOWY GOSPODARCZE	UMOWY PRAWNE, KONSUL. I IN.	CHRONOLOGJA HISTORYCZNA	G D A Ń S K	ROK
2. 12 O regulaminie ogólnego urzędowania sądów apelac. okręgowych i grodzkich (Rozp. Min. Sprawiedl.; ob. do 1.1 1933).			3.12 Trakt. koncyliacyjno - arbitrażowy z Hiszpanją, podp. w Madrycie; ob. od 30.3 1930.					1928
		27. 3 O uwłaszczeniu b. czynszowników, b. wolnych ludzi, itd. w województwach wschodnich (ogł. zrewidowanego tekstu ust. z 20.6 1924).	9. 2 „Protokół Litwinowa” w sprawie natychmiastowego wprowadzenia w życie „paktu Kelloga”, podp. w Moskwie z Łotwą, Estonją, Rumunją i Z. S. R R.; ob. 10.3 1929 — 24.7 1929.	12. 2 Traktat handlowy i nawigacyjny z Łotwą, podp. w Rydze; ob. od 17.4 1931.	12. 2 Układ kolejowy z Łotwą, podp. w Rydze; ob. od 24.2 1930.	19. 1 Polska wyraża zgodę na podpisanie protokołu Litwinowa. 4. 2 Otwarcie wystawy sztuki polskiej w Hadze. 12. 2 Protokół delimitacji granicy polsko-łotewskiej. 22. 2 Początek debaty w Sejmie nad rewizją konstytucji. 22 — 27.2 Wizyta w Warszawie Mironescu, min. spraw zagranicznych Rumunji. 16. 3 Otwarcie Instytutu Radjotechnicznego w Warszawie.	27. 2 Wizyta Premjera Bartla w Gdańsku.	
15. 6 O regulaminie wewnętrznego urzędowania sądów apelac. okręgowych i grodzkich w sprawach karnych (Rozp. Min. Sprawiedl.; ob. do 1.1 1933). 25. 6 O regulaminie prokuratur (Rozp. Min. Spraw.; ob. do 1.1 1932). 15. 7 O regulaminie Sądu Najwyższego (Rozp. Min. Sprawiedl.; ob. do 1.1 1933).			18. 9 Trakt. przyjaźni, handlowy i nawigacyjny z Chinami, podp. w Nankinie; ob. od 10.7 1931. 19.10 Trakt. koncyliacyjny z Chile, podp. w Santiago de Chile; ob. od 17.1 1931. 24.10 Trakt. koncyliacyjno-arbitrażowy z Rumunią, podp. w Bukareszcie; ob. od 27.3 1930. 9.12 Trakt. o koncyliacji, arbitrażu i postępowaniu sądowym z Norwegią, podp. w Oslo; ob. od 26.5 1930.	24. 4 III Konwencja handlowa z Francją, podp. w Paryżu. 18. 9 Trakt. handlowy z Chinami; (patrz um. polityczna). 31.10 Porozumienie z Niemcami w sprawie wykonania planu Younga, podp. w Warszawie; ob. od 21.4 1931. 28.12 Konwencja handlowa i nawigacyjna z Portugalją, podp. w Lizbonie; ob. od 6.4 1931.	28. 6 Światowe konwencje pocztowe IX Kongresu w Londynie; ob. od 1.7 1930. 27. 7 Konw. międzynarodowa o jeńcach wojennych III Konferencji Czerw. Krzyża, podp. w Genewie; ob. od 29.12 1932. 27. 7 Konw. międzynarodowa o chorych i rannych III Konferencji Czerw. Krzyża, podp. w Genewie; ob. od 29.12 1932. 28. 8 Um. lotnicza z Niemcami, podp. w Berlinie; ob. od 2.3 1934. 12.10 Międzynarodowa Konwencja o ujednostajnieniu prawideł przewożu lotniczego, podp. w Warszawie; ob. od 13.2 1933. 30.10 Ukł. o komunikacji kolejowej z Rumunją, podp. w Bukareszcie; ob. od 2.8 1931. 17.12 Konw. konsularna z Rumunją, podp. w Bukareszcie; ob. od 9.7 1931. 19.12 Konw. o pomocy i ochronie sądowej w spr. cywilnych z Rumunją, podp. w Bukareszcie; ob. od 9.7 1932.	26. 4 Wyrok St. Trybunału Sprawiedliwości Międzynarodowej w sprawie szkół mniejszościowych na G. Śląsku. 28. 4 Uroczystości Mickiewiczowskie w Paryżu. 28. 4 Manifestacje antypolskie w Opolu. 13. 5 Inauguracje ambasad: polskiej i włoskiej w Rzymie i Warszawie. 16. 5 — 30. 9 Otwarcie powszechnej Wystawy Krajowej w Poznaniu. 20. 5 Minister Spraw Zagranicznych Zaleski w Budapeszcie. 12. 6 Demonstracje antypolskie w Tyflisie. 18. 6 Minister Spraw Zagranicznych Zaleski w Lizbonie. 13. 7 Odlot kap. Idzikowskiego z Paryża do lotu przez Atlantyk. 4 — 31.8 I Konferencja Haska w sprawie odszkodowań niemieckich. 9. 9 Reelekcja Polski do Ligi Narodów. 11. 9 Ministrowie spraw zagranicznych, łotewski i fiński w Warszawie. 14. 9 Rozpoczęcie ewakuacji Nadrenji przez Anglię. 14.10 Inauguracja ambasad: polskiej i angielskiej w Londynie i Warszawie. 25.10 Pobyt Ministra Spraw Zagranicznych Zaleskiego w Rumunji. 30.10 Zajęcie w Sejmie z powodu obecności oficerów.	29. 5 Um. polsko-gdańska w sprawie zapobieżenia podwójnemu opodatkowaniu w dziedzinie podatków bezpośrednich. 29. 5 Um. polsko-gdańska o zapobieżeniu podwójnemu opodatkowaniu w sprawach spadkowych; ob. od 24.4 1933. 29. 5 Um. polsko-gdańska o zapobieżeniu podwójnemu opodatkowaniu w dziedzinie opłat stemplowych od weksli; ob. od 24.4 1933. 15—17.6 Porozumienie polsko-gdańskie co do znajomości języka polskiego przez funkcjonar. kolejowych. 22. 6 Ustąpienie Wys. Komisarza dr. van Hamel. 23. 6 Objęcie urzędu Wys. Komisarza przez hr. Gravina (do 22.6 1932). 6. 9 Rezolucja Rady Ligi Narodów w sprawie weta Wys. Komisarza względem traktatów mających zastosowanie do Gdańska.	1929
19. 3 O regulaminie urzędowania prokuratury Sądu Najwyższego (Rozp. Min. Sprawiedl.; ob. do 1.1 1933).	12. 2 O organizacji giełd (ogł. jednolitego tekstu Rozp. Pr. Rzpl. z 28.12 1924). 14. 3 O postępowaniu celnem (Rozp. Min. Skarbu; ob. do 11.10 1933).		3.12 Trakt. o koncyliacji, postępowaniu sądowym i arbitrażu z Bułgarią, podp. w Warszawie; ob. od 14.3 1931.	20. 1 Ukł. między Mocarstwami a państwami pokonanymi w spr. finansowych (plan Younga) podp. w Hadze; ob. od 21.4 1931. 24. 1 Ukł. o uregulowaniu długu wojennego z Francją, podp. w Paryżu. 17. 3 Trakt. handlowy z Niemcami, podp. w Warszawie.	26. 3 Konw. o ekstradycji i pomocy prawnej z Rumunją, podp. w Bukareszcie.	3—20.1 II Konferencja w sprawie odszkodowań niemieckich w Hadze. 20. 1 Podpisanie planu Younga (odszkod. niemiec.) w Hadze. 21. 1 Bill w St. Zjednoczonych o utworzeniu Ambasady w Polsce. 23. 1 Interwencja Rady Ligi Narodów pod przewodnictwem Ministra Zaleskiego w sprawie konfliktu między Boliwią i Paragwajem. 27. 2 Utworzenie Banku Rozrachunków Międzynarodowych. 24. 3 Akredytowanie pierwszego Ambasadora Polski w Waszyngtonie.	4. 3 Um. polsko-gdańska o dozorse nad artykułami żywności.	
	9. 7 O zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (ogł. jednolitego tekstu ust. z 2.8 1926).		29. 4 Trakt. o postępowaniu sądowym, arbitrażowym i koncyliacyjnym z Holandją, podp. w Hadze; ob. od 26.2 1931.	10. 4 Konwencja handlowa i nawigacyjna z Grecją, podp. w Warszawie; ob. od 17.7 1931. 12. 4 Przystąpienie do międzynarodowej konwencji handlowej, podp. w Genewie 24.3 1930. 22. 4 Poroz. handlowe prowizoryczne z Egiptem, podp. w Kairze; ob. od 4.5 1931. 28. 4 Układ o zobowiązaniach wynikających z traktatu w Trianon, podp. w Paryżu; ob. od 21.4 1931. 7. 5 Konwencja handlowa i nawigacyjna z Hiszpanją, podp. w Madrycie. 23. 6 Konwencja handlowa i nawigacyjna z Rumunją, podp. w Warszawie; ob. od 22.9 1932.	10. 4 Konw. o żegludze powietrznej z Austrią, podp. w Wiedniu; ob. od 21.9 1930. 9. 5 Konw. o żegludze powietrznej z Rumunją, podp. w Warszawie; ob. od 20.12 1930. 2. 8 Konwenc. lotnicza z Francją, podp. w Warszawie.	11. 5 Wybory do Sejmu Śląskiego. 17. 5 Memorandum Brianda w sprawie federacji europejskiej. 17.5—30.6 Ewakuacja III zony w Nadrenji. 24. 5 Zajścia graniczne z Niemcami pod Opaleniem. 26. 5 Pogrom Polaków w Kownie. 1. 6 Turcja tworzy w Warszawie Ambasadę. 1. 6 Orędzie Prezydenta Rzplitej o zwołaniu Soboru Prawosławnego. 9. 6 Wizyta w Warszawie Grandi'ego, włoskiego ministra spraw zagranicznych. 20. 6 Kongres Penklubów w Warszawie. 29. 6 Antyrządowy Kongres Centrolewu w Krakowie. 1. 7 XXII Kongres Przedsiębiorstw Komunikacyjnych w Warszawie. 3. 7 Rozpoczęcie dochodzeń przez prokuratorję w związku z Kongresem Centrolewu. 6.7—10.8 Międzynarodowa Wystawa Komunikacji i Turystyki w Poznaniu. 10. 7 Odpowiedź Polski w sprawie federacji europejskiej. 8. 8 Podróż Prezydenta Rzplitej do Estonji. 14. 8 Protest Polski przeciw wystąpieniu min. niemieckiego Treviranusa.	9. 5 Skarga Senatu do Wys. Komisarza w sprawie użytkowywania portu gdańskiego przez Polskę. 10. 5 Um. polsko-gdańska o monopolu zaopalczanym; ob. od 3.6 1930.	1930

Eigentum
Heeresarchiv - Zweigstelle
Danzig

ROK	G Ł O W A P A Ń S T W A	PREZES RADY MINISTRÓW	MINISTROWIE	S E J M	S E N A T	UST. KONSTYT. I PODSTAWOWE	UST. ADMINISTRACYJNE	UST. SĄDOWNICZE
1930		XXIV. 26.8 — 4.12 1930 Marszałek JÓZEF PIŁSUDSKI Prezes Rady Ministrów i Minister Spraw Wojskowych. (Życiorys patrz Naczelnik Państwa).	Bez teki podp. Józef Beck. Pozostały skład gabinetu (bez Min. Kom.)— jak poprzedni. 28. 8 1930 Komun. inż. Alfons Kühn (dym. 5.9 1932).			12. 9 O karach dla ochrony swo- body wyborów (Rozp. Pr. Rzpl.). 29.10 O ustanowieniu Krzyża i Me- dalu Niepodległości (Rozp. Pr. Rzpl.).	16.10 O meldunkach i księgach lud- ności (Rozp. Min. Spr. Wew.).	29.11 Kodeks postępowania cyw- nego (Rozp. Pr. Rzpl.; ob. 1.1 1933).
		XXV. 4.12 1930 — 26 5 1931 Poseł WALERY SŁAWEK. (Życiorys patrz jak wyżej).	Bez teki pods. st. Bron. Pieracki (dy- mis. 22.6 1931). Sprawiedl. prok. Czesł. Michałowski. Rob. Pub. gen. dyw. Miecz. Norwid Neugebauer (dym. 20.3 1922). Pr. i Op. Sp. pods. st. dr. Stef. Hubicki. Ref. Rol. dr. Leon Kozłowski (dymis. 20.3 1932). Prz. i Handlu Al. Prystor. Spr. Wewn., Spr. Zagr., Spr. Wojsk., W. R. i O. P., Rol. i D. P., Komun., Poczta i Tel., Skarbu — jak dotychczas.	SEJ M III ORDYNARYJNY Z wyborów 16.11 1930 Zasiada od 9.12 1930	SENAT III KADENCJI Z wyborów 23.11 1930 Zasiada od 9.12 1930.		12.12 O żandarmerji (Dekret Pr. Rzpl.). 31.12 O policji Państwowej (ogł. jednoli- tego tekstu Rozp. Pr. Rzpl. z 6.3 1928).	
1931				Marszałek: Dr. KAZIMIERZ ŚWITALSKI 9.12 1930. Ur. w 1886 w Sanoku, w 1908 doktor fi- lozofji Un. Lwowskiego. Lata przedwojen- ne spędził we Lwowie jako profesor gim- nazjalny. W 1914 walczył w szeregach I Brygady. W 1918 był referentem spraw za- granicznych w Adj. Gen. Naczelnika Pań- stwa. W 1926 został szefem Kancelarii Cy- wilnej Prezydenta. Minister W. R. i O. P. w czwartym gabinecie Bartla, utworzył po jego dymisji gabinet. KLUBY POLITYCZNE. Klub Bezpartyjnego Bloku Współpracy z Rządem. Prez. puł. Wal. Sławek. PRAWICA.	Marszałek: WŁADYSŁAW RACZKIEWICZ 9.12 1930. Ur. 1.1 1885 w Kutaisie, uzyskał dyplom prawniczy po studiach w Petersburgu i Dor- pacie. Brał czynny udział w pracach kon- spiracyjnych młodzieży w Rosji. W 1917 został radnym Mińska Litewskiego, do 1918 organizuje polską siłę zbrojną w Rosji, bie- rze udział w formowaniu Dywizji Litewsko- białoruskiej. W 1920 i 21 piastuje godność pierwszego delegata Rządu polskiego w Wil- nie; Minister Spraw Wewnętrznych w I ga- biniecie Witosa, poczem Wojewoda Nowo- gródzki do 1924 i ponownie Minister Spraw Wewnętrznych w II gabinecie Grabskiego. Od 1926 Wojewoda Wileński. KLUBY POLITYCZNE. Klub Bezpartyjnego Bloku Współpracy z Rządem Prez. Józ. Targowski. PRAWICA. Klub Narodowy Prez. Rom. Rybarski. Klub Chrześcijańskiej Demokracji Prez. Ant. Ponikowski. „CENTROLEW”. Klub Parlamentarny Posłów Chłopskich Prez. Michał Róg. Klub Narodowej Partii Robotniczej Prez. Jan Faustyniak. Klub Związku Parlamentarnego Posłów Soc- jalistycznych Prez. Miecz. Niedziałkowski. Komunistyczna Frakcja Poselska MNIEJSZOŚCI NARODOWE Klub Ukraiński prez. sen. dr. An. Horbaczewski Klub Ukraiń. Socjal. Radykałów prez. sen. dr. Iwan Makuch	13. 3 Ust. o wygaśnięciu wszel- kich ograniczeń, lub przywi- lei związanych z pochodze- niem, narodowością, języ- kiem, rasą lub religią, istnie- jących w ustawodawstwie państw zaborczych.	21. 1 O Poczcie, Telegrafii i Tele- fonie (ogł. jednolitego tekstu ust. z 3.6 1924). 25. 3 O zaopatrzeniu emerytalnem funkcjonariuszy państw. i zawodowych (ogł. jednoli- tego tekstu ust. z 11.12 1923).	20. 6 O regulaminie więzienn (Rozp. Min. Sprawiedl.). 8. 8 O rejestracji skazanych (Ro Min. Sprawiedl.; ob. do 1933). 26.11 O regulaminie urzędowa prokuratur sądów apel. i kregowych (Rozp. Min. Sp wiedl.; ob. od 1.1 1932 1.1 1933).
		XXVI. 27.5 1931 — 9.5 1933 ALEKSANDER PRYSTOR Ur. 2.1 1874 w Wilnie z rodziców Felik- sa i Marii z Olejniczakowskich. Szkoły śred- nie ukończył w Wilnie, nauki przyrodnicze studiował w Moskwie, uzyskując dyplom w 1900, poczem medycynę w Dorpacie. Zo- stał członkiem wydziału bojowego P. P. S., był kierownikiem Strzelca w Krakowie, w 1912 organizował Związek Walki Czyn- nej w Warszawie. Aresztowany i skazany na 7 lat katorgi w Orle; zwolniła go rewol- ucja 1917. Powrócił w 1918 do kraju, zo- stał pods. stanu w Ministerstwie Pr. i Op. Społ. do 1920, poczem pełnił obowiązki gen. adjutanta Nacz. Dow. Wojsk Litwy Środ- kowej. Powołany do Rządu był Min. Pr. i Op. Społ. w gabinecie Świtalskiego.	Skarbu pos. Jan Piłsudski (dymis. 5.9 1932). Prz. i Handlu gen. bryg. dr. Ferd. Zarzycki. Pozostały skład gabinetu — jak poprzedni. 22. 6 1931 Spr. Wewn. Bron. Pieracki. 12. 8 Wyz. Rol. i O. P. pos. Jan. Jędrzejewicz. 20. 3 1932 Rol. i D. P. Sew. Ludkiewicz 20. 3 Ref. Rol. f (dym. 1.7 1932). 20. 3 Rob. Publicz. inż. Alf. Kühn (dym. 1.7 1932). 20. 3 min. bez teki prof. Wł. Za- wadzki (dym. 5.9 1932). 1. 7 Rol. i Ref. Rol. Sew. Lud- kiewicz. 5. 9 Skarbu prof. Wł. Mar. Za- wadzki. 5. 9 Kier. M. Komun. inż. Mich. Butkiewicz. 2.11 Spr. Zagr. Józ. Beck. 15. 4 1933 Poczta i Tel. podp. inż. Em. Kaliński.	Klub Narodowy Prez. Rom. Rybarski. Klub Chrześcijańskiej Demokracji Prez. Ant. Ponikowski. „CENTROLEW”. Klub Parlamentarny Posłów Chłopskich Prez. Michał Róg. Klub Narodowej Partii Robotniczej Prez. Jan Faustyniak. Klub Związku Parlamentarnego Posłów Soc- jalistycznych Prez. Miecz. Niedziałkowski. Komunistyczna Frakcja Poselska MNIEJSZOŚCI NARODOWE Klub Ukraiński prez. sen. dr. An. Horbaczewski Klub Ukraiń. Socjal. Radykałów prez. sen. dr. Iwan Makuch	Klub Bezpartyjnego Bloku Współpracy z Rządem Prez. Józ. Targowski. PRAWICA. Klub Narodowy Prez. dr. Stan. Głabiński. „CENTROLEW”. Zespół Senatorów Chrześcijańskiej Demo- kracji i Narodowej Partii Robotniczej. Klub Senatorów Ludowych. Prez. Jan Woźnicki. Klub Związku Parlam. Polsk. Socjalist. prez. dr. Stef. Kopciński MNIEJSZOŚCI NARODOWE Klub Ukraiński prez. dr. An. Horbaczewski Klub Niemiecki prez. dr. Edw. Pant	13. 8 O organizacji województw (Rozp. Min. Spr. Wewn.) 13. 8 O organizacji Izb Skarbowych, (Rozp. Min. Skarbu).		

UST. GOSPODARCZE	UST. SPOŁECZNE	UMOWY POLITYCZNE	UMOWY GOSPODARCZE	UMOWY PRAWNE, KONSUL. I IN.	CHRONOLOGJA HISTORYCZNA	G D A Ń S K	ROK
24.11 O bezpieczeństwie statków morskich (Rozp. Pr. Rzpl.). 29.11 O prawie górniczem (Rozp. Pr. Rzpl.).	29.11 O organizacji instytucji ubezpieczeń społecznych (Rozp. Pr. Rzpl.; ob. do 11.7 1933).	2.10 Międzyn. konwencja o pomocy finansowej dla państw zagrożonych wojną, podp. w Genewie.		30. 8 Konwencja o ekstradycji i pomocy prawnej ze Szwecją, podp. w Warszawie; ob. od 9.6 1932. 21.11 Umowa o uprzywilejowanym tranzyście przez Polskę z Niemcami, podp. w Berlinie; ob. od 1.7 1933.	28—30.8 Międzynarodowa Konferencja Rolnicza w Warszawie. 30. 8 Rozwiązanie Sejmu i Senatu. 31. 8 Demonstracje antyniemieckie w Warszawie. 9. 9 Zwołanie Sejmu Śląskiego. 10. 9 Aresztowanie byłych posłów Centrolewu. 25. 9 Wybór Prof. Roztworowskiego na członka St. Trybunału Sprawiedliwości Międzynarodowej w Hadze. 26. 9 Rozwiązanie Sejmu Śląskiego. 16.11 Wybory do Sejmu. 23.11 Wybory do Senatu; wybory do Sejmu Śląskiego.	26. 8 Opinia St. Trybunału Sprawiedliwości Międzynarodowej co do niemożności uczestniczenia przez Gdańsk w Międzynarodow. Organizacji Pracy. 26. 8 Replika Senatu w sprawie użytkowania portu gdańskiego. 9. 9 Rezolucja Rady Ligi Narodów o zmianie konstytucji Gdańska. 20. 9 Ogłoszenie zrewidowanego tekstu konstytucji Gdańska. 30. 9 Polska przedstawia Wys. Komisarzowi spór o traktowanie obywateli polskich. 11.10 Duplika polska w sprawie użytkowania portu gdańskiego. 16.11 Wybory do Sejmu (wzmocnienie prawicy).	1930
5.12 O przedsiębiorstwie „Polskie Koleje Państwowe” (ogł. jednolitego tekstu Rozp. Pr. Rzpl. z 24.9 1926). 12.12 O wykonywaniu rybołówstwa morskigo (Rozp. Min. Przem. i Handlu).					9.12 Otwarcie Sejmu i Senatu.		
30. 1 Ust. o monopolu zapałczanym. 3. 2 Ust. o państw. funduszu drogowym. 27. 2 Ust. o państw. funduszu eksportowym.	21. 3 Ust. przeciwalkoholowa.	15. 1 Trakt. gwarancyjny z Rumunią, podp. w Genewie; ob. od 26.3 1931 do 26.3 1936. 24. 1 Przystąpienie do klauzuli fakultatywnej Stałego Trybunału Sprawiedliwości Międzynarodowej w Genewie.	8. 5 Konw. handlowa z Indjami, podp. w Warszawie; ob. od 30.6 1932. 21. 5 Międzynarodowa Konwencja o utworzeniu Międzyn. Kredytu Hipot. Rolnego, podp. w Genewie.	7. 4 Konw. o regularnych liniach komunikacji powietrznej z Bułgarią, podp. w Sofji; ob. od 24.2 1932. 22. 4 Konw. lotnicza z Grecją, podp. w Atenach; ob. od 4.5 1932. 13. 5 Konw. o ekstradycji i pomocy prawnej z Belgją, podp. w Brukseli; ob. od 15.7 1932.	24. 1 Rezolucja Rady Ligi Narodów w sprawach mniejszości niemieckiej w Polsce. 29. 1 Koncesja dla Franc. Polsk. Towarz. Kolejowego na budowę i eksploatację kolei: Herby 26. 4 Kongres jugosłowiańsko-polski w Poznaniu. [Nowe—Inowrocław, N. Wieś—Gdynia. 25. 5 Kongres Związku Związków Zawodowych w Warszawie.	10. 1 Wybory nowego Senatu, wybór prezydenta Ziemi'a (nacji). 16. 4 Opinia Komisji Eksp. Ligi Narodów w sprawie użytkowania portu gdańskiego. 18. 4 Objęcie władzy przez Prezydenta Ziemi'a. 25. 4 Raport Wys. Komisarza o całokształcie stosunków pol.-gdańskich. 20. 5 Przedłużenie nominacji Wys. Komisarza hr. Gravina na 3 lata (do 22.6 1935). 22. 5 Rezolucja Rady Ligi Narodów przyjmująca raport Wys. Komisarza z 25.4 1931. 22. 5 Rada Ligi Narodów przekazuje sprawę traktowania obywateli polskich St. Trybunałowi Sprawiedliwości Międzynarodowej. 25. 5 Mianowanie Benzingera Prezesem Rady Portu.	1931
		15. 6 Trakt. przyjaźni, handlowy i praw konsularnych ze St. Zjednoczonymi, podp. w Waszyngtonie; ob. od 9.7 1933. 26. 6 Przystąpienie do protokołu międzyn. o klauzulach arbitrażowych, podp. w Genewie 24.9 1923.	29. 8 Konw. handlowa i nawigacyjna z Turcją, podp. w Ankarze.	11. 6 Umowa z Niemcami o ubezpieczeniu społecznem; ob. od 1.9 1933. 13. 7 Międzynarodowa konw. o ograniczeniu fabrykacji i uregulowaniu podziału środków odurzających, podp. w Genewie; ob. od 10.7 1933. 26. 8 Konw. o postępowaniu w spr. cywilnych i handlowych z Anglią i Irlandją, podp. w Warszawie; ob. od 30.6 1932. 29. 8 Konw. osiedleńcza z Turcją, podp. w Ankarze; ob. od 14.1 1934. 22.10 Konwencja międzynarodowa paryska o ochronie własności przemysłowej w redakcji z 6.11 1925, podp. w Hadze; ob. od 22.11 1932. 2.12 Poroz. z Jugosławią dotyczące stow. naukowych, szkolnych i artystycznych; ob. od 26.6 1933. 19.12 Konw. o opiece społecznej z Finlandją, podp. w Helsink; ob. od 27.7 1932. 22.12 Um. z Niemcami o ułatwieniach w małym ruchu granicznym, podp. w Warszawie; ob. od 1.1 1934.	14. 6 Wręczenie sztandaru 44 pułkowi piech. przez delegację Paryża i 45 pułkowi piech. [przez delegację Verdun. 4. 7 Odstąpienie pomnika Wilsona w Poznaniu. 7. 7 Zawieszenie spłat reparacyjnych niemieckich do 1.7 1932 (prop. Prez. Hoover'a). 20. 8 Wizyta ks. Mikołaja rumuńskiego w Warszawie. 23. 8 Propozycja polska paktu o nieagresji z Sowietami. 29. 8 Zamordowanie posła Tad. Hołówki. 17. 9 Memorjał Rządu polskiego w sprawie rozbrojenia moralnego. 1.12 Przyjazd do Warszawy Małkowicza, min. spr. zagr. Jugosławji. 9.12 Wizyta min. spr. zagr. Załskiego w Londynie. 9.12 Drugi powszechny spis ludności.	30. 6 Przyjęcie ust. o pełnomocnictwach Senatu w celu utrzymania porządku publicznego. 15. 8 Raport Wys. Komisarza o stosunkach polsko-gdańskich. 19. 9 Rada Ligi Narodów przekazuje sprawę postoju polskich okrętów wojennych w Gdańsku St. Trybunałowi Spr. Międzynarodowej. 22. 9 Senat odmawia robotnikom polskim prawa otrzymywania zezwoleń na pracę. 26.10 Decyzja Wys. Komisarza w sprawie użytkowania portu gdańskiego. 3.12 Apelacja Senatu do Rady Ligi Narodów w sprawie użytkowania portu gdańskiego. 5.12 Apelacja Rządu Polskiego do Rady Ligi Narodów w spr. użytkowania portu gdańskiego.	

ROK	G Ł O W A P A Ń S T W A	PREZES RADY MINISTRÓW	MINISTROWIE	S E J M
1932				Niemiecki Klub Parlamentarny prez. Eug. Franz Klub Koła Żydowskiego prez. Ozj. Thon
1933 (I półr.)		XXVII. 9.5 1933 JANUSZ JĘDRZEJEWICZ Prezes Rady Ministrów i Minister W. R. i O. P. Ur. 21.6 1885 w Spiczycach na Ukrainie. Po ukończeniu w 1904 gimnazjum w Żytomierzu wstąpił na Uniw. Warszawski, z którego został relegowany za udział w strajku szkolnym. Dalsze studia prowadził w Krakowie i Paryżu (Ecole des Sciences Politiques). Po powrocie do kraju poświęcił się pracy pedagogicznej. W czasie wielkiej wojny walczył w szeregach warszawskiego batalionu I Brygady. W 1919 uczestniczył w wyprawie wileńskiej. Wstąpił do Min. W. R. i O. P., zajmując kolejno coraz odpowiedzialniejsze stanowiska. Wybory do Sejmu w 1928 powołały go do polityki wewnętrznej. Został wiceprezesem klubu B. B., a w gabinecie Prystora ministrem W. R. i O. P. Wybitny publicysta i dziennikarz. Jest jednym z twórców Inst. Nauk. Bad. Europy Wschodniej w Wilnie.	Spr. Wewn. Bron. Pieracki. Spr. Zagr. Józ. Beck. Spr. Wojsk. Marsz. Józef Piłsudski. Skarbu prof. Wład. Marj. Zawadzki. Sprawiedl. Czesł. Michałowski. Rol. i Ref. Rol. pods. st. dr. Bron. Nakoniecznikow-Klukowski. Prz. i Handlu gen. br. dr. Ferd. Zarzycki. Kier. Min. inż. Mich. Butkiewicz. Kom. Pr. i Op. Sp. dr. Stef. Hubicki. Poczt i Tel. inż. Em. Kaliński.	

SENAT	UST. KONSTYT. I PODSTAWOWE	UST. ADMINISTRACYJNE	UST. SĄDOWNICZE
	27. 1 O państwowym podatku przemysłowym (ogł. zrewidowanego tekstu z 15.7 1925). 11. 3 Ust. o zgromadzeniach. 17. 3 Ust. o upoważnieniu Prez. Rzpl. do wydawania rozporządzeń z mocą ustawy (do sesji zwyczajnej Sejmu, wzgl. w sprawach administracyjnych do dn. 31.12 1934). 25. 4 O opłatach stemplowych (ogł. jednolitego tekstu ust. z 1.7 1926). 21.10 O granicy morskiej Państwa (Rozp. Pr. Rzpl.).	21. 5 Ozniesieniu Ministerstwa Robót Publicznych z dniem 1.7 1932 (Rozp. Pr. Rzpl.). 21. 5 O złączeniu Ministerstw: Rolnictwa i Reform Roln. z dniem 1.7 1932 (Rozp. Pr. Rzpl.). 21. 6 O zniesieniu Urzędu Emigracyjnego z dniem 1.7 1932 (Rozp. Pr. Rzpl.). 7.10 O służbie wojskowej podoficerów i szeregowych (Rozp. Pr. Rzpl.; ob. od 18.1 1933). 27.10 Prawo o broni, amunicji i materiałach wybuch. (Rozp. Pr. Rzpl.). 31.10 O Polskiej Poczcie, Telegrafii i Telefonii (ogł. jednolitego tekstu Rozp. Pr. Rzpl. z 22.3 1928). 9.11 O stosunkach służbowych nauczycieli (ogł. jednolitego tekstu ust. z 1.7 1926).	18. 3 Ust. karna skarbową; ob. od 1.5 1932. 11. 7 Kodeks karny i prawo o wykroczeniach. 30. 9 Kodeks postępow. karnego (ogł. jednolitego tekstu Rozp. Pr. Rzpl. z 19.3 1928). 7.10 O ustroju adwokatury (Rozp. Pr. Rzpl.; ob. od 1.11 1932). 21.10 Kodeks Karny wojskowy (Rozp. Pr. Rzpl.; ob. od 1.1 1933). 27.10 Prawo o sądowym postępow. egzekucyjnym (Rozp. Pr. Rzpl. ob. od 1.1 1933). 27.10 O najwyższ. Trybunale Administrac. (Rozp. Pr. Rzpl. ob. od 15.11 1932). 15.11 Prawo o ustroju sądów powszechn. (ogł. jednolitego tekstu Rozp. Pr. Rzpl. z 6.2 1928). 1.12 O regulaminie ogólnym wewn. urzędowania sądów apel., okręgowych i grodzkich w sprawach karnych (Rozp. Min. Sprawied. ob. od 1.1 1933). 1.12 O regulam. wewnętrzn. urzędowania prokuratur sądów apel. i okręgowych (Rozp. Min. Sprawied. ob. od 1.1 1933). 1.12 O regulaminie Sądu Najwyższ. (Rozp. Min. Sprawied. ob. od 1.1 1933). 1.12 O regulaminie urzędowania Prokuratury Sądu Najwyższ. (Rozp. Min. Sprawiedl. ob. od 1.1 1933). 1.12 Kodeks postępowania cywilnego (ogł. jednolitego tekstu Rozp. Pr. Rzpl. z 29.11 1930). 1.12 O regulaminie ogólnym wewn. urzędowania sądów apel. i grodzkich (Rozp. Min. Sprawiedl.; ob. od 1.1 1933). 15.12 O regulaminie wewn. urzędowania sądów apel. okręg. i grodzk. w spr. cywilnych (Rozp. Min. Sprawied. ob. od 1.1 1933). 22.12 O rejestracji skazanych (Rozp. Min. Sprawied. ob. od 1.1 1933). 23.12 O regulam. Najw. Trybunału Admin. (Rozp. Pr. Rzpl. ob. od 15.11.1932).
	25. 3 Ust. o upoważnieniu Prez. Rzplitej do wydawania rozporządzeń z mocą ustawy. 25. 3 Ust. o orderze wojennym „Virtuti Militari“.	15. 1 O ruchu pojazdów mechanicznych na drogach publicznych (Rozp. Min. Kom. i Spr. Wew.). 28. 1 O służbie wojskowej podoficerów i szeregowców marynarki wojennej (ogł. jednolitego tekstu Rozp. Pr. Rzpl. z 7.3 1928). 23. 3 Ust. o częściowej zmianie ustroju samorządu terytorjalnego.	

UST. GOSPODARCZE	UST. SPOŁECZNE	UMOWY POLITYCZNE	UMOWY GOSPODARCZE	UMOWY PRAWNE, KONSUL. I IN.	CHRONOLOGJA HISTORYCZNA	G D A Ń S K	ROK
7. 3 Ust. o rybołóstwie. 10. 3 Ust. o wolnych obszarach celnych. 18. 3 O utworzeniu przedsiębiorstwa „Polski Monopol Tytoniowy”; ob. od 31.3 1932. 21. 6 O utworzeniu przedsiębiorstwa państw. „Polski Monopol Solny” zdn. 1.7 1932 (Rozp. Pr. Rzpl.). 23. 8 Taryfa celna przywóz. (Rozp. Pr. Rzpl. ob. od 11.10 1933). 3. 9 Statut Tow. Kred. Ziemińskiego w Warszawie (ogł. zmienionego tekstu; Rozp. Min. Skarbu). 28. 9 O tymcz. regulowaniu finansów komunalnych (ogł. jednolitego tekstu ust. z 11.8 1923). 15.11 O ochronie lasów nie stanowiących własności Państwa (ogł. jednolitego tekstu Rozp. Pr. Rzpl. z 24.6 1927). 22.11 O izbach rolniczych (ogł. jednolitego tekstu Rozp. Pr. Rzpl. z 22.3 1928). 26.11 O Państwow. Banku Rolnym wraz ze statutem (ogł. jednolitego tekstu ust. z 10.6 1921). 6.12 O sporządzaniu i ustalaniu budżetów związków komunalnych (Rozp. Min. Spr. Wew.). 19.12 O utworzeniu przymusowego zrzeszenia producentów spirytusu (Rozp. Rady Min.)	11. 3 Ust. o ustroju szkolnictwa. 24. 6 O zabezpieczeniu na wypadek bezrobocia (ujednostajnienie ust. z 18.7 1924 i nast.). 23. 8 O pomocy bezrobotnym (Rozp. Pr. Rzpl.; ob. do 1.4 1933). 25. 9 O wykonywaniu praktyki lekarskiej (Rozp. Pr. Rzpl.). 27.10 Prawo o stowarzyszeniach (Rozp. Pr. Rzpl.). 2.12 O przymusie ubezpieczenia od ognia i Powszechnym Zakładzie Ubezpieczeń Wzajemnych (ogł. jednolitego tekstu Rozp. Pr. Rzpl. z 27.5 1927).	4. 1 Trakt. przyjaźni, koncyliacyjny i arbitrażowy z Grecją, podp. w Warszawie; ob. od 1.8 1932. 8. 7 Umowa międzysojusznicza z Niemcami w sprawie odszkodowań, podp. w Lozannie. 19. 7 Przystąpienie do porozumienia konsultatywnego ang.-francuskiego w sprawach europejskich i in. z 14.7 1932 podp. w Londynie. 25. 7 Pakt o nieagresji z Z.S.R.R. podp. w Moskwie; ob. od 23.12 1932. 23.11 Konwencja o koncyliacji z Z. S. R. R. podp. w Moskwie; ob. od 23.12 1932. 27. 1 Trakt. koncyliacyjny z Brazylią, podp. w Rio de Janeiro; ob. od 12.11 1933.	3. 2 Trakt. handlowy z Brazylią, podp. w Rio de Janeiro. 8. 5 Poroz. w sprawach przywozu i wywozu ze Szwajcarią, podp. w Bernie; ob. od 1.5 1932. 12. 8 Protokół dodatkowy do umowy handlowej z Francją z 24.4 1929, podp. w Paryżu. 12. 8 Układ kontyngentowy z Francją, podp. w Paryżu. 27. 1 Trakt. koncyliacyjny z Brazylią, podp. w Rio de Janeiro; ob. od 12.11 1933. 10. 6 Um. handl. z Belgią i Luksemburgiem, podp. w Brukseli. 19. 6 Um. z Z.S.R.R. o spławie materiałów drzewnych na rzekach granicznych, podp. w Warszawie.	11. 1 Traktat o wydawaniu zbiegłych przestępców z W. Brytanią, podp. w Warszawie; ob. od 12.3 1934. 10. 4 Um. z Z.S.R.R. o stos. prawnych na granicy państwa; ob. od 4.10 1933. 22. 4 Um. o zapobieżeniu podwójnemu opodatkowaniu w dziedzinie podatków bezpośrednich oraz o pomocy prawnej w sprawach danin z Austrią, podp. w Wiedniu; ob. od 21.11 1933. 26.10 Układ archiwalny z Austrią, podp. w Wiedniu; ob. od 20.5 1933. 3. 6 Konw. o trybie badania i rozstrzygania incydentów i zatargów granicznych z Z.S.R.R., podp. w Moskwie; ob. od 4.11 1933.	8. 1 Wizyta w Warszawie ks. Dymitra Ghika, min. spr. zagr. Rumunii. 21. 1 Sowiecko-finlandzki pakt o nieagresji w Helsinku. 5. 2 Sowiecko-łotewski pakt o nieagresji w Rydze. 6. 3 Zmarł w Wilnie ks. biskup Wład. Bandurski. 4. 5 Sowiecko-estoński pakt o nieagresji, podp. w Moskwie. 24. 8 Zgromadzenie Stałego Komitetu do spraw gospodarczych Państw Europy Środkowej i Wschodniej w Warszawie. 28. 8 Zwycięstwo lotników por. Fr. Żwirki i inż. Wigury na olimpiadzie technicznej w Berlinie (Challenge 1932). 5.9—20.9 Konferencja Gospodarcza Państw Europy Środkowej i Wschodniej w Stresie, 10. 9 Prezesem międzynarodowej organizacji Fidac obrany w Oporto gen. R. Górecki. 11. 9 Katastrofa lotników Żwirki i Wigury pod Cierlickiem (Śląsk Cieszyński). 16. 9 Furugh Khan, Minister Spraw Zagranicznych Persji, w Warszawie. 2.10—24.10 Raid kpt. Karpińskiego: Konstantynopol — Bagdad — Teheran — Kabul — Kair — Jerozolima. 3.10 Reeleksja Polski do Rady Ligi Narodów. 14.11 Ogłoszenie francuskiego planu bezpieczeństwa i rozbrojenia. 16.11 Nota Polski do St. Zjednoczonych w sprawie odłożenia płatności długów wojennych. 23.11 Deklaracja Hoover’a w sprawie długów wojennych. 29.11 Francusko-sowiecki pakt o nieagresji w Paryżu. 21.1—5.2 Min. Spr. Zagr. Beck w Genewie (70 sesja Rady Ligi Nar.). 1. 2 Deklaracja min. spr. zagr. Becka na posiedzeniu Rady Ligi Narodów w sprawie nadużywania traktatów o ochronie mniejszości narodowych dla celów politycznych. 11. 2 Ostateczny wyrok Sądu Apelac. w Warszawie w procesie „Centrolewu”. 1. 3 Inauguracja magistralnej linii kolejowej łączącej G. Śląsk z Bałtykiem (N. Herby—Gdynia). 4. 3 Lot do granic stratosfery Hynka i Burzyńskiego na balonie „Polonja”. 10—17.3 Min. Spr. Zagr. Beck w Genewie (71 sesja Rady Ligi Nar.). 28. 3 Rozwiązanie stowarzyszenia „Obóz Wielkiej Polski”. 7. 5 Lot transatlantyczny kpt. Skarżyńskiego: St. Louis (Senegal)—Maceió (Brazylja). 8. 5 Reeleksja Prez. Rzplitej Ign. Mościckiego na nowy okres siedmioletni. 24. 5 Deklaracja polska w sprawie paktu 4 Mocarstw. 16—20.6 Wizyta parlamentarzystów jugosłowiańskich w Polsce. 25—28.6 Wizyta w Warszawie ks. Mikołaja rumuńskiego.	10. 2 Dymisja Gen. Kom. Rzp. Henryka Strassburgera i nominacja dr. Kazimierza Papee. 8. 4 Ponowna opinia Komisji Ekspertów Ligi Narodów w sprawie użytkowania portu gdańskiego. 9. 4 Zarządzenie wykonawcze Min. Skarbu do umowy z 29.5 1929 o zapobieżeniu podwójnemu opodatkowaniu w dziedzinie podatków bezpośrednich. 10. 5 Decyzja Rady Ligi Narodów w sprawie użytkowyw. portu gdańskiego. 13. 8 Protokół polsko-gdański w sprawie okrętów polskiej marynarki wojennej, podp. w Gdańsku. 13. 8 Dwie deklaracje w sprawie stosunków polsko-gdańskich. 14. 9 Konkluzja Komisji Ekspertów Ligi Narodów co do użytkowywania portu gdańskiego. 19. 9 Zgon Wys. Komisarza Ligi Narodów hr. Gravina. 15.10 Holmer Rosting mianowany przez Radę Ligi Narodów pełniącym obowiązki Wys. Komisarza. 16.11 Zerwanie rokowań gospodarczych polsko-gdańskich. 26.11 Ugoda z Polską w szeregu spornych kwestji. (Sytuacja obywateli polskich w Gdańsku, opłaty kolejowe w walucie polskiej i in.). 1. 2 Rada Ligi Narodów przedłuża mandat Wys. Komisarza Elmer’a Rostinga do 15.10 1933. 16. 2 Senat wycofuje oddziały policji, oddane do dyspozycji Rady Portu, wprowadzając własną policję. 6. 3 Polska wzmacnia czasowo oddział wojskowy, ochraniający Westerplatte. 16. 3 Przywrócenie status quo na Westerplatte i w Porcie Gdańskim na podstawie porozumienia polsko-gdańskiego w Genewie z 14.3 1933. 27. 5 Wybory do Volkstagu; zwycięstwo narodowych socjalistów. 20. 6 Dr. Rauschning zostaje prezydentem Senatu, utworzonego z koalicji: narodowych socjalistów i centrum.	1932 1933 (I półr.)

D E M O G R A F J A .

R o k	Stan ludności na 1.I	Ruch emigracyjny		Przyrost naturalny na 1000 miesz. kańców
		Emigracja	Reemigracja	
			Ogółem:	
1919	26,382	6,7	—	3,6
1920	26,664	88,3	—	26,3
1921	26,829	116,3	—	5,9
1922	27,471	70,1	—	50,2
1923	27,941	127,4	—	11,1
1924	28,375	74,6	—	5,9
1925	28,810	81,2	—	16,5
1926	29,740	167,5	—	14,8
1927	30,104	147,6	—	6,6
1928	30,485	186,6	—	4,1
1929	30,909	243,4	—	18,5
1930	31,258	218,4	—	15,3
1931	31,685	76,0	—	6,6
1932	32,176	21,4	—	15,3
1933	32,638	35,5	—	7,6
		18,8	—	16,7
		3,9	—	14,7
		14,2	—	

Ludność obecna w dniu spisu na wsi w miastach skoszarowana na terenach nieobjętych spisem	Warszawa Łódź Lwów Poznań Kraków Wilno Katowice Częstochowa Bydgoszcz Lublin Sosnowiec Bielszok Krol. Huta Radom	% ludn. miejskiej mieszk. na 1.klm.	Spis ludności	
			30.9.1921	9.12.1931
27.176,7	306,7	25,8	30.9.1921	9.12.1931
19.196,3	452,0	70,0		
6.681,6	245,2	82,7		
318,5	184,8	27,2		
191,5	246,7	82,7		
—	183,7	221,3		
1.526,0	129,0	196,4		
936,7	104,9	127,0		
1.178,2	88,9	117,6		
605,5	87,6	117,5		
316,2	94,5	112,5		
246,7	86,5	109,5		
221,3	76,8	91,3		
196,4	74,8	80,7		
127,0	61,6	78,1		
117,6	25,8	27,2		
117,5	70,0	82,7		

SKOLNICTWO

R o k	Niższe *		Średnie		W y ż s z e		
	Szkoły	Uczniowie	Szkoły	Uczniowie	Zakłady	Słuchacze	Dyplom.: Stopnie naukowe
1920/21	25,621	2,971,600	719,201,153	7,381	16	25,804	47
1921/2	27,585	3,213,768	752,219,378	7,654	17	35,212	88
1922/3	27,665	3,225,859	762,227,129	8,054	17	38,585	97
1923/4	27,659	3,283,901	764,221,794	9,150	19	39,255	124
1924/5	27,646	3,259,457	778,219,978	10,259	19	37,984	147
1925/6	27,589	3,259,540	780,216,552	11,468	18	37,456	225
1926/7	26,786	3,363,328	796,215,470	12,947	19	40,734	231
1927/8	26,669	3,383,708	794,209,194	13,530	20	41,734	249
1928/9	26,791	3,496,834	777,203,939	14,835	21	43,607	—
1929/30	26,532	3,691,739	759,203,387	13,756	22	45,486	—
1930/1	26,645	3,958,986	743,204,992	14,638	22	48,155	—
1931/2	26,932	4,244,699	748,202,846	15,130	22	49,770	—
1932/3	26,838	4,510,631	765,186,805	15,035	24	51,770	—
1933/4	27,277	4,623,714	—	—	—	—	—

*) Od 1929/30 tylko szkoły powszechne.

KOMUNIKACJA KOLEJOWA NORMALNOTOROWA.

Rok	w eksploatacji: długość linii w klm.	T a b o r		Czynne przeciętnie dziennie		Przewóz:	
		Parowozy	Wagony:	Parowozy	Wagony:	Pasażerów w tysiącach	Towarów w tysiącach tonn.
1919	7,177	2,741	7,078	58,499	1,080	—	35,770
1920	13,310	—	—	—	1,603	5,308	59,271
1921	15,386	—	—	—	2,169	6,298	68,766
1922	15,985	4,374	9,454	97,145	2,650	6,229	79,487
1923	16,588	5,030	11,710	118,471	3,134	8,699	97,894
1924	16,887	5,079	11,661	126,469	2,815	8,449	91,429
1925	16,887	5,123	11,781	130,932	2,797	9,324	86,075
1926	16,887	5,200	11,635	126,087	2,830	9,322	94,727
1927	17,146	5,223	11,653	136,846	3,072	9,571	111,360
1928	17,268	5,215	11,941	144,652	3,263	10,004	118,044
1929	17,239	5,269	11,913	150,929	3,330	10,231	127,239
1930	17,351	5,330	12,127	153,381	3,021	10,507	99,543
1931	17,565	5,384	12,366	156,175	2,812	10,528	89,524
1932	17,634	5,405	12,223	155,898	2,285	10,072	70,863

KOMUNIKACJA DROGOWA.

Rok	D r o g i :		Samochody i pojazdy mechaniczne, stan na 1.I.	A u t o b u s y :	
	Bitu w klm.	Gruntowe w kilometrach		Ilość	Długość szlaków w kilometrach
1924	—	—	10,496	—	—
1925	38,730	26,919	11,434	—	—
1926	44,690	49,781	17,151	—	—
1927	48,430	42,354	19,655	1,067	14,050
1928	44,372	42,354	25,656	2,121	20,281
1929	45,223	38,657	34,298	3,224	25,710
1930	45,907	34,403	43,319	4,048	26,870
1931	46,892	31,306	47,331	4,293	24,990
1932	—	—	36,737	3,047	22,150
1933	—	—	34,197	2,545	—

TABLICA SYNCHRONISTYCZNA

POLSKI WSPÓŁCZESNEJ

MAJĄTEK PAŃSTWA w dn. 1.1.1927.

Nieruchomości i ruchomości w administracji cywilnej i wojskowej	Majątki ziemskie	Lasy państwowe	Środki komunikacji	Bogactwa mineralne	Przedsiębiorstwa państwowe	Monopole państwowe	Lokaty, należności i gotowizna Skarbu	Inne	Aktywa
									Razem
3,364	554	2,681	8,467	278	347	136	456	119	16,402
20,5%	3,4%	16,8%	51,6%	1,2%	2,1%	0,8%	2,8%	0,7%	100%

Pożyczki obligacyjne	Bony i bilety Skarbowe	Bilety zdawkowe i bilon	Pożyczki emisyjne	Długi wobec Państw	Długi wobec instytucji prywatnych	Długi sukcesyjne (ukł. insbrucki z 29.7.1923 i praski z 14.11.1925)	Razem
131,9	41,3	404,6	590,9	2,284,3	1,5	329,9	3,784,4
Wartość netto							12,617,6
Na 1 mieszkańca							76,9%
							427,2 zł.

w milionach.

ZADŁUŻENIE.

Stan na 31.XII	D Ł U G I		P A Ń S T W A		Długi Samorządów
	O g ó ł e m	We- wnętrzne	Zagraniczne	Obciąż. na 1-go mieszk. w złotych	
1.XI 1918	—	—	—	—	Marki polskie 1,070,2
1919	1,727,5	498,4	1,229,1	—	—
1920	2,481,2	772,1	1,709,1	—	—
1921	1,877,5	409,5	1,468,0	—	6,874,4
1922	1,705,9	222,9	1,483,0	—	Złote w złocie 7,6
1923	1,470,0	106,8	1,364,0	—	9,0
1924	1,792,5	193,8	1,598,6	—	175,0
1925	1,877,0	200,8	1,676,2	—	Złote obiegowe 266,0
1926	3,519,9	270,2	3,250,0	—	294,9
1927	4,161,0	299,0	3,862,0	—	Stan na 1.IV
1928	4,170,0	360,0	3,810,0	—	506,1
1929	4,073,0	382,0	3,690,8	—	862,7
1930	4,413,5	420,9	3,992,6	—	879,0
1931	5,028,5	458,6	4,569,8	—	1,221,4
1932	5,054,5	540,2	4,514,2	—	—

W milionach.

BUDŻET I.

Rok	D O C H O D Y							W Y D A T K I					
	Ogółem	Daniny publiczne	Mono-pole	Admini-stracja	Zaopa-trzenia	Długi państwowe	Przedsię-biorstwa	Ogółem	Administracja			Przeds-biorstwa	
									Administ.r. właściwa	Zaopa-trzenia	Długi		
			M		a		r		k		i		
1919/20	17.537,6	5.022,4	503,2		12.012,0			78.773,2				—	—
1921	104.888,0	52.917,0	21.938,0		26.565,0		3.468,0	267.559,0		232.450,0		—	35.109,0
1922	498.290,0	334.899,0	46.552,0		102.209,0		14.630,0	968.409,0		825.577,0		—	142.832,0
1923	91.432.286,3	37.314.573,8	4.150.957,0		49.832.017,6		134.737,9	205.136.781,5	203.734.629,1	1.402.152,4		—	—
			Z		t		o		t		e		
1924	1.370,2	891,3	291,1	154,0	13,3	—	20,5	1.559,6	1.376,4	94,5	11,0	77,0	
1925	1.738,0	922,4	405,6	325,0	23,9	—	61,1	1.877,9	1.629,8	166,5	41,4	40,0	
1926/7	2.135,3	1.128,6	626,5	203,3	23,7	—	153,2	1.974,7	1.632,1	181,4	149,1	12,0	
1927/8	2.770,7	1.494,6	796,6	249,1	27,5	—	202,9	2.556,0	2.084,5	243,8	186,6	41,0	
1928/9	3.008,3	1.736,8	890,3	246,6	28,9	0,9	104,8	2.841,1	2.313,8	279,0	227,8	20,0	
1929/30	3.030,7	1.736,1	886,1	270,6	26,7	—	111,2	2.992,3	2.403,9	306,3	251,2	30,0	
1930/1	2.750,4	1.463,2	804,7	340,4	24,4	—	117,7	2.813,9	2.220,4	322,3	266,4	4,0	
1931/2	2.262,1	1.177,3	677,9	225,7	33,4	—	147,8	2.467,5	1.901,3	320,3	242,6	3,0	
1932/3	2.377,4	1.235,2	695,9	259,9	33,1	—	153,3	2.451,9	1.863,1	305,8	275,7	7,0	
1933/4	2.058,9	1.016,3	661,2	226,6	50,0	—	104,8	2.458,0	1.818,2	294,8	338,3	6,0	

Patrz uwagi poniżej.

W milionach.

BUDŻET II.

Rok	DOCHODY (ważniejsze pozycje)						W Y D A T K I (ważniejsze pozycje)						
	Przedsiębiorstwa			M o n o p o l e									
	P.K.P.	Polsk. lasy państwowe	Poczt. i T.	S ó l	Tytoń	Spiry-tus	Minist. Spraw Zagranicznych	Minist. Spraw Wojskowych	Minist. Spraw Wewnętrznych	Minist. Skarbu	Minist. Wyz. i Rel.	Ośw. Pub.	Minist. Pr. i Op. Społecz.
				M a r k i									
1919/20	—	—	—	—	—	—	547,5	42.290,5	2.636,9	7.018,7	1.921,7	—	927,0
1921	—	3.378,0	—	—	—	—	11.380,0	99.198,0	13.745,0	28.165,0	16.599,0	—	2.867,0
1922	—	13.967,0	—	9.735,0	36.469,0	—	25.720,0	352.682,0	70.117,0	122.337,0	89.181,0	—	15.538,0
1923	—	3.870.344,5	—	482.877,5	3.649.927,8	—	1.471.226,3	112.271.597,7	5.410.218,8	5.679.410,8	9.714.466,7	—	545.527,0
				Z o t e									
1924	—	8,9	8,9	17,7	133,8	131,9	17,8	674,6	152,9	80,4	234,9	—	25,2
1925	—	36,2	22,4	32,1	182,4	178,1	26,1	675,2	199,3	131,1	309,1	—	51,1
1926/7	33,3	89,3	24,1	41,6	291,1	279,7	40,8	622,9	184,0	101,5	288,0	—	78,0
1927/8	51,0	119,0	23,6	44,9	372,1	360,6	46,1	823,2	217,1	126,6	361,1	—	68,7
1928/9	—	80,6	19,0	45,9	384,5	433,2	55,7	851,2	249,7	171,3	431,7	—	62,3
1929/30	—	80,4	26,9	41,3	390,0	419,8	56,7	847,6	250,8	158,8	462,2	—	101,8
1930/1	30,0	72,1	11,2	48,0	390,0	332,4	52,1	775,0	242,3	138,1	443,1	—	135,0
1931/2	67,3	33,4	42,4	45,4	350,1	260,4	47,8	761,3	212,8	115,2	356,7	—	154,8
1932/3	70,5	48,0	28,0	47,1	340,0	270,0	44,3	832,7	211,6	114,9	348,0	—	87,5
1933/4	50,0	28,0	25,0	48,6	350,0	230,0	43,3	822,7	202,4	122,0	324,6	—	100,2

1923 dane przedłożenia rządowego zamknięcia rach. państw. 1924 — 1928/9 zamknięcie rachunków państw.
 1929/30 — 1931/32 zamknięcie tymczasowe. 1932/33 — 1933/34 preliminarz budżetowy.

W tysiącach.

DANINY PUBLICZNE I MONOPOLE.

Rok	Podatki bezpośrednie				Podatki pośrednie, opt. stempl. i pokrewne	Mono- pole	C ł a	Podatek majątkowy	Ogółem	Na 1 mieszk. w zł.
	Razem	w t e m:								
		Grun- towy	Przemy- słowy	Dochodowy						
	M a r k i					Z ł o t e w z ł o c i e				
1919	377,4	27,5	44,5	14,0 ¹⁾	274,3	42,8	94,8	8,9 ²⁾	803,4	7,81
1920	1.471,8	43,3	262,6	37,2 ¹⁾	2.073,0	460,5	653,3	39,7 ²⁾	4.722,2	5,65
1921	16.855,1	2.720,5	2.021,2	2.893,7 ¹⁾	15.135,4	21.938,0	9.575,7	153,4 ²⁾	74.855,0	59,74
1922	56.318,7	4.476,0	13.027,8	9.951,9	138.282,0	46.552,0	33.437,0	105.308,3	381.451,0	19,58
1923	12.162.096,4	1.933.608,7	7.768.727,6	1.683.386,5	11.744.405,7	4.150.957,0	6.743.275,2	1.894.706,5	41.465.530,8	15,12
	Z ł o t e					e				
1924	290.390	49.650	175.114	38.078	93.356	291.088	238.404	189.543	1.182.404	71,82
1925	357.736	49.423	196.812	61.582	107.633	405.563	284.726	58.201	1.327.954	71,83
1926/7	515.750	91.807	225.126	115.292	147.867	626.503	213.411	64.461	1.755.165	59,28
1927/8	615.782	63.743	281.699	170.654	166.547	796.640	371.899	65.185	2.291.204	77,46
1928/9	766.233	64.412	350.400	242.262	181.713	890.330	424.400	48.714	2.627.125	87,61
1929/30	785.664	50.897	346.540	277.840	192.245	886.049	395.341	39.799	2.622.184	86,23
1930/1	716.041	49.689	299.189	264.551	183.379	804.688	257.548	20.452	2.267.841	73,29
1931/2	586.432	45.683	237.279	213.356	171.045	677.924	156.848	15.277	1.855.168	57,76
1932/3	655.110	54.000	230.000	280.000	176.632	695.857	150.000	20.000	1.931.052	60,10
1933/4	504.100	54.000	187.000	170.000	272.952	661.206	135.000	27.000	1.677.458	51,40

¹⁾ Obejmuje tylko Małopolskę. ²⁾ Obejmuje tylko b. Król. Kongresowe. Lata 1919—21 obejmują tylko Małopolskę i b. Król. Kongresowe. W latach 1919—22 do sumy podatków bezpośrednich wliczono podatki obrotowe i opłaty.

Inne uwagi: patrz budżet II.

W milionach.

BILANS PŁATNICZY I.

Rok	P r z y c h ó d					R o z c h ó d					S a l d a			
	Obrót towarowy	Obrót dewizowy		Razem	Obrót towarowy	Obrót dewizowy		Razem	Towaro- wego	O b r o t u				
		Usługi i świadc. jednostr.	Kapitały			Usługi i świadc. jednostr.	Kapitały			Dewizo- wego	w t e m			
			Krótko- termin.				Długo- termin.				Usługi	Kapitały		
													Krótko- termin.	Długo- termin.
Z ł o t e														
1923	1.207,6	211,4	233,2	15,1	1.667,3	1.146,4	170,9	112,8	12,4	1.442,5	+ 61,2	+ 278,1	+ 40,5	+ 123,1
1924	1.326,4	321,3	432,8	95,7	2.176,2	1.448,8	383,6	326,1	15,5	2.174,0	— 122,4	+ 124,6	— 62,3	+ 186,9
Z ł o t e														
1925	2.294,9	667,3	1.121,3	477,1	4.560,6	3.366,7	725,8	468,2	68,3	4.629,0	— 1.071,8	+ 1.001,7	— 58,5	+ 1.061,9
1926	2.273,8	507,1	739,6	28,3	3.548,8	1.356,2	619,1	862,8	80,8	2.918,9	+ 917,6	— 287,7	— 112,0	— 175,7
1927	2.552,8	615,7	922,1	614,1	4.704,7	3.252,5	646,5	935,4	95,5	4.929,9	— 699,7	+ 474,5	— 30,8	+ 505,3
1928	2.485,3	780,1	1.570,3	326,9	5.162,6	3.579,9	789,2	679,0	107,6	5.155,7	— 1.094,6	+ 1.101,5	— 9,1	+ 1.110,6
1929	2.704,9	991,1	1.398,8	243,9	5.338,7	3.248,2	1.048,1	847,2	202,0	5.345,5	— 543,3	+ 536,5	— 57,0	+ 593,5
1930	2.522,0	876,0	975,0	135,0	4.508,0	2.313,0	1.163,0	1.459,0	131,0	5.066,0	+ 209,0	— 767,0	— 287,0	— 480,0
1931	1.792,0	758,0	1.179,0	378,0	4.107,0	1.545,0	970,0	1.380,0	212,0	4.107,0	+ 247,0	— 247,0	— 212,0	— 35,0

RUCH OKRĘTOWY W GDAŃSKIM PORCIE.

R o k	W e s z ł o		W y s z ł o		O g ó ł e m	
	Okrętów	regton netto	Okrętów	regton netto	Okrętów	regton netto
1912	2.992	970,7	2.974	993,2	5.966	1.963,8
1913	2.910	924,8	2.855	936,9	5.765	1.861,7
1920	1.951	987,8	1.935	975,2	3.886	1.962,9
1921	2.631	1.567,6	2.623	1.603,7	5.254	3.171,3
1922	2.712	1.423,1	2.697	1.428,8	5.409	2.851,9
1923	2.913	1.701,7	2.873	1.710,4	5.786	3.412,2
1924	3.312	1.635,0	3.330	1.648,1	6.642	3.283,0
1925	3.986	1.870,0	3.958	1.864,2	7.947	3.734,2
1926	5.967	3.432,5	5.903	3.395,8	11.930	6.828,3
1927	6.950	3.899,9	6.942	3.932,6	13.892	7.832,4
1928	6.198	4.045,2	6.183	4.026,6	12.381	8.071,8
1929	5.396	3.892,4	5.432	3.917,9	10.828	7.810,3
1930	6.078	4.143,0	6.086	4.143,0	12.164	8.286,0
1931	5.960	4.061,7	5.971	4.064,0	11.931	8.125,7
1932	4.637	2.750,2	—	2.770,8	—	5.521,0

W milionach.

POCZTA, TELEGRAF I TELEFON.

R o k	Ruch pocztowo-telegraficzny			Długość linii te- legraficznej w kilometrach	T e l e f o n	
	Listy	Przekazy wpłacone	Telegramy nadane		Długość przewodn. w tys. klm.	Liczba sieci miejscow- ych
1920	403,5	5,1	5,6	32.287*	91,7	1.296
1921	505,8	6,3	6,8	41.016*	162,8	1.236
1922	593,8	6,6	6,9	27.993	186,6	1.353
1923	673,1	7,7	7,0	28.050	189,5	1.456
1924	584,4	7,5	7,0	28.410	201,1	1.479
1925	672,3	10,6	7,5	33.899	226,3	1.724
1926	736,1	14,0	7,0	30.681	384,0	1.967
1927	832,7	15,6	7,5	26.458	418,0	2.113
1928	933,8	16,0	7,0	27.012	472,0	2.397
1929	999,2	16,8	6,5	24.505	498,0	2.571
1930	978,0	16,9	5,8	25.194	570,0	2.619
1931	847,0	15,3	4,8	25.085	606,0	2.759
1932	691,0	13,3	3,9	25.379	—	2.862

*) W tem linje telegraficzne zarządów kolejowych.

RUCH STATKÓW W GDYNI.

LOTNICTWO.

Rok	S t a t k ó w			Wywieziono ładunku ty- sięcy ton	Rok	Loty wykonane	Pasażerów
	Weszło	W y s z ł o					
	ilość	ilość	netto regon (tys.)				
1924	27	27	14,4	9,1	1921	250	195
1925	85	72	71,4	50,1	1922	271	659
1926	298	303	208,2	413,8	1923	596	2.089
1927	530	519	416,3	889,4	1924	1.470	2.791
1928	1.108	1.093	973,6	1.765,0	1925	2.809	5.394
1929	1.541	1.552	1.457,7	2.493,0	1926	2.815	6.704
1930	2.238	2.219	2.014,6	3.122,3	1927	3.779	8.160
1931	3.144	3.148	2.665,4	4.741,6	1928	3.425	6.876
1932	3.610	3.604	2.838,6	4.761,4	1929	6.584	16.428
1933	4.355	4.337	3.401,0	5.235,0	1930	6.052	13.682
					1931	5.895	14.687
					1932	5.474	11.187

W milionach.

OBROTY.

Rok	Obroty żyrowe Instytucyj Emisyjnych	Obroty czekowe P. K. O.	Izby Roz- rachunkowe	G i e ł d y		Kurs 7 ⁰ / ₀ poż. stabil. z 1927 r.	
				War- szawska	Prowin- cjonalne	Warsz.	N. York
	P. K. K. P.						
		M a r k i					
1919	—	1.862	2.491 złote	—	—		
1920	—	26.611	687,1	—	—		
1921	2.773.288	269.167	366,5	37.441	2.724		
1922	11.891.712	1.898.441	648,4	267.953	31.387		
	Z ł o t e			Z ł o t e			
1923	Bank Polski	1.276	329,7	230,6	38,9		
1924	16.141	3.905	381,4	528,7	63,5		
1925	34.914	7.417	1.592,2	724,6	43,4		
1926	23.845	10.619	1.105,2	676,6	25,3		
1927	46.495	15.941	2.736,0	1.148,6	54,9	—	90,90
1928	60.491	21.273	5.019,0	876,2	41,3	92,65	89,73
1929	65.198	24.008	7.267,0	549,8	34,0	90,76	84,10
1930	62.243	23.862	8.741,0	712,5	33,8	85,91	82,40
1931	53.928	22.623	7.743,2	985,8	20,4	71,25	68,00
1932	43.073	21.791	6.418,4	672,5	12,2	52,70	51,00
1933	42.989	25.258	7.482,3	—	—	—	66,40

S T A T Y S T Y K A

					Ustawodawczy z 26.I.1919 r.	I Ordynar. z 5.II.1922 r.	II Ordynar. z 4.IV.1928 r.	III Ordynar. z 16.IV.1930 r.											
S E J M					Stan liczebny Klubów w dniu:														
					%	12.4 1919	20.1 1920	27.11 1922	%	15.2 1923	20.10 1925	%	10.6 1928	1.5 1930	%	1.3 1931	1.3 1932	1.3 1933	
Prawica	Bezpartyjny Blok Współpr. z Rządem											27,5	122	108	55,6	247	247	247	
	Klub Pracy Konstytucyjnej				3,9	17	18	15											
	Związek Ludowo-Narodowy				25,2	109	71	81	22,1	98	100	8,3	37	37					
	(Klub Narodowy)														13,9	62	63	63	
	Polskie Zjednoczenie Ludowe				7,1	31													
	Narodowe Zjednoczenie Ludowe						71	45											
	Klub Chrześcijańsko-Narodowy								6,3	28	20								
	(Narodowo Chrześc. Stron. Ludowe)							23											
	Zjednoczenie Mieszczańskie						13	11											
	Klub Chrześcijańskiej Demokracji								9,7	43	41	3,3	15	13	3,3	15	14	14	
Centrum	Grupa Śląska Chrześc. Demokracji											0,7	3	3					
	Polskie Stron. Katolicko-Ludowe						5	7			5								
	Polskie Stronnictwo Ludowe						108								10,8	48	46	42	
	(Klub Parl. Posłów Chłopskich).																		
	Klub Parlamentarny Chłopskiego Stronnictwa Rolniczego																	6	
	Polskie Stronnictwo Ludowe „Piast“				10,2	44		91	15,8	70	50	4,7	21	20					
	Polskie Stronnictwo Ludowe „Wy- zwolenie“				13,2	57		24	10,8	48	47	9,0	40	39					
	Klub Stronnictwa Chłopskiego											5,9	26	27					
	Polskie Stronnictwo Ludowe-Lewica. Stronnictwo Radykalno-Chłopskie				2,5	11	11	8											
	Niezależna Partja Chłopska						2	2	0,9	4	4								
Lewica	Związek Chłopski										13	0,7	3	3					
	Narodowo-Chrześc. Klub Robotniczy. Narodowa Partja Pracy						29	25											
	Klub Narodowej Partji Robotniczkiej							6			6								
	(Narodowy Związek Robotniczy) Frakcja Narodowej Partji Robotnicz.- Lewica				3,7	17	14	21	4,1	18	18	3,1	14	13	2,2	10	10	9	
	Związek Polskich Posłów Socjal.				8,1	35	35	33	9,2	41	41	1,1	5	4					
	(Klub Związku Parlam. Posłów Socjal.) Polska Partja Socjalistyczna (dawna Frakcja Rewolucyjna).											14,4	63	51	5,5	24	23	23	
	Stronnictwo Komunistyczne							2						10					
	(Związek Proletariacki Miast i Wsi) (Komunistyczna Frakcja Poselska).								0,4	2	6				0,9	4	4	4	
	Ukraińsko-Białoruski Klub Sejmowy. Klub Ukraiński								4,5	20	15	6,6	30		26	4,1	18	17	17
	Klub Białoruski								2,4	11	5	1,1	5	4					
Mniejszości narodowe	Klub Ukraiński Socj. Radyk. Part. Reprez.											1,8	8	5	0,7	3			
	Ukr. Włośc. Robot. Socj. Zjednocz. „Selrob“								1,1	5	5	0,9	4	1					
	Ukr. Włośc. Robot. Socj. Zjedn. „Sel- rob“-Lewica.											0,4	2						
	Ukr. Włośc. Robot. Socj. Zjedn. „Sel- rob“-Jedność													3					
	Niemiecki Klub Parlamentarny											4,2	19	18	1,1	5	5	5	
	(Klub Zjednoczenia Niemieckiego). (Niemieckie Stronnictwo Ludowe).				0,5	2	2	7	3,1	16	17								
	Klub Koła Żydowskiego				2,1	9	10	10	7,5	34	34	3,0	13	13	1,4	6	6	8	
	Rady Ludowe							5											
	Inne i bez przynależności państwowej				3,7	16	6	15	1,4	6	8	1,6	7	9	0,4	2	9	6	
	Nieobsadzone mandaty													30					

POLITYCZNA

S E N A T		I z 12.11.1922		II z 11.3.1928		III z 23.11.1930			
		Stan liczebny Klubów w dniu:							
		%	15.3 1923	%	10.6 1928	%	1.3 1931	1.3 1932	1.3 1933
Bezpartyjny Blok Współpracy z Rządem				41,4	46	66,6	74	73	73
Prawica	Związek Ludowo-Narodowy . . .	27,0	30	8,2	9	10,8	12	12	12
	Klub Chrześcijańsko-Narodowy . .	8,2	9						
	Klub Chrześcijań.-Demokratyczny .	7,2	8	5,4	6				
	Narodowa Partja Robotnicza i Klub Chrześcijańsko-Demokratyczny					5,4	6	4	6
Centrum	Klub Senatorów Ludowych . . .					5,4	6	6	6
	Polskie Stronnictwo Ludowe „Piast“	15,3	17	2,7	3				
Lewica	Polskie Stronnictwo Ludowe „Wy- zwolenie“	7,2	8	6,3	7				
	Klub Stronnictwa Chłopskiego . .			2,7	3				
	Klub Narodowej Partji Robotniczej	2,7	3	2,7	3				
	Klub Związku Parlam. Polsk. Socjal.	6,3	7	9,0	10	4,5	5	5	5
	Klub Ukraiński	5,4	6	10,8	12	3,6	4	4	4
Mniejsz. nar.	Klub Białoruski	1,8	2						
	Klub Koła Żydowskiego	10,8	12	5,4	6				
	Niemiecki Klub Parlamentarny . .			4,5	5	2,7	3	3	3
	Klub Zjednoczenia Niemieckiego .	4,5	5						
Inne i bez przynależności . . .		3,4	4	0,9	1	0,9	1	4	2

W milionach. INSTYTUCJE EMISYJNE.

Stan na 31.XII	STAN Czynny			STAN BIERNY			OBIEG PIENIĘŻNY		
	Złoto i srebrne monety	Srebro i monety srebrne	Należn. zagran. zaliczone do pokrycia	Portfel bank. i w. słowy	Bilety inst. emisyjnych	Bilon i bilety zdawkowe	Ogółem	% pokrycia emisji	Na 1 mieszk. w zł.
1918	6,6	25,5	2,459,6	4,1	736,2	5,271,7			
1919	6,6	25,5	2,459,6	4,1	736,2	5,271,7			
1920	15,3	18,9	3,956,4	609,7	42,361,5				
1921	30,8	25,9	mar. par. 15,324,4	229,537,6					
1922	50,6	24,9	970,2	133,400,8	793,437,5				
1923	55,0	19,6	38,3	20,588,0	125,372,0				
27.4.1924	68,4	19,6	207,6	110,7	317,1				
1924	103,4	24,7	269,0	357,0	550,9	123,1	675,8	65,1	23,46
1925	229,9	119,9	283,6	381,4	433,5	814,9	72,5	28,05	
1926	237,7	283,7	318,1	592,7	428,4	1,021,1	84,7	34,65	
1927	517,3	2,6	456,0	1,003,0	309,3	1,312,4	72,6	44,01	
1928	621,1	1,5	627,5	1,295,3	244,1	1,539,4	63,1	50,96	
1929	700,5	0,2	704,2	1,340,3	259,3	1,599,6	61,9	52,32	
1930	562,2	12,2	288,4	672,0	241,1	1,569,3	55,3	50,70	
1931	600,4	37,0	88,0	670,3	241,4	1,459,7	48,1	46,02	
1932	502,2	40,7	585,5	1,002,8	322,4	1,325,2	45,0	40,64	
1933	475,6	49,2	688,1	1,004,0	341,6	1,345,6	40,8	40,60	

W milionach. POCZTOWA KASA OSZCZĘDNOŚCI.

Stan na 31.XII	O B R Ó T C Z E K O W Y			O B R Ó T C Z E K O W Y			O B R Ó T C Z E K O W Y		
	Liczba wpłat i wypłat (w tysiącach)	Ogółem	W milionach	W % o/0 sum obrot.	Ogółem	W tem wpłaty	Liczba wpłat i wypłat (w tysiącach)	Ogółem	W tem wpłaty
1919	—	1,863	1,024	54,9	1,473	1,254	—	—	—
1920	—	26,611	16,781	63,0	4,943	3,803	—	—	—
1921	—	269,097	171,876	63,9	7,801	4,703	—	—	—
1922	6,747,2	1,897,066	1,204,217	63,5	—	—	—	—	—
1923	11,018,2	1,276,2	781,6	56,1	22,0	16,2	—	—	—
1924	10,967,3	3,124,3	1,664,7	51,7	18,5	12,1	—	—	—
1925	11,522,5	7,417,9	3,992,7	53,8	57,1	31,1	—	—	—
1926	13,441,9	10,610,7	6,014,5	56,6	83,7	47,2	—	—	—
1927	19,874,2	15,941,3	9,436,9	59,2	183,3	108,6	—	—	—
1928	25,367,9	21,273,1	13,009,4	61,2	266,6	166,7	—	—	—
1929	30,878,7	24,008,0	14,665,4	61,6	373,0	209,1	—	—	—
1930	31,968,8	23,862,2	14,939,2	62,6	550,9	315,2	—	—	—
1931	36,368,5	22,623,2	14,641,9	65,6	769,8	425,4	—	—	—
1932	36,646,1	21,791,2	14,731,3	67,6	890,6	503,1	—	—	—
1933	41,101,7	25,258,3	18,455,4	73,2	1,038,2	551,3	—	—	—

W milionach złotych.

OBROTOWO-WAROWY	O B R Ó T C Z E K O W Y			O B R Ó T C Z E K O W Y			O B R Ó T C Z E K O W Y		
	Wyszczególnienie	Wyszczególnienie	Wyszczególnienie	Wyszczególnienie	Wyszczególnienie	Wyszczególnienie	Wyszczególnienie	Wyszczególnienie	Wyszczególnienie
1923	1,207,6	27,8	136,4	18,8	4,7	5,4	2,8	3,7	11,8
1924	1,326,4	75,4	157,6	36,0	5,6	8,0	23,9	6,3	8,5
1925	2,294,9	176,8	258,0	48,2	22,7	13,8	11,3	6,2	28,1
1926	2,273,8	121,2	241,1	60,7	4,2	13,0	4,0	6,5	19,4
1927	2,547,3	5,5	199,7	242,7	71,1	6,7	8,5	58,4	17,9
1928	2,485,1	0,2	247,8	271,1	98,3	14,7	6,0	97,9	31,6
1929	2,704,0	0,9	281,4	277,8	167,1	119,8	9,0	105,1	30,8
1930	2,341,0	181,0	206,0	292,0	158,0	—	—	30,0	—
1931	1,792,0	—	260,0	287,0	94,0	—	—	60,0	17,0
W tem suma z tytułu realizacji Traktatu Ryskiego.									
1923	1,207,6	27,8	136,4	18,8	4,7	5,4	2,8	3,7	11,8
1924	1,326,4	75,4	157,6	36,0	5,6	8,0	23,9	6,3	8,5
1925	2,294,9	176,8	258,0	48,2	22,7	13,8	11,3	6,2	28,1
1926	2,273,8	121,2	241,1	60,7	4,2	13,0	4,0	6,5	19,4
1927	2,547,3	5,5	199,7	242,7	71,1	6,7	8,5	58,4	17,9
1928	2,485,1	0,2	247,8	271,1	98,3	14,7	6,0	97,9	31,6
1929	2,704,0	0,9	281,4	277,8	167,1	119,8	9,0	105,1	30,8
1930	2,341,0	181,0	206,0	292,0	158,0	—	—	30,0	—
1931	1,792,0	—	260,0	287,0	94,0	—	—	60,0	17,0
W tem suma z tytułu realizacji Traktatu Ryskiego.									
1923	1,207,6	27,8	136,4	18,8	4,7	5,4	2,8	3,7	11,8
1924	1,326,4	75,4	157,6	36,0	5,6	8,0	23,9	6,3	8,5
1925	2,294,9	176,8	258,0	48,2	22,7	13,8	11,3	6,2	28,1
1926	2,273,8	121,2	241,1	60,7	4,2	13,0	4,0	6,5	19,4
1927	2,547,3	5,5	199,7	242,7	71,1	6,7	8,5	58,4	17,9
1928	2,485,1	0,2	247,8	271,1	98,3	14,7	6,0	97,9	31,6
1929	2,704,0	0,9	281,4	277,8	167,1	119,8	9,0	105,1	30,8
1930	2,341,0	181,0	206,0	292,0	158,0	—	—	30,0	—
1931	1,792,0	—	260,0	287,0	94,0	—	—	60,0	17,0

W milionach złotych.

OBROTOWO-WAROWY		O B R O T C Z E K O W Y															
		Usługi i świadczenia															
Przywóz i przemysł towarów		Z ł o t o															
Komunikacja: koleje, żegluga, poczta i telegraf		Emigracja: kapitały emigrantów															
Turystyka polska zagranicą		Usługi ubezpieczeniowe															
Wydatki Rządu Polskiego zagranicą		Gdańsk															
Cła wypłacone przez obywateli polskich		Wyплаты z rozrachunku celnego															
Wyплаты z rozrachunku celnego		0/0 0/0 i prowizje															
Inne		W handlu zagranicą.															
Kraj.		Kupno papierów wartościowych		Zmniejszenie zadłużenia z innych tytułów		Państwowych		Samorządowych		Obligacji i listów zastawnych		Zmniejszenie udziałów zagranicznych w Polsce		Zwiększenie udziałów w przedsiębiorstwach zagr.		Zmniejszenie kapitałów	
Zagr.		Kraj.		Zagr.		Kraj.		Zagr.		Kraj.		Zagr.		Kraj.		Zagr.	
Zagr.		Kraj.		Zagr.		Kraj.		Zagr.		Kraj.		Zagr.		Kraj.		Zagr.	
Zagr.		Kraj.		Zagr.		Kraj.		Zagr.		Kraj.		Zagr.		Kraj.		Zagr.	
Zagr.		Kraj.		Zagr.		Kraj.		Zagr.		Kraj.		Zagr.		Kraj.		Zagr.	
Zagr.		Kraj.		Zagr.		Kraj.		Zagr.		Kraj.		Zagr.		Kraj.		Zagr.	
Zagr.		Kraj.		Zagr.		Kraj.		Zagr.		Kraj.		Zagr.		Kraj.		Zagr.	
Zagr.		Kraj.		Zagr.		Kraj.		Zagr.		Kraj.		Zagr.		Kraj.		Zagr.	
Zagr.		Kraj.		Zagr.		Kraj.		Zagr.		Kraj.		Zagr.		Kraj.		Zagr.	
Zagr.		Kraj.		Zagr.		Kraj.		Zagr.		Kraj.		Zagr.		Kraj.		Zagr.	
Zagr.		Kraj.		Zagr.		Kraj.		Zagr.		Kraj.		Zagr.		Kraj.		Zagr.	
Zagr.		Kraj.		Zagr.		Kraj.		Zagr.		Kraj.		Zagr.		Kraj.		Zagr.	
Zagr.		Kraj.		Zagr.		Kraj.		Zagr.		Kraj.		Zagr.		Kraj.		Zagr.	
Zagr.		Kraj.		Zagr.		Kraj.		Zagr.		Kraj.		Zagr.		Kraj.		Zagr.	
Zagr.		Kraj.		Zagr.		Kraj.		Zagr.		Kraj.		Zagr.		Kraj.		Zagr.	
Zagr.		Kraj.		Zagr.		Kraj.		Zagr.		Kraj.		Zagr.		Kraj.		Zagr.	
Zagr.		Kraj.		Zagr.		Kraj.		Zagr.		Kraj.		Zagr.		Kraj.		Zagr.	
Zagr.		Kraj.		Zagr.		Kraj.		Zagr.		Kraj.		Zagr.		Kraj.		Zagr.	
Zagr.		Kraj.		Zagr.		Kraj.		Zagr.		Kraj.		Zagr.		Kraj.		Zagr.	
Zagr.		Kraj.		Zagr.		Kraj.		Zagr.		Kraj.		Zagr.		Kraj.		Zagr.	
Zagr.		Kraj.		Zagr.		Kraj.		Zagr.		Kraj.		Zagr.		Kraj.		Zagr.	
Zagr.		Kraj.		Zagr.		Kraj.		Zagr.		Kraj.		Zagr.		Kraj.		Zagr.	
Zagr.		Kraj.		Zagr.		Kraj.		Zagr.		Kraj.		Zagr.		Kraj.		Zagr.	
Zagr.		Kraj.		Zagr.		Kraj.		Zagr.		Kraj.		Zagr.		Kraj.		Zagr.	
Zagr.		Kraj.		Zagr.		Kraj.		Zagr.		Kraj.		Zagr.		Kraj.		Zagr.	
Zagr.		Kraj.		Zagr.		Kraj.		Zagr.		Kraj.		Zagr.		Kraj.		Zagr.	
Zagr.		Kraj.		Zagr.		Kraj.		Zagr.		Kraj.		Zagr.		Kraj.		Zagr.	
Zagr.		Kraj.		Zagr.		Kraj.		Zagr.		Kraj.		Zagr.		Kraj.		Zagr.	
Zagr.		Kraj.		Zagr.		Kraj.		Zagr.		Kraj.		Zagr.		Kraj.		Zagr.	
Zagr.		Kraj.		Zagr.		Kraj.		Zagr.		Kraj.		Zagr.		Kraj.		Zagr.	
Zagr.		Kraj.		Zagr.		Kraj.		Zagr.		Kraj.		Zagr.		Kraj.		Zagr.	
Zagr.		Kraj.		Zagr.		Kraj.		Zagr.		Kraj.		Zagr.		Kraj.		Zagr.	
Zagr.		Kraj.		Zagr.		Kraj.		Zagr.		Kraj.		Zagr.		Kraj.		Zagr.	
Zagr.		Kraj.		Zagr.		Kraj.		Zagr.		Kraj.		Zagr.		Kraj.		Zagr.	
Zagr.		Kraj.		Zagr.		Kraj.		Zagr.		Kraj.		Zagr.		Kraj.		Zagr.	
Zagr.		Kraj.		Zagr.		Kraj.		Zagr.		Kraj.		Zagr.		Kraj.		Zagr.	
Zagr.		Kraj.		Zagr.		Kraj.		Zagr.		Kraj.		Zagr.		Kraj.		Zagr.	
Zagr.		Kraj.		Zagr.		Kraj.		Zagr.		Kraj.		Zagr.		Kraj.		Zagr.	
Zagr.		Kraj.		Zagr.		Kraj.		Zagr.		Kraj.		Zagr.		Kraj.		Zagr.	
Zagr.		Kraj.		Zagr.		Kraj.		Zagr.		Kraj.		Zagr.		Kraj.		Zagr.	
Zagr.		Kraj.		Zagr.		Kraj.		Zagr.		Kraj.		Zagr.		Kraj.		Zagr.	
Zagr.		Kraj.		Zagr.		Kraj.		Zagr.		Kraj.		Zagr.		Kraj.		Zagr.	
Zagr.		Kraj.		Zagr.		Kraj.		Zagr.		Kraj.		Zagr.		Kraj.		Zagr.	
Zagr.		Kraj.		Zagr.		Kraj.		Zagr.		Kraj.		Zagr.		Kraj.		Zagr.	
Zagr.		Kraj.		Zagr.		Kraj.		Zagr.		Kraj.		Zagr.		Kraj.		Zagr.	
Zagr.		Kraj.		Zagr.		Kraj.		Zagr.		Kraj.		Zagr.		Kraj.		Zagr.	
Zagr.		Kraj.															

W milionach.

KREDYT KRÓTKOTERMINOWY.

Stan na 31.XII	Dyskonto weksli			Otwarty kredyt		Przeciętna sto- pa dyskonta weksli Inst. Emisyjnych
	Instytucje Emisyjne	Banki Państw.: Pol. B. Krajowy Pań. B. Odbud. Zakł. Kred. w Małopolsce	Banki Akcyjne	Banki Państw.: Pol. B. Krajowy Pań. B. Odbud. Zakł. Kred. w Małopolsce	Banki Akcyjne	
	P. K. K. P.					P. K. K. P.
		M	a	r	k	i
1919	4,1	52,6	460,0	167,6	535,0	6—6,5
1920	609,7	128,2	1.943,0	393,4	5.110,0	6—6,5
1921	15.324,4	7.912,5	12.489,0	2.460,5	24.951,0	6,2—6,7
		Złote			Złote	
1922	133.401,0	39.984,9	25,0	31.684,6	21,8	7—7,5
1923	20.588,038,0	(B. Gosp. Kraj.	4,0	(B. Gosp. Kraj.	15,6	9,0
	Bank Polski	(Bank Rolny		(Bank Rolny		Bank Polski
	Z ł o t e			Złote		
1924	257,0	52,2	173,8	8,3	143,6	11,8
1925	289,4	60,7	209,1	117,1	277,5	10,8
1926	321,3	91,5	283,0	67,0	322,0	11,0
1927	456,0	172,0	530,0	77,0	491,0	8,3
1928	640,7	222,0	773,0	77,0	602,0	8,0
1929	704,2	253,0	818,7	113,8	750,0	8,6
1930	672,0	276,8	851,6	145,7	930,9	7,2
1931	670,3	266,9	527,2	151,1	649,7	7,5
1932	585,5	247,2	407,1	143,2	508,0	7,2
1933	679,5	274,4	366,6	135,0	448,4	5,7

W milionach.

KREDYT DŁUGOTERMINOWY.

Stan na 31.XII	Ogółem	Banki Państwo- we	Towarzystwa Kredytowe			Banki Hipo- teczne	Nowowydane Poż. Hip.		
			Ziemia- skie	Miejskie	Przem. Polsk.		Razem	Banki Państw.	Inne Inst. Kre- dytowe
			M	a	r	k	i		
1919	1.851,5	148,4	1.023,6	522,0	—	157,5	190,8	12,9	177,9
1920	2.014,3	146,7	1.126,9	564,5	—	176,2	328,1	13,2	314,9
1921	2.382,5	171,5	1.297,9	683,5	—	229,6	717,9	71,9	646,0
1922	4.585,0	300,2	3.107,9	872,1	—	304,8	2.493,9	151,1	2.342,8
1923	4.870,3	293,5	3.140,2	1.088,2	—	348,4	735,0	32,3	702,7
		Złote w złocie							
1924	378,0	12,3	201,8	89,7	16,6	57,6	504,5	—	504,5
		Złote w złocie							
		Złote							
1925*	642,5	165,1	321,4	90,3	6,8	58,9	27,1	—	27,1
1926	717,7	213,9	320,8	89,1	33,1	54,8	35,8	18,6	17,2
1927	1.083,7	432,7	408,8	134,1	40,8	67,3	214,2	83,7	130,5
1928	1.552,1	738,3	452,1	199,6	61,7	100,7	358,3	171,1	187,2
1929	1.837,3	923,7	474,1	227,5	68,3	143,7	241,0	156,1	84,9
1930	2.060,9	1.057,8	499,1	281,5	67,7	154,8	253,1	139,9	113,2
1931	2.213,0	1.130,3	548,5	325,3	50,1	158,8	188,7	100,7	88,0
1932	2.261,0	1.172,5	551,6	332,7	48,0	156,2	75,7	61,8	13,9

*) Od 1925 r. tablica obejmuje: 3 Towarzystwa Kredytowe Ziemia-
skie, 13 Towarzystw Kredytowych Miejskich, 4 Banki Hipoteczne i 2 Banki Komunalne.

W milionach.

WKŁADY.

Stan na 31.XII	P. K. O.		à vista	T e r m i n o w e		Beztermi- nowe	
	Czekowe	Oszczędno- ściowe	Banki Państwowe: Polski Bank Krajowy Państwowy Bank Odbudowy Zakł. Kredytowe Miast Małopol.		Banki Akcyjne		
			M	a	r	k	i
1919	303,6	—	—	121,6	338,0	1.895,0	
1920	2.230,9	1.048,9	—	127,0	1.804,0	6.733,0	
1921	9.403,5	3.696,7	—	285,4	7.963,0	32.626,0	
1922	55.338,3	5.296,3	—	1.475,9	Z ł o t e 4,5	32,6	
		Z ł o t e	Bank Gosp. Krajowego Bank Rolny				
1923	6,8	0,9			0,5	8,5	
1924	37,5	7,5	24,7	10,9	30,4	126,4	
1925	52,4	12,6	31,9	40,8	55,3	117,1	
1926	104,2	24,6	97,0	61,0	108,8	163,0	
1927	133,3	67,6	162,0	82,0	175,1	245,4	
1928	193,5	12,3	208,0	159,0	290,0	329,0	
1929	210,6	173,0	174,0	141,0	333,6	357,8	
1930	177,6	253,7	148,0	133,3	462,4	422,2	
1931	177,6	332,2	162,5	130,0	274,0	252,3	
1932	178,0	444,9	186,4	129,6	229,5	221,5	
1933	207,0	506,5	189,9	126,6	186,8	209,5	

W milionach.

STAN ZATRUDNIENIA W PRZEMYSŁE.

Rok	Liczba przepracowanych robotniko-godzin							
	Ogółem	W przemyśle						
		Mineraln.	Metal. i masz.	Chemicz.	Włókienn.	Drzewn.	Spożyw.	Budo- wlanych
1925	875,2	80,8	133,6	66,5	236,6	102,8	132,1	55,3
1926	821,2	80,6	126,6	65,0	233,1	94,4	115,1	46,3
1927	1.039,7	111,3	162,8	71,3	332,3	110,4	120,0	56,9
1928	1.190,5	139,1	200,7	77,2	345,0	117,7	129,6	89,0
1929	1.165,0	137,0	201,7	80,2	316,2	113,7	135,9	86,4
1930	945,8	103,0	153,1	78,0	246,8	95,7	125,6	56,7
1931	780,8	77,5	114,4	69,5	234,1	70,0	105,7	34,6
1932	628,3	57,2	88,7	58,1	200,7	53,5	88,2	18,2

HANDEL ZAGRANICZNY I.

Rok	B I L A N S O G Ó L N Y					Obrót na 1 mieszkańca w dol. zł.	WAŻNIEJSZE POZYCJE			
	Tonny (tysiące)		Złote (miljony)				Przywóz (milj. zł.)		Wywóz (milj. zł.)	
	Przywóz	Wywóz	Przywóz	Wywóz	Saldo		Maszyny	Sur. włók.	Prod. rol. i hodowl.	Materiały opa- łowe
	Z ł o t e w z ł o c i e						Z ł o t e w z ł o c i e			
1922	4.125,9	9.141,6	845,4	655,2	—190,2	4,6	180,0	204,7	115,5	85,7
1923	3.194,2	17.647,8	1.116,5	1.195,6	+ 79,1	7,9	269,8	237,0	124,9	327,1
1924	2.413,5	15.739,8	1.478,6	1.265,9	—212,7	18,2	167,6	287,1	402,7	264,9
	Z ł o t e						Z ł o t e			
1925	3.410,7	13.602,7	2.755,1	2.187,9	—567,2	19,1	193,1	296,9	545,1	160,4
1926	2.438,5	22.303,9	1.538,9	2.246,3	+707,4	14,6	175,1	415,3	849,6	433,6
1927	4.903,1	20.356,0	2.892,0	2.514,7	—377,3	20,5	380,8	539,0	907,9	343,3
1928	5.165,4	20.423,6	3.362,2	2.508,0	—854,2	21,5	550,9	575,4	950,1	362,9
1929	5.087,9	21.037,9	3.111,0	2.813,4	—297,6	21,5	533,9	520,8	1.152,8	384,4
1930	3.571,0	18.922,0	2.246,0	2.433,2	+187,2	16,7	286,0	357,2	879,5	347,3
1931	2.930,6	18.703,2	1.468,2	1.878,6	+410,4	11,8	177,2	245,6	629,8	351,2
1932	1.786,8	13.503,5	862,0	1.083,8	+221,8	6,7	81,4	162,2	353,5	219,2
1933	2.356,5	12.985,8	827,0	959,6	+132,6	6,07	75,2	185,9	270,0	173,4

W milionach.

HANDEL ZAGRANICZNY III.

R o k	W Y W Ó Z D O N I E K T Ó R Y C H P A Ń S T W							
	Anglja	Austria	Czechosłowacja	Francja	Niemcy	Szwecja	St. Zjedn. Ameryki	Rumunja
	Z ł o t e w z ł o c i e							
1922	26,7	72,1	31,4	11,8	324,3	1,6	5,6	72,3
1923	70,0	110,9	57,5	24,7	593,2	4,6	6,9	136,1
1924	133,0	127,7	99,5	52,9	546,6	5,6	7,1	78,6
	Z ł o t e							
1925	173,4	272,1	240,5	36,6	903,1	22,5	16,1	106,2
1926	384,1	230,6	198,6	81,1	568,5	128,1	14,9	72,1
1927	306,4	276,4	252,9	43,0	804,7	146,2	19,1	82,4
1928	226,7	311,4	295,6	43,0	858,8	109,7	19,0	54,4
1929	288,3	294,7	296,3	60,6	877,1	107,3	30,8	65,0
1930	294,4	227,1	216,4	75,2	626,6	111,1	21,9	50,9
1931	318,3	174,7	143,9	103,4	315,3	91,1	12,7	30,9
1932	178,1	86,2	89,7	61,6	175,9	63,7	10,0	29,4
1933	184,7	55,6	48,1	53,1	167,8	47,8	15,9	15,9

W milionach.

HANDEL ZAGRANICZNY II.

Rok	Przywóz z niektórych Państw								
	Anglja	Austria	Czechosłowacja	Francja	Holandja	Niemcy	Szwajcarja	Stany Zjed. Ameryki	Włochy
	Z ł o t e w z ł o c i e								
1922	59,3	85,9	55,1	36,4	14,4	312,4	10,5	131,6	15,0
1923	90,5	96,9	53,7	43,0	17,3	484,7	12,6	171,3	21,7
1924	110,3	173,3	84,7	72,8	27,8	509,9	23,1	183,0	74,5
	Z ł o t e								
1925	219,0	265,6	150,5	161,3	57,1	854,0	41,5	377,1	113,8
1926	160,6	104,2	77,0	114,5	67,9	363,4	33,9	267,9	72,7
1927	270,8	188,8	167,4	216,3	122,0	736,7	60,8	372,9	84,0
1928	313,5	221,0	213,4	249,1	139,3	903,1	89,3	466,6	83,0
1929	265,0	181,3	227,8	214,2	113,2	850,4	104,6	383,7	84,0
1930	177,9	127,5	169,5	151,1	77,9	605,8	85,3	270,8	70,3
1931	104,4	74,9	100,2	109,7	40,5	359,2	80,4	154,9	50,5
1932	74,8	37,7	46,0	59,4	31,6	173,1	41,5	104,0	29,0
1933	83,1	35,2	36,6	56,5	28,7	145,7	27,0	109,9	38,3

W milionach.

HANDEL ZAGRANICZNY IV.

Rok	Saldo obrotów z niektórymi Państwami										
	Anglja	Austria	Czechosłowacja	Francja	Holandja	Niemcy	Szwajcarja	Szwecja	St. Zjedn. Ameryki	Rumunja	Włochy
	Z ł o t e w z ł o c i e										
1922	- 32,6	- 13,8	- 23,8	- 24,6	- 7,4	+ 11,9	- 8,0	- 0,7	-126,0	+ 68,8	-12,8
1923	- 20,5	+ 14,0	+ 3,8	- 18,3	- 4,3	+108,5	- 2,9	- 1,4	-164,4	+130,2	-14,9
1924	+ 22,7	- 45,6	+ 14,9	- 20,0	+14,9	+ 36,7	-17,4	+ 1,0	-176,8	+ 58,0	-67,9
	Z ł o t e										
1925	- 45,6	+ 6,5	+ 89,9	-124,7	+ 0,4	+ 49,1	-29,5	- 0,9	-361,0	+ 66,5	-98,1
1926	+223,5	+126,4	+121,6	- 33,4	+ 4,2	+205,1	-10,4	+109,1	-253,0	+ 58,7	-28,5
1927	+ 35,6	+ 87,6	+ 85,5	-173,3	-36,9	+ 68,0	-41,7	+ 88,2	-353,8	+ 11,7	-31,2
1928	- 86,8	+ 90,4	+ 82,2	-206,1	-61,3	- 44,4	-72,1	+ 39,9	-447,6	+ 16,1	-34,4
1929	+ 23,3	+113,4	+ 68,4	-153,7	-33,9	+ 26,7	-64,1	+ 50,5	-352,9	+ 37,4	-43,8
1930	+116,5	+ 99,6	+ 46,9	- 75,9	+ 4,8	+ 20,9	-33,6	+ 70,2	-248,9	+ 29,0	-38,9
1931	+213,9	+ 99,8	+ 43,6	- 6,4	+27,8	- 43,9	-25,4	+ 62,1	-142,2	+ 17,3	-14,3
1932	+103,3	+ 48,5	+ 43,7	+ 2,2	+20,5	+ 2,8	-12,8	+ 47,8	- 94,0	+ 21,4	+ 4,4
1933	+101,6	+ 20,4	+ 11,5	- 3,4	+25,7	+ 22,1	-13,0	+ 30,9	- 94,0	+ 8,5	-13,3

W tysiącach tonn.

PRODUKCJA I: GÓRNICTWO I HUTNICTWO.

Rok	Węgiel kamienny		Ropa naftowa		Surowiec żelaza		Stal		Cynk	
	Świat	Pol-ska	Świat	Pol-ska	Niem-cy	Pol-ska	Niem-cy	Polska	Świat	Polska
1913	1.213.100	40.972	55.107	1.071	10.916	1.055	11.768	1.619,0	1.008,6	192,0
1923	1.204.700	36.098	144.762	737	4.941	520	6.208	1.129,0	948,1	96,5
1924	1.192.400	32.281	144.528	771	7.833	334	9.703	679,0	1.002,7	93,1
1925	1.195.400	29.081	152.291	812	10.089	315	12.051	782,0	1.138,8	114,3
1926	1.186.700	35.747	156.374	796	9.636	327	12.226	788,0	1.231,2	123,7
1927	1.280.400	38.084	179.374	723	13.089	618	16.123	1.244,0	1.313,3	150,3
1928	1.240.600	40.616	188.733	743	11.804	684	14.318	1.437,4	1.414,0	161,8
1929	1.318.400	46.236	206.300	675	13.239	704	16.246	1.377,3	1.457,1	169,0
1930	1.209.900	37.506	196.800	663	9.695	478	11.538	1.238,0	1.398,0	174,0
1931	1.044.000	38.265	189.900	631	6.068	347	8.284	1.037,0	999,0	131,0
1932	—	28.835	—	557	—	199	—	564,0	—	85,0
1933	—	27.339	—	—	—	306	—	—	—	—

W tysiącach.

RYNEK PRACY.

Rok	Kasy Chorych *)		Robotnicy zatrudnieni (stan na 31.XII)					Bezrobotni	Strajki	
	Ilość ubezpieczonych na 1.I	W tem ich rodzin	Ogółem	Górnictwo	Hutnictwo	Przem. przetw.	Roboty publ.	Stan na 31.XII	Ilość	Strajkujących
1921	1.510,4	—	—	—	—	—	—	52,2	720	479,3
1922	2.462,4	1.193,5	—	—	—	—	—	32,6	800	607,0
1923	3.139,2	1.721,1	—	—	—	—	—	35,3	1.263	849,1
1924	3.720,7	2.116,4	—	—	—	—	—	103,8	915	564,1
1925	3.756,4	2.101,5	612,8	135,4	44,3	370,1	6,7	251,3	532	148,5
1926	3.580,0	1.976,0	683,2	156,5	51,5	415,1	24,1	190,1	590	145,5
1927	3.937,0	2.152,3	789,3	144,7	57,6	518,5	16,2	165,3	616	234,9
1928	4.345,6	2.352,6	862,8	147,4	66,6	577,0	17,3	126,4	769	354,0
1929	4.808,9	2.530,0	780,1	163,7	59,8	488,7	16,6	185,3	494	217,0
1930	4.789,5	2.522,3	655,2	148,1	51,9	391,3	11,1	299,8	312	48,0
1931	4.679,0	2.505,0	535,9	132,0	42,1	300,4	13,9	312,5	357	107,0
1932	4.316,0	2.335,0	478,6	109,5	31,5	278,0	17,5	220,2	499	313,0

*) Bez Górnego Śląska.

W milionach q.

PRODUKCJA II.

O ł ó w		R o k	R O L N I C T W O									
Świat	Pol-ska		Pszenica		Ż y t o		Jęczmień		O w i e s		Ziemniaki	
			Świat	Pol-ska	Świat	Pol-ska	Świat	Pol-ska	Świat	Pol-ska	Świat	Pol-ska
1,189	42	1909—1913	1.028,6	16,8	450,3	57,1	380,2	14,9	655,4	28,1	1.490,1	247,9
1,208	16	1921—1925	1.021,7	12,0	418,8	51,2	328,3	14,2	609,6	28,0	1.661,0	265,4
1,310	21	1926—1930	1.214,0	18,0	459,0	62,0	386,0	14,0	684,0	24,0	1.880,0	277,0
1,529	29	1922	—	12,7	—	51,7	—	10,0	—	15,9	—	257,9
1,618	28	1923	—	14,9	—	61,7	—	12,8	—	22,1	—	244,6
1,701	30	1924	1.063,3	10,2	447,9	37,6	324,5	9,5	661,4	15,4	1.306,7	226,2
1,657	37	1925	1.097,0	17,4	465,7	67,4	386,2	13,0	695,6	20,9	1.879,8	247,3
1,745	37	1926	1.138,5	14,3	432,0	51,8	352,0	12,1	668,8	19,4	1,717,1	213,8
1,646	41	1927	1.154,2	16,6	461,1	58,9	355,5	12,8	656,7	21,4	2,015,7	267,7
1,378	32	1928	1.255,2	16,1	437,6	61,1	404,0	15,3	731,6	25,0	1.840,5	276,6
—	12	1929	1.117,6	17,9	457,0	70,1	403,1	16,6	709,1	29,5	1.956,7	317,5
		1930	1,277,3	22,4	479,8	69,6	397,7	14,6	708,8	23,5	1.896,4	309,0
		1931	—	22,6	—	57,0	—	14,8	—	23,1	—	309,9
		1932	—	13,5	—	61,1	—	14,0	—	23,9	—	299,7

Tysiące sztuk.

PRODUKCJA III.

R O K		CUKROWNICTWO			
		Buraki cukr. (w milj. q.)		Cukier bur. (w tys. tonn)	
		Świat	Pol-ska	Świat	Pol-ska
1909/10—1913/14		542,9	41,1	8.399,9	686,4
1921/22—1925/26		458,0	26,5	5.620	406,6
1926/27—1930/31		630,0	44,0	9.520	715,5
1920/21		—	—	—	159,7
1921/22		—	—	—	273,4
1922/23		—	26,7	5.312,4	304,3
1923/24		—	25,7	6.033,4	385,1
1924/25		530,0	32,1	8.281,1	491,2
1925/26		560,0	36,9	8.528,5	579,0
1926/27		537,0	37,2	7.856,7	574,7
1927/28		609,1	36,2	9.121,9	565,8
1928/29		610,4	49,0	9.543,0	745,4
1929/30		565,0	49,7	9.283,0	915,9
1930/31		776,9	47,2	11.896,0	775,6
1931/32		—	27,6	8.691,0	493,2
1932/33		—	23,8	—	—

Rok	H O D O W L A					
	Konie		Bydło rogate		Trzoda chlewna	
	Niem-cy	Pol-ska	Niem-cy	Pol-ska	Niem-cy	Pol-ska
1913	3.807	3.496	18.474	8.664	22.533	5.487
1925	3.917	4.000	17.202	8.800	16.200	5.500
1926	3.873	4.127	17.221	8.602	19.424	6.333
1927	3.810	4.069	18.011	8.601	22.899	6.329
1928	3.718	4.047	18.414	9.057	20.106	4.829
1929	3.617	4.047	18.033	9.057	19.944	4.829
1930	3.522	4.103	18.470	9.399	23.442	6.047
1931	3.451	4.124	19.124	9.786	23.808	7.321
1932	—	3.940	—	9.461	—	5.844

34300

2